

Kolegium Nauk Ekonomicznych
i Społecznych w Płocku
Politechnika Warszawska

Współczesne problemy gospodarcze

Zarządzanie i finanse sektora publicznego

Redakcja naukowa
Anna Stępniaak - Kucharska
Magdalena Kapela

TOM II

Płock 2023

Politechnika Warszawska
Filia w Płocku

Kolegium Nauk Ekonomicznych
i Społecznych w Płocku
Politechnika Warszawska

Politechnika Warszawska
Kolegium Nauk Ekonomiczno-Społecznych
Koło Naukowe SONDA

WSPÓŁCZESNE PROBLEMY GOSPODARCZE
ZARZĄDZANIE I FINANSE SEKTORA PUBLICZNEGO
Tom 2

Redakcja naukowa

Anna Stępnia-Kucharska
Magdalena Kapela

Płock 2023

**Współczesne problemy gospodarcze
Zarządzanie i finanse sektora publicznego**
**Contemporary problems of economic development
Management and finance of the public sector**

Sponsorzy

Platinum
sponsor

Silver
sponsor

Redakcja naukowa

dr Anna Stępnia-Kucharska
dr Magdalena Kapela

Recenzenci

dr hab. Piotr Szczypa, profesor Politechniki Warszawskiej
dr hab. Piotr Urbanek, profesor Uniwersytetu Łódzkiego

ISBN 978-83-959294-8-9

Projekt okładki

mgr Kamil Kruszewski

© Copyright by Politechnika Warszawska,
Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w Płocku
2023

<http://www.pw.plock.pl/>

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Rozdział I. Sentiment of congress speeches in the context of fiskal policy (<i>Maarten Ghysens</i>)	11
Rozdział II. Dobór wskaźników do pomiaru zrównoważonego rozwoju miasta według mieszkańców Płocka (<i>Julia Dobosz, Aleksandra Barylska</i>)	21
Rozdział III. Zrównoważony rozwój miasta Płock w świetle wybranych wskaźników z obszaru zdrowego społeczeństwa (<i>Karolina Kwiatkowska, Klaudia Wiśniewska</i>).....	35
Rozdział IV. Działalność inwestycyjna gminy oraz oczekiwania społeczne wobec niej na przykładzie gminy Bodzanów (<i>Patrycja Szelałowska</i>).....	49
Rozdział V. Cudzoziemcy na polskim rynku pracy. Analiza korelacji wpływu przepisów legislacyjnych na proces integracji migrantów zarobkowych w Polsce (<i>Dominika Brzostek</i>).....	63
Rozdział VI. Ryzyko lokowania w fundusze inwestycyjne na przykładzie banku Pekao S.A. (<i>Tomasz Kuciel</i>).....	77

WSTĘP

Sektor publiczny obejmuje podmioty gospodarki narodowej grupujące własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego lub samorządowych osób prawnych oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego. Sektor ten odgrywa we współczesnych gospodarkach bardzo dużą (i ciągle rosnącą) rolę. Świadczy o tym zarówno jego udział w tworzeniu PKB (42,1% w roku 2021), jak i relacja zadłużenia sektora finansów publicznych do PKB (43,8% w roku 2021) czy udział dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w PKB (53,8% w roku 2021).

Sektor publiczny ma wielopoziomową i rozbudowaną strukturę, w związku z tym pełnione przez niego zadania są bardzo liczne i zróżnicowane oraz zależą od rodzaju jednostki, która je realizuje. Wielozadaniowość sektora publicznego jest więc czymś naturalnym. Aktywność tego sektora opiera się przede wszystkim na zapewnieniu obywatelom pomocy społecznej, edukacji, dostępu do służby zdrowia, gwarantowaniu bezpieczeństwa narodowego i planowaniu zagospodarowania przestrzeni. Oferuje zatem usługi, z których bezpośrednio bądź pośrednio korzystają wszyscy obywatele.

Ze względu na znaczącą rolę sektora publicznego we współczesnych gospodarkach, problemy te od wielu lat znajdują się w centrum debaty społeczno-politycznej wielu krajów. Doświadczenia wielu krajów pokazują bowiem, że funkcjonowanie sektora publicznego pozostawia wiele do życzenia. Szczególnie dotyczy to służby zdrowia, edukacji i bezpieczeństwa. Mimo wielu zmian strukturalnych, które miały miejsce po 1989 roku nadal aktualny jest pogląd, iż sektor publiczny jest nie tylko ogromnie rozbudowany, ale przede wszystkim źle zarządzany, mało elastyczny i nieefektywny. A przecież sprawność instytucji i jednostek sektora publicznego w znacznym stopniu determinują efektywność i dynamikę rozwoju całej gospodarki.

Zarówno kryzys roku 2008, jak i obecna sytuacja społeczno-gospodarcza, stanowiąca konsekwencję pandemii Covid-19 i wojny w Ukrainie, przyczyniły się do wielu istotnych problemów ze zrównoważeniem finansów publicznych i zahamowaniem dynamicznego wzrostu zadłużenia publicznego. Z tego powodu sektor publiczny, a w szczególności samorządowy, musi się dostosować do ciągłych (często nieoczekiwanych) zmian zachodzących nie tylko w obszarze dostarczania społeczeństwu dóbr i usług, ale też w obszarze zarządczym i finansowym. Szczególne znacznie ma tu kwestia finansowania wydatków. Poziom dochodów budżetowych determinuje bowiem poziom i zakres usług publicznych (wydatków). Wzrost zadłużenia sektora publicznego prowadzi do ograniczenia możliwości finansowania usług publicznych.

Książka pt. „Współczesne problemy gospodarcze – Zarządzanie i finanse sektora publicznego” składa się z sześciu rozdziałów, których autorami są doktoranci i studenci z różnych ośrodków akademickich w Polsce.

W rozdziale pierwszym (*Sentiment of congress speeches in the context of fiskal policy*) przedstawiono analizę wpływu komunikatów władz odpowiedzialnych za politykę fiskalną USA na sytuację gospodarczą w każdym kraju w latach 2013-2023. Wypowiedzi Kongresu USA (jak i innych władz) mogą bowiem wpływać na decyzje inwestycyjne, zaufanie do rządu czy reputację kraju na arenie międzynarodowej.

Głównym celem opracowania było zbadanie nastrojów wypowiedzi Kongresu oraz ich dokonanie klasyfikacji w kontekście polityki fiskalnej. W badaniu przeanalizowano także wybrane zmienne makroekonomiczne, które były pomocne w ocenie polityki fiskalnej w USA. Uzupełnieniem dyskusji była ocena zgodności komunikatów Kongresu z danymi empirycznymi dotyczącymi polityki fiskalnej. Mając na uwadze powyższy cel oraz okres występowania w badanym horyzoncie negatywnego szoku podażowego, który wiązał się z częściowym przestojem gospodarczym, Autor sformułował hipotezę badawczą, zgodnie z którą „Wypowiedzi Kongresu nie są spójne z danymi makroekonomicznymi dotyczącymi polityki fiskalnej”. Przeprowadzone analizy pozwoliły na pozytywną weryfikację hipotezy.

W rozdziale drugim (*Dobór wskaźników do pomiaru zrównoważonego rozwoju miasta według mieszkańców Płocka*) Autorki przedstawiły koncepcję zrównoważonego rozwoju miasta oraz podjęły próbę doboru wskaźników umożliwiających pomiar tych zagadnień. W dalszej części rozdziału przedstawione zostały wyniki badań własnych dotyczących opinii mieszkańców miasta Płock na temat najważniejszych z ich punktu widzenia wskaźników pokazujących poziom zrównoważonego rozwoju miasta. Badania miały formę ankietową i zostały przeprowadzone na grupie 104. mieszkańców miasta Płocka i Powiatu Płockiego. Obszary badawcze podzielone zostały na sześć grup: sport, zdrowie, rynek pracy, edukacja, innowacyjny rozwój, organizacja życia miejskiego.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, iż mieszkańcy Płocka za najważniejsze determinanty zrównoważonego rozwoju miasta uważają: liczbę obiektów do uprawiania sportu wyczynowego i amatorskiego (sport), liczbę przychodni (zdrowie), ilość nowych firm zarejestrowanych w Płocku (rynek pracy), liczbę studentów (edukacja), wielkość wydatków budżetu miasta na inwestycje (innowacyjny rozwój) oraz średnią powierzchnię użytkową mieszkania na jednego mieszkańca (organizacja życia miejskiego).

Rozdział trzeci (*Zrównoważony rozwój miasta Płock w świetle wybranych wskaźników z obszaru zdrowego społeczeństwa*) zawiera analizę zmian w wybranych wskaźnikach zdrowia w latach 2012-2021 w kontekście Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Płocka do roku 2022 oraz ocenę realizacji przyjętych założeń. Celem rozdziału jest zwrócenie uwagi na ważność takiego podejścia do rozwoju miast, które uwzględnia równocześnie aspekty ekonomiczne, społeczne i ekologiczne oraz pokazanie jak zrównoważony rozwój miasta może wpłynąć na poprawę jakości życia mieszkańców oraz na ochronę środowiska naturalnego.

W badaniach Autorki uwzględniono aspekty związane z aktywnością fizyczną, zielonymi przestrzeniami, transportem publicznym, jakością powietrza, opieką zdrowotną i ochroną środowiska. Przeprowadzone analizy dostarczyły istotnych informacji dotyczących postępów i wyzwań związanych z poprawą zdrowia społeczeństwa. Trzy z badanych wskaźników tj. "Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych (pyłowych)", "Dzikie wysypiska w Płocku (zlikwidowane w ciągu roku)" oraz "Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem", wykazują pożądane zmiany. Jednak trzy pozostałe wskaźniki tj. "Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby", "Liczba oddziałów sportowych w płockich szkołach podstawowych" oraz "Liczba obiektów do uprawiania sportu wyczynowego i amatorskiego", wykazują niepożądane kierunki zmian. Poprawa tych wskaźników będzie kluczowym czynnikiem w kierunku budowy zdrowszego i bardziej zrównoważonego społeczeństwa w mieście Płocku.

W rozdziale czwartym (*Działalność inwestycyjna gminy oraz oczekiwania społeczne wobec niej na przykładzie gminy Bodzanów*) Autorka podjęła kwestię specyfiki działalności inwestycyjnej jednostek samorządu terytorialnego. Celem opracowania jest zbadanie opinii mieszkańców na temat inwestycji przeprowadzonych w miejsko-wiejskiej gminie Bodzanów oraz wskazanie oczekiwań mieszkańców wobec tej działalności w najbliższych latach.

Gmina Bodzanów, mimo ciężkich warunków spowodowanych przez ogólną sytuację na świecie, systematycznie podejmowała się realizacji nowych inwestycji w obszarze infrastruktury komunikacyjnej, infrastruktury typu świetlice wiejskie, remizy oraz gospodarki wodno-ściekowej.

Badania ankietowe przeprowadzone na grupie 100 respondentów wykazały, że zdecydowana większość mieszkańców jest zadowolona z prowadzonej działalności inwestycyjnej. Uważają oni, iż były to inwestycje potrzebne i zostały dobrze zrealizowane. Do najważniejszych obszarów w jakich mieszkańcy oczekują inwestycji w najbliższych latach należą infrastruktura komunikacyjna, gospodarka wodna oraz gospodarka odpadami. Są to jednak sektory, w których gmina na bieżąco dokonuje kolejnych inwestycji.

Zdaniem respondentów gmina powinna rozwijać się w sposób zrównoważony tzn. wspierać zarówno nowoczesne rolnictwo, przemysł i infrastrukturę społeczną, inwestując w melioracje i drogi do pól, tereny przemysłowe dla przedsiębiorców, a także w rozbudowę wsi o cechach osiedli.

Rozdział V (*Cudzoziemcy na polskim rynku pracy. Analiza korelacji wpływu przepisów legislacyjnych na proces integracji migrantów zarobkowych w Polsce*) poświęcony został problematyce wpływu przepisów legislacyjnych na proces integracji migrantów zarobkowych w Polsce. Celem rozdziału jest identyfikacja determinant warunkujących udział migrantów w polskim rynku pracy oraz zjawisk występujących w związku z procesem zatrudnienia oraz migracji do Polski. Ponadto Autorka podjęła próbę wskazania rekomendacji dobrych praktyk, umożliwiających obustronną maksymalizację korzyści płynących z procesu migracji. W opracowaniu postawiono hipotezę badawczą, zgodnie z którą „Choć imigranci odgrywają istotną rolę dla polskiej gospodarki, to stały wzrost ich liczby na krajowym rynku pracy nie jest wyłącznie wynikiem procesów legislacyjnych ani socjologicznych w kraju. Głównym czynnikiem determinującym to zjawisko są osobiste motywacje migrantów oraz efektywne zaangażowanie pracodawców”.

Pilotażowe badanie ilościowo - jakościowe przeprowadzone na grupie 54 migrantów będących uczestnikami polskiego rynku pracy wykazało, iż większe możliwości rozwoju mają migranci, tym bardziej oceniają polski rynek jako przyjazny i tym bardziej doceniają swoją rolę na tym rynku oraz wykazują większe zadowolenie ze współpracy w firmie. Ocena rynku pracy jako przyjaznego jest wyższa, gdy przepisy są zrozumiałe, a zrozumiałość i przejrzystość przepisów obowiązujących w obcym kraju pośrednio daje poczucie bezpieczeństwa. Okazało się również, że osoby z bloku wschodniego różnią się od drugiej grupy pod względem oceny przejrzystości i zrozumiałości przepisów imigracyjnych obowiązujących w Polsce. Gruzini, Ukraińcy i Białorusini lepiej oceniają zrozumiałość tych przepisów niż osoby pochodzące z Bangladeszu i Indii.

W rozdziale VI (*Ryzyko lokowanie w fundusze inwestycyjne na przykładzie banku Pekao S.A.*) Autor przedstawił zagadnienia dotyczące ryzyka inwestowania w fundusze inwestycyjne. Lokowanie środków w fundusze zbiorowego inwestowania może być alternatywą dla lokat bankowych, gdyż daje szansę na znacznie większy zysk, jednak równocześnie wiąże się ze znacznie większym ryzykiem.

Celem rozdziału jest próba wskazania różnic w poziomie zysku funduszy w odniesieniu do przypisanego ryzyka inwestycyjnego. W opracowaniu podjęta została próba odpowiedzi na dwa pytania badawcze: (1) Czy różnice pomiędzy funduszami o tym samym ryzyku są widoczne w badanym okresie, jaka jest różnica w zyskowności? (2) Czy fundusze o przypisanym większym ryzyku generują

widocznie większy zysk w badanym okresie w porównaniu do mniej ryzykownych funduszy?

Przeprowadzona analiza wykazała, że: im wyższe jest ryzyko inwestycyjne tym wyższa stopa zwrotu, a w przypadku subfunduszy o wyższym ryzyku, wyższe jest również prawdopodobieństwo wystąpienia strat oraz ich wysokość; im wyższy jest poziom ryzyka, tym większe są różnice stopy zwrotu pomiędzy subfunduszami należącymi do tej samej grupy; zarówno stopa zwrotu, jak i średni zysk zależą od ogólnej koniunktury gospodarczej (w okresach kryzysów ulegały one spadkowi).

Rozdział I.

SENTIMENT OF CONGRESS SPEECHES IN THE CONTEXT OF FISCAL POLICY

Maarten Ghysens*

Paweł Baranowski (Opiekun naukowy)

Streszczenie

Artykuł porusza problematykę analizy sentymentu wypowiedzi podczas sesji Kongresu w latach 2013-2023 w kontekście polityki fiskalnej w Stanach Zjednoczonych. Wykorzystano metodę analizy tekstu opartą na słownikach i wskaźnikach sentymentu. Oprócz text miningu, dokonano także wizualizacji danych, która pozwoliła zilustrować działania władz fiskalnych w USA w badanym okresie. Wyniki badania dostarczają cennych wniosków na temat trendów sentymentalnych i roli polityki fiskalnej w kształtowaniu krajobrazu politycznego i procesów podejmowania decyzji w Stanach Zjednoczonych w ciągu ostatniej dekady.

Słowa kluczowe: polityka fiskalna, analiza sentymentu, analiza danych tekstowych

Summary

The article addresses the issue of sentiment analysis of speeches during Congress sessions from 2013 to 2023 in the context of fiscal policy in the United States. A text analysis method based on dictionaries and sentiment indicators was used. In addition to text mining, data visualization was also conducted to illustrate the fiscal actions taken by the authorities in the US during the examined period. The findings of the study provide valuable insights into the sentiment trends and the role of fiscal policy in shaping the political landscape and decision-making processes in the United States over the past decade.

Keywords: fiscal policy, sentiment analysis, textual data analysis

JEL: E62, C88, H50, H60.

---

* University of Lodz; maarten.ghysens@edu.uni.lodz.pl.

Introduction

Public finances play a crucial role in the functioning of a country. Fiscal policy represents the way in which the government utilizes fiscal tools such as taxes and public expenditures to achieve specific economic goals. One of the significant roles of fiscal policy is stabilization. By employing fiscal instruments such as increasing government spending, and consequently, raising debt, the government can cushion economic fluctuations and mitigate the negative effects of economic downturns.

Communication from authorities responsible for fiscal policy can have a significant impact on the economic situation in each country. It can influence investment decisions, trust in the government, and the country's reputation on the international stage.

This study addressed issues related to fiscal policy in the USA from 2013 to 2023. The main objective of the article was to examine the sentiment of Congress statements and their classification in the context of fiscal policy. The study also analysed selected macroeconomic variables that were helpful in evaluating fiscal policy in the USA. The discussions were complemented by an assessment of the consistency of Congress communications with empirical data regarding fiscal policy. Considering the above goal and period of negative supply shock during the examined timeframe, which was associated with a partial economic shutdown, the following research hypothesis was formulated: "Congress statements are not consistent with macroeconomic data regarding fiscal policy".

The hypothesis will be verified based on text data analysis using a dictionary method and visualization of macroeconomic data related to fiscal policy. The article is structured as follows:

The first chapter refers to scientific literature and previous empirical research, demonstrating how macroeconomic variables responded to fiscal policy decisions and shocks. The next chapter discusses the research methods employed in the article. The third chapter is devoted to empirical analysis and the discussion of results. In the final chapter, a synthetic summary is provided, referring to the research hypothesis formulated in the introduction.

1. Literature review

The following chapter is dedicated to review previous research on fiscal policy, particularly in the context of the economic situation in the United States. Additionally, reference was made to the literature addressing tone of statements made by institutions responsible for the economy.

In the academic discourse, researchers often address the issue of communication by institutions influencing the economy. One aspect of research on this topic can be the frequency of communication by central banks in the context of fiscal policy.

Allard et al. [2012] examined the intensity of communication by selected central banks. In the case of the Federal Reserve (FED), discussions on public finances are quite frequent. Most of the significant normative content is communicated by board members through speeches or appearances before the United States Congress, while reviews contained in official publications are usually brief and factual. Baranowski et al. [2021] addressed the impact of European Central Bank (ECB) statements on predicting ECB decisions in the context of monetary policy. The study demonstrated that analysing the sentiment of statements can assist in forecasting ECB decisions in the field of monetary policy. Picault et al. [2022] analysed the influence of media communications on monetary policy. The authors showed that sentiment effects do not have sufficient economic significance in relation to inflation expectations in financial markets. Text mining methods were also utilized by Omotosho [2020], who analysed communications from the Nigerian central bank during a recession. The study revealed that the central bank communicated more frequently during periods of weaker economic conditions. Negative sentiment was also observed in the statements of Nigerian monetary authorities during the recession. Negative sentiment also contributed to a decline in the clarity of communications.

One of the roles of fiscal policy is stabilization. During an economic downturn, fiscal policy is one of the tools that policymakers can utilize to mitigate the economic effects of decreased economic activity. The issue of fiscal policy during the COVID-19 pandemic was addressed by Faria-e-Castro [2021]. Using a DSGE model, the author demonstrated that the most effective form of income stabilization for households who lost employment due to service sector closures is an increase in unemployment benefit expenditures. Dery and Serletis [2023] analysed responses to shocks in vector autoregression models. The study examined, among other things, the responses of selected macroeconomic variables to the shock of restrictive fiscal policy. A positive and significant response in the budget surplus was obtained. Negative reactions were observed in consumption expenditure, GDP dynamics, and inflation rates. According to the concept of countercyclical fiscal policy, which is considered a sensible approach to public finance, during a period of economic prosperity, it is advisable to reduce debt (limit government spending), i.e., implement mechanisms of restrictive fiscal policy. A similar analysis of the reactions of macroeconomic variables to fiscal shocks in the United States was conducted by Galí [2007]. The study revealed positive responses in consumption and GDP to shocks related to government expenditure. It is also worth noting that an increase in the deficit was observed. Similar results were obtained by Blanchard and Perotti [2002]. The authors also examined the impact of tax-related shocks on macroeconomic variables. A negative response of GDP to tax shocks was observed.

2. Data and research method

In the following chapter, the research methods and dataset used in the article were briefly discussed. The study utilized textual data from congressional sessions between 2013 and 2022, which were initially collected in PDF format. The data was then converted into TXT files and tokenized using the Python library NLTK. A dictionary-based approach was employed in the text analysis, involving the identification of words associated with fiscal policy context. To achieve this, the words were categorized into those related to contractionary fiscal policy and expansionary fiscal policy. This categorization enabled the proper evaluation of the tone of statements during congressional sessions. The article utilized dictionaries and sentiment indicators proposed by Latifi et al. [2023] for sentiment analysis of fiscal policy in the German Bundestag. The set of words is provided in the appendix. The sentiment indicator is defined as follows:

$$\textit{sentiment score} = \frac{\#expansionary - \#contractionary}{\#expansionary + \#contractionary}$$

where:

#expansionary – number of words related to expansionary fiscal policy,
#contractionary – number of words related to contractionary fiscal policy,
sentiment score < 0 – contractionary fiscal policy,
sentiment score = 0 – neutral fiscal policy,
sentiment score > 0 – expansionary fiscal policy.

Next, the predictive ability of the model was assessed. For this purpose, a Naive Bayes classifier was used. The Naive Bayes classifier is based on Bayes' theorem and assumes that the features of the analysed text are independent of each other. It is a supervised learning algorithm that utilizes labelled training data to learn the probabilities of occurrence for individual words or features based on sentiment classes (in this case, expansive, restrictive, or neutral fiscal policy). Using these probabilities, the Naive Bayes classifier can predict the sentiment class for new, unlabelled data. In evaluating the predictive ability, the calculated sentiment indicators were employed. Subsequently, the data was divided into a training set and a test set using cross-validation. The data was split into 5 subsets (4/5 training sample, 1/5 test sample) in different configurations. Cross-validation enables a more reliable estimation of model performance as it utilizes all available data for both training and testing the model. It also helps assess whether the model is overfitting the training data (overly complex) or struggling with generalization (underfitting). Additionally, cross-validation allows for assessing the stability of the model by analysing results across different data splits.

The article also included data visualization. For this purpose, fiscal variables were selected on a quarterly basis, depicting their evolution from 2013 to 2022. The focus

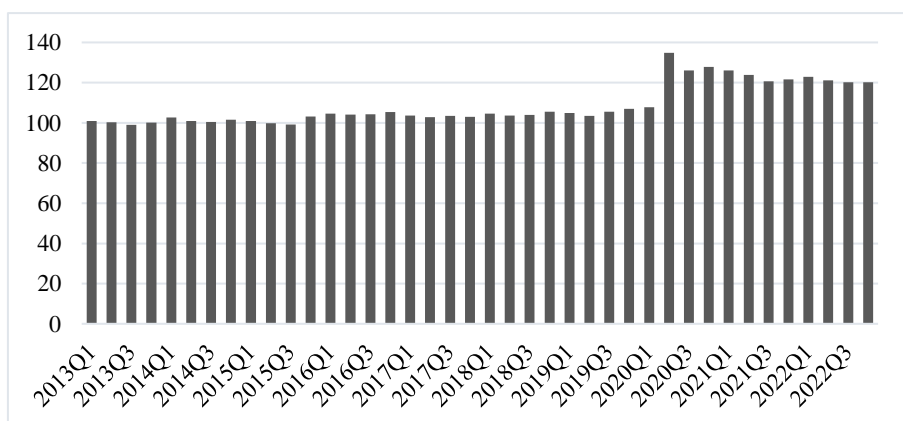
was particularly on government spending, public debt, and the assessment of fiscal policy cyclicality. The dataset is sourced from the Federal Reserve Economic Data (FRED).

3. Empirical analysis results

The following chapter is dedicated to the results of the empirical analysis conducted in this study. Firstly, the data was visualized, and the evolution of fiscal policy in the USA was assessed. Subsequently, the results of the sentiment analysis were discussed.

The period under analysis encompasses 2013 to 2022, which also includes an economic downturn because of the COVID-19 pandemic, affecting the evolution of public debt as a percentage of GDP. During this period, a significant increase in public debt is evident, which is related to fiscal expansion aimed at mitigating the negative impacts of the economic downturn. It is worth noting that prior to the pandemic crisis, the public debt-to-GDP ratio was already relatively high (around 100% of GDP), and insufficient actions were taken to reduce the debt burden (see Graph 1). This may suggest that the fiscal authorities in the USA did not pursue countercyclical fiscal policy. Maintaining a high level of public debt is a common practice in the face of low interest rates, as it implies lower debt servicing costs.

Graph 1. Debt/GDP ratio (%) in the years 2013 – 2022

Source: Computed by the Author.

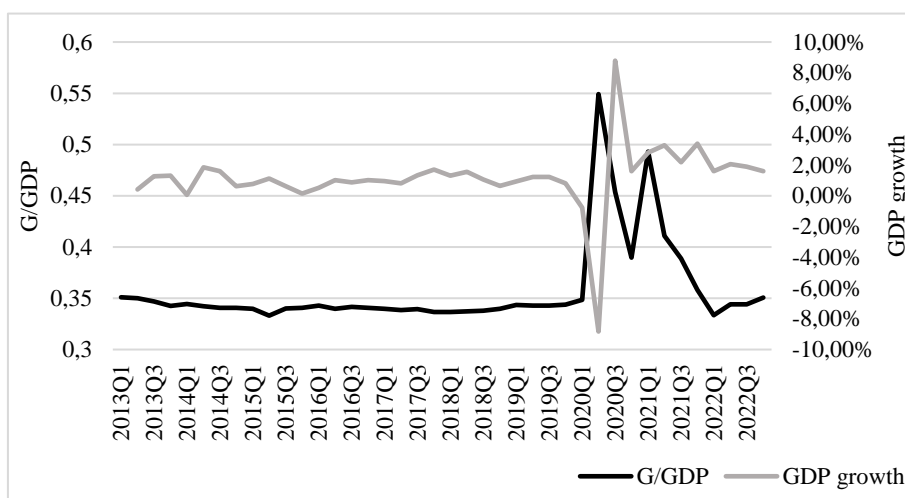
Government expenditure is a significant component of GDP, and its impact on various macroeconomic variables has been extensively discussed in the literature. When analysing the influence of government spending, one can refer to the multiplier effect, which implies that an increase in government expenditure affects other macroeconomic variables. For example, an increase in subsidies leads to a rise

in private investment, resulting in the creation of new jobs. This, in turn, increases income in the economy, leading to higher consumption. Government expenditure, investment, and consumption are all components of GDP, so ultimately, GDP increases.

During periods of economic prosperity in the USA, government expenditure accounted for around 30-35% of GDP (see Graph 2). A significant increase is noticeable in the second quarter of 2020, where the share rose to 55%. During this time, a substantial decline in GDP (over 8%) was also observed, which was caused by the partial closure of the economy. The subsequent quarter demonstrates the effect of increased government spending, with GDP recording a growth of over 8% compared to the previous quarter. In this case, there is also the so-called base effect (a significantly lower level of GDP in the previous quarter may be the reason for the high GDP growth). Relatively high government expenditure as a share of GDP persisted until around the third quarter of 2021. In the following quarters, it became comparable to the pre-pandemic period.

Graph 2. G/GDP in the years 2013 – 2022

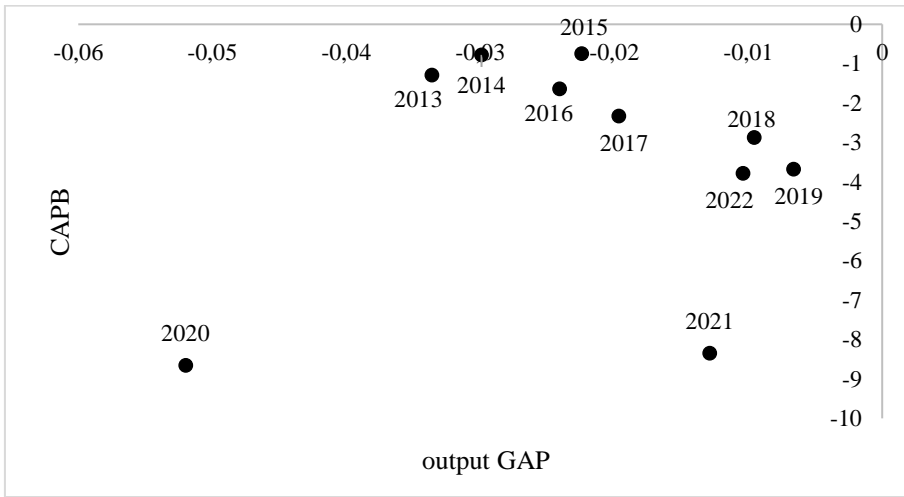

Source: Computed by the Author.

In the context of fiscal policy, we can also observe how the US responds to changes in the business cycle (see Graph 3). Like previous studies [Alesina et al. 2015], fiscal policy is divided into four types:

- Countercyclical fiscal tightening (CAPB>0, output gap>0),
- Procyclical fiscal tightening (CAPB<0, output gap>0),
- Countercyclical fiscal expansion (CAPB<0, output gap<0),
- Procyclical fiscal expansion (CAPB>0, output gap<0).

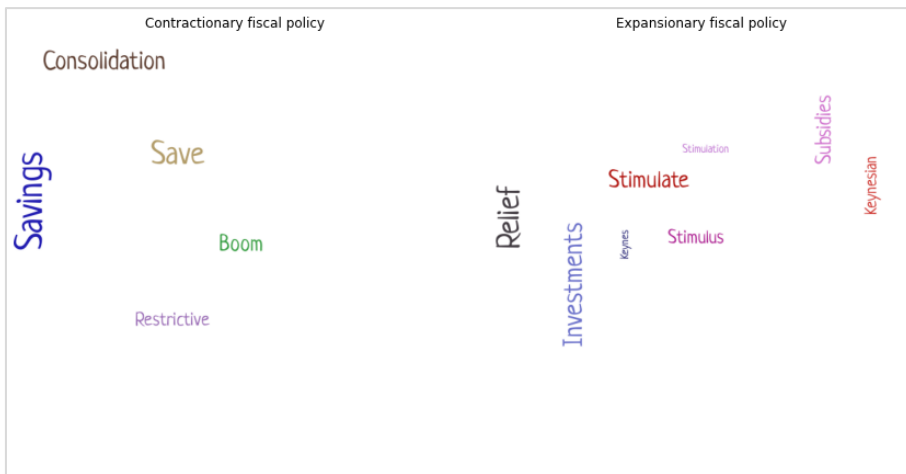
Graph 3. Output GAP vs CAPB in the years 2013 – 2022

Source: Computed by the Author.

Based on the graph, the fiscal policy in the US can be classified as countercyclical fiscal expansion, indicated by negative changes in the CAPB and negative values of the output gap.

Graph 4. Words clouds

Source: Computed by the Author.

The most frequently occurring keywords related to contractionary and expansionary fiscal policy during Congressional sessions are evident in the presented data (see Graph 4). For contractionary fiscal policy, the most commonly appearing words were 'savings', 'save', and 'consolidation'. On the other hand, for expansionary

fiscal policy, the most commonly appearing words were 'relief', 'investments', and 'stimulate'.

These results reflect the sentiment analysis of Congressional speeches concerning fiscal policy (see Tab.1). Based on the data, it can be inferred that the dominant narrative during Congress sessions was about expansionary fiscal policy. Out of 599 sessions, the topic of public finances was not significantly addressed. However, there were 397 sessions with a contractionary sentiment towards fiscal policy.

Table 1. Fiscal policy classification

Contractionary	397
Expansionary	1.007
Neutral	599

Source: Computed by the Author.

The evaluation of classification accuracy in the Naive Bayes algorithm for dictionary-based analysis indicates an 80% accuracy rate (see Tab.2). These results are highlighted as part of the analysis. The outcomes shed light on the algorithm's performance.

Table 2. Cross-validation scores (Naive Bayes)

0.80049875	0.80049875	0.80299252	0.8025	0.8025
------------	------------	------------	--------	--------

Source: Computed by the Author.

Conclusions

The article helped explain sentiment of Congress statements in the context of fiscal policy. Based on the conducted analysis, it can be inferred that the US implemented an expansionary fiscal policy during the supply shock caused by the partial shutdown of the economy. In the other years, there was no fiscal expansion observed, as evidenced by the constant shares of government spending in relation to GDP and the lack of significant increases in public debt as a percentage of GDP. Conclusions from the statements made during Congressional sessions may suggest that the US pursued an expansionary fiscal policy. It should be noted that fiscal expansion was pursued during a period of an economic downturn. The macroeconomic data visualized in the charts indicate that in the other periods, there were no significant increases in debt-to-GDP ratio and government expenditures-to-GDP ratio. This may suggest that fiscal policy was highlighted as countercyclical fiscal expansion. It cannot be definitively stated that the US pursued an expansionary fiscal policy during the examined period, as indicated by statements made in Congressional sessions. Thus, a positive verification of hypothesis H1 has been confirmed.

Bibliography

Allard J., Catenaro M., Vidal J-P., Wolswijk G. (2012), Central bank communication on fiscal policy, ECB Working Paper No 1477.

Alesina A., Barbiero O., Favero C., Giavazzi F., Paradisi M. (2015), Austerity in 2009-2013, NBER Working Paper Series No 20827.

Baranowski P., Bennani H., Doryn W. (2021), Do the ECB's introductory statements help predict monetary policy? Evidence from a tone analysis, European Journal of Political Economy Vol. 66.

Blanchard O., Perotti R. (2002), An empirical characterization of the dynamic effects of changes in government spending and taxes on output, NBER Working Paper Series No 7269.

Dery C., Serletis A. (2023), Macroeconomic Fluctuations in the United States: The Role of Monetary and Fiscal Policy Shocks, Open Economies Review.

Faria-e-Castro M. (2021), Fiscal Policy during Pandemic, FRB St. Louis Working Paper Series No 2020-006E.

Gali J., Lopez-Salido J., Valles J. (2007), Understanding the Effects of Government Spending on Consumption, Journal of the European Economic Association Vol. 5, Issue 1.

Latifi A., Naboka-Krell V., Tillmann P., Winker P. (2023), Fiscal Policy in the Bundestag: Textual Analysis and Macroeconomic Effects, Joint Discussion Paper Series in Economics No 07.

Omotosho BS. (2020), Monetary Policy Communication during the 2016 Economic Recession in Nigeria: Insights from a Text Mining Analysis, Economic and Financial Review Vol. 58/4

Picault M., Pinter J., Renault T. (2022), Media sentiment on monetary policy: Determinants and relevance for inflation expectations, Journal of International Money and Finance Vol.124

Congress.gov, Library of Congress;

Federal Government Debt, FRED, St. Louis Fed (stlouisfed.org).

Appendix

Contractionary = ['Deficit reduction', 'Cut spending', 'Boom', 'Crowding out', 'Deficit reduction', 'Introduction of tax', 'Savings', 'Fiscal pact', 'Budget deficit', 'Budget consolidation', 'budget rule', 'Budget stability', 'Economic upturn', 'Investment freeze', 'Consolidation', 'Constractionary', 'Value-added tax increase', 'tax increase', 'reduce spendings', 'Zero deficit', 'Procyclical', 'Restrictive', 'Debt rule', 'Dect reduction', 'Debt brake', 'Debt burden', 'Black zero', 'Saving effort', 'Save', 'Saving measure', 'Austerity policy', 'Austerity program', 'Stability pact', 'Tax introduction', 'Tax increase', 'Raise taxes', 'Wealth tax', 'Debt rule', 'Debt policy'].

Expansionary = ['Tax burden', 'Accelerator effect', 'Employee savings allowance', 'Job creation measure', 'Create jobs', 'Awarding of contracts', 'Employment program', 'Crowding in', 'Deficit spending', 'Relief', 'Volume of relief', 'Expansionary', 'Fiscal burden', 'Support measures', 'Support package', 'Support program', 'Aid package', 'Higher public borrowing', 'Investments', 'Public investments', 'Government expenditure', 'Investment gap', 'Purchase incentive', 'Keynes', 'Keynesian', 'Economic stimulus measure', 'Economic stimulus package', 'Economic stimulus program', 'Increase consumption', 'Consumer incentive', 'Value-added tax reduction',

'Multiplier effect', 'Demand-stimulating', 'New borrowing', 'Public contracts', 'Debt-financed', 'Social program', 'State aid', 'Government support measures', 'Government investments', 'Tax relief', 'Tax reduction', 'Lower taxes', 'Tax cut', 'Stimulation', 'Stimulate', 'Stimulus', 'Subsidies'].

Dobosz J., Barylska A. (2023), *Dobór wskaźników do pomiaru zrównoważonego rozwoju miasta według mieszkańców Płocka* [w:] Kapela M. (red.), *Współczesne problemy rozwoju gospodarczego – Zarządzanie i finanse sektora publicznego*, Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych, Politechnika Warszawska, Płock, s. 21-33.

Rozdział II.

DOBÓR WSKAŹNIKÓW DO POMIARU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA WEDŁUG MIESZKAŃCÓW PŁOCKA

Julia Dobosz*, *Aleksandra Barylska***
Magdalena Kapela (Opiekun naukowy)

Streszczenie

W artykule przedstawiono wskaźniki do pomiaru zrównoważonego rozwoju miasta. Na początku artykułu odniesiono się do koncepcji zrównoważonego rozwoju miast, następnie wspomniano o dotychczasowych badaniach nt. metod pomiaru zróżnicowanego rozwoju, a także omówiono wpływ jaki wywarły wskaźniki, a także zaprezentowano badania ankietowe według mieszkańców Płocka. Istotne było przedstawienie najważniejszych wskaźników do pomiaru zrównoważonego rozwoju miasta Płock.

Słowa kluczowe: wskaźniki, zrównoważony rozwój, mieszkańcy, pomiar, Płock.

Summary

The article presents indicators for measuring the sustainable development of the city. At the beginning of the article, the concept of sustainable urban development was referred to, then the previous research on the methods of measuring differentiated development was mentioned, and the impact of the indicators was discussed, and the surveys according to the inhabitants of Płock were presented. It was important to present the most important indicators to measure the sustainable development of the city of Płock.

Key words: indicators, sustainable development, residents, measurement.

JEL: I38, R58.

---

* Politechnika Warszawska, KNEiS; aleksandra.barylska.stud@pw.edu.pl.

** Politechnika Warszawska, KNEiS; julia.dobosz.stud@pw.edu.pl.

Wprowadzenie

Od czasu upowszechnienia się koncepcji zrównoważonego rozwoju przyjęto ją w wielu krajach świata na różnych poziomach organizacji terytorialnej jako podstawę wszelkich działań. Unikatową rolę przyznaje się działaniom podejmowanym lokalnie, zakładając, że ten poziom organizacji jest odpowiedni do realizacji hipotez rozwojowych. Kłopot polega jednak na tym, istnieje duże zróżnicowanie gmin, nawet w obrębie tego samego kraju. Sytuacja małej gminy wiejskiej jest odmienna od sytuacji dużego miasta – rdzenia aglomeracji lub ośrodka metropolitalnego.

Miasta mają kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej. Ich rozwój jest w dużej mierze zdeterminowany przez zmiany zachodzące w Unii Europejskiej pod względem gospodarczym, społecznym i przestrzennym. Miasta są zatem niezbędne do pomyślnego wdrożenia strategii „Europa 2020”.

Zapewnienie równego dostępu do usług środowiskowych i bezpieczeństwa energetycznego oraz inicjowanie działań na rzecz adaptacji do zmian klimatu jest dla nich wyzwaniem. Ideą zrównoważonego rozwoju jest między innymi zaspokajanie istniejących potrzeb obecnego pokolenia bez ograniczania tych możliwości następnego pokolenia. Podstawowy cel tego rozwoju jest realizowany w podstawowej dziedzinie działalności człowieka, jaką jest gospodarka.

Celem artykułu jest zbadanie opinii mieszkańców miasta Płock na temat najważniejszych z ich punktu widzenia wskaźników ukazujących poziom zrównoważonego rozwoju miasta Płock.

1. Koncepcja zrównoważonego rozwoju miast

Podstawową ideą zrównoważonego rozwoju jest uznawanie, że gospodarka, społeczeństwo i środowisko są ze sobą ściśle powiązane i wzajemnie na siebie oddziałują. Nie można osiągnąć trwałego rozwoju, ignorując aspekty społeczne i środowiskowe.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju opiera się na kilku kluczowych zasadach:

- **Ochrona środowiska:** Zrównoważony rozwój dąży do minimalizacji negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko naturalne. Obejmuje to ochronę różnorodności biologicznej, zapobieganie degradacji ekosystemów, racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi i zmniejszanie emisji szkodliwych substancji.
- **Społeczna sprawiedliwość:** Zrównoważony rozwój stawia również na sprawiedliwość społeczną. Polega na zapewnieniu równego dostępu do podstawowych usług, takich jak edukacja, opieka zdrowotna i godne warunki pracy. Koncepcja ta promuje także równość szans, uczciwość handlu i poszanowanie praw człowieka.

- Gospodarcza efektywność: Zrównoważony rozwój zakłada efektywne wykorzystanie zasobów i minimalizację marnotrawstwa. Obejmuje to zwiększenie efektywności energetycznej, promowanie odnawialnych źródeł energii, ograniczenie zużycia surowców i rozwój ekonomii o obiegu zamkniętym.
- Długoterminowa perspektywa: Koncepcja zrównoważonego rozwoju kładzie nacisk na podejmowanie decyzji z myślą o przyszłych pokoleniach. Oznacza to, że działania podejmowane obecnie powinny uwzględniać konsekwencje dla środowiska i społeczeństwa w dłuższej perspektywie czasowej.

Realizacja zrównoważonego rozwoju wymaga współpracy różnych interesariuszy, takich jak rządy, przedsiębiorstwa, społeczeństwo obywatelskie i jednostki. Kluczowe jest również edukowanie społeczeństwa i podnoszenie świadomości na temat problemów związanych z zrównoważonym rozwojem oraz promowanie innowacji i technologii przyjaznych środowisku.

Zrównoważony rozwój opiera się na dążeniu do osiągnięcia jak najlepszego wyniku ekonomicznego przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego oraz rozwoju społecznego [Łabędź 2015: 8].

L. Dogaru (2013) twierdzi, że koncepcja zrównoważonego rozwoju „obliguje społeczeństwo do uświadomienia sobie znaczenia czynników środowiskowych oraz funkcji i usług oferowanych przez środowisko. Zrównoważony rozwój ma na celu poprawę negatywnych skutków zanieczyszczenia środowiska, uwzględniając potrzebę zaspokojenia obecnych potrzeb pokoleniowych, przy jednoczesnym zapewnieniu żywotności czynników środowiskowych dla przyszłych pokoleń” [Kowalczyk 2021: 3]. Natomiast Zbigniew Skrobacki uważa, że zrównoważony rozwój można rozumieć jako koncepcję zarządzania, której celem jest osiągnięcie trwałego wzrostu gospodarczego połączonego z rozwojem społecznym obecnego i przyszłych pokoleń w sposób zapewniający ochronę zasobów środowiska przyrodniczego. Można zauważyć w tej interpretacji definicji, że zawarta jest w niej próba połączenia koncepcji rozwoju z koncepcją zrównoważenia.” [Skrobacki 2021: 3]. Postrzeganie zróżnicowanego rozwoju zależy więc od konkretnego kontekstu - od kraju, który go wdraża, od ludzi, którzy realizują, a także od sposobu, w jaki jest to przekazywane w mediach lub edukacji.

Zrównoważony rozwój miast jest koncepcją, która ma na celu tworzenie i zarządzanie miastami w sposób, który uwzględnia równowagę pomiędzy aspektami społecznymi, ekonomicznymi i środowiskowymi. Jest to ważne ze względu na szybki proces urbanizacji i wzrost populacji miejskiej na całym świecie.

Miasto jako jednostka złożona z wielu elementów, pomiędzy którymi zachodzą różne rodzaje relacji, funkcjonująca w określonej przestrzeni, w określonym środowisku, musi być jak dynamiczna i funkcjonalna całość, a więc jako system, a dokładniej terytorialny system społeczny. Istotą koncepcji terytorialnego ustroju społecznego szczególnie przydatnej w odniesieniu do miasta jest efektywna kontrola

miasta przez zamieszkującą je ludność, co jest również warunkiem zrównoważonego rozwoju [Mierzejwska 2015: 2].

Definicja zrównoważonego rozwoju miast opiera się na idei zrównoważonego rozwoju, która została sformułowana w raporcie "Our Common Future" (Brundtland Report) w 1987 roku przez Komisję Światową ds. Środowiska i Rozwoju. Według tej definicji, zrównoważony rozwój to „rozwój, który zaspokaja potrzeby obecnej generacji, nie niszcząc możliwości przyszłych pokoleń do zaspokojenia własnych potrzeb. Koncepcja zrównoważonego rozwoju zakłada jednak ograniczenia - nie absolutne, ale ograniczenia narzucone przez obecny stan techniki i organizacji społecznej na zasobów środowiska oraz zdolność biosfery do absorbowania skutków działalności człowieka” [Brundtland 1987: 16]. Większość badaczy uważa, że zrównoważony rozwój jest osiągnięty, gdy cele społeczne, ekologiczne i ekonomiczne są spełnione. Jeffrey Sachs postrzega to podejście jako podstawę zrównoważonego rozwoju, nazywając je filarami. Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju jest możliwe wtedy, gdy każdy z elementów na przedstawionym schemacie przybierze ostatecznie postać jednego ze współzależnych elementów. W tym przypadku konieczne jest odniesienie wszystkich dziedzin życia i realizowanie go na zasadzie harmonii. Mimo rozpowszechnionym funkcjonowaniu modeli opartych na trzech filarach. Badacze pytania zwracają uwagę, że ich ewolucja nastąpi wkrótce i że powinny być uzupełnione o filar kulturowy, polityczno-instytucjonalny i religijno-duchowy [Handel 2020: 5].

2. Przegląd dotychczasowych badań dotyczących metod pomiaru zróżnicowanego rozwoju

Po zdefiniowaniu „zrównoważonego rozwoju” następnym problemem okazuje się być jego pomiar. Należy bowiem dokonać wyboru odpowiednich wskaźników, które będą mierzalne i porównywalne, a kierunek ich wpływu będzie możliwy do określenia. W swoim artykule autorzy [Borychowski, Staniszewski i Zagierski 2016: 39] proponują i uznają zasadność użycia takich wskaźników jak: Miernik Trwałego Dobrobytu Ekonomicznego (ang. Index of Sustainable Economic Welfare, ISEW), Wskaźnik Faktycznego Postępu (ang. Genuine Progress Indicator, GPI), Indeks Zrównoważonych Korzyści Netto (ang. Sustainable Net Benefit Index, SNBI). Jednakże nie są one idealne i wymagają dodatkowych badań oraz założeń. Wspomniana została również metoda wykorzystująca lukę zrównoważenia (ang. sustainability gap). Polega ona na znalezieniu i pokazaniu różnicy pomiędzy obecną a wskazaną wartością wybranej zmiennej. Jednak trudności pojawiają się przy potrzebie ustalenia pożądanej wartości danej zmiennej. Inną propozycję konstrukcji wskaźników znaleźć można w bazach Eurostatu -zestaw Wskaźników Zrównoważonego Rozwoju (Sustainable Development Indicators – SDI), którego głównym celem jest monitorowanie realizacji celów Strategii Zrównoważonego

Rozwoju Unii Europejskiej (EU Sustainable Development Strategy). Wymienione zostało 10 następujących obszarów tematycznych, na które podzielono wskaźniki zrównoważonego rozwoju:

- Rozwój społeczno-gospodarczy (Socioeconomic development);
- Zrównoważona konsumpcja i produkcja (Sustainable consumption and production);
- Włączenie społeczne (Social inclusion);
- Zmiany demograficzne (Demographic changes);
- Zdrowie publiczne (Public health);
- Zmiana klimatu i energia (Climate change and energy);
- Zrównoważony transport (Sustainable transport);
- Zasoby naturalne (Natural resources);
- Globalne partnerstwo (Global partnership);
- Dobre rządzenie (Good governance).

Nie wyjaśniono jednak, jak należy interpretować wartości badanych wskaźników, przez co różni badacze mogą opisywać wysoką wartość danego wskaźnika jako negatywną, a inni jako pozytywną. Koncepcji badania zróżnicowanego rozwoju jest znacznie więcej. Roszkowska i Filipowicz-Chomko [2016: 138] badając rozwój społeczny województw Polski ostatecznie wykorzystują 25 zmiennych diagnostycznych, które dzielą na 5 obszarów tematycznych: zrównoważona produkcja i konsumpcja, włączenie społeczne, zmiany demograficzne, zdrowie publiczne oraz bezpieczeństwo publiczne. Aby sprecyzować kierunek ich wpływu na syntetyczny miernik i tym samym ostateczny wynik, wyróżniono również dwa podzbiory: stymulanty – powodujące wzrost wartości syntetycznego miernika, destymulanty – powodują spadek wartości syntetycznego miernika.

Ostatni, ale nie mniej interesujący z punktu widzenia badań zrównoważonego rozwoju miast, jest koncept przyjęty przez Radę Miasta Płocka. Został on opisany w [Rada Miasta Płocka 2018: 19] i jest obecnie wykorzystywany do monitorowania zaplanowanej i przyjętej przez miasto Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Płocka do 2030 roku. W dokumencie zaznaczono jednak, iż ewaluacja nie ma polegać jedynie na ocenie określonych wskaźników, ale musi zostać uzupełniona poprzez cykliczne badania opinii mieszkańców Płocka. Współczynniki podzielono na trzy następujące obszary oraz ustalono ich pożądaną tendencje:

- Zdrowe społeczeństwo
  - liczba uczniów oddziałów sportowych w płockich szkołach – tendencja wzrostowa,
  - liczba obiektów przeznaczonych do uprawiania sportu wyczynowego i amatorskiego – tendencja wzrostowa,

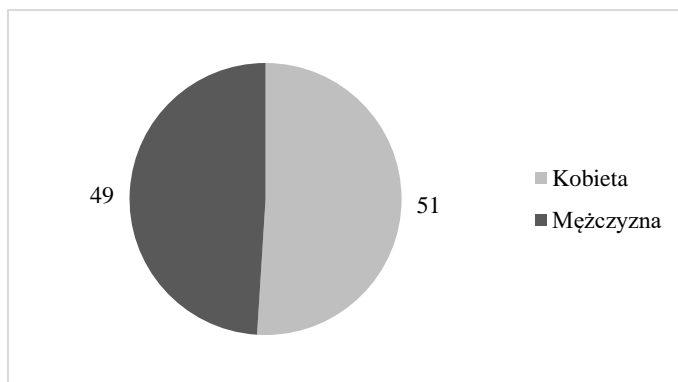
- liczba przekroczeń stężeń średniodobowych substancji pyłu PM10 i PM2,5 w danym roku oraz liczba przekroczeń stężeń 1-godzinnych i 24 godzinnych SO2 (liczba zdarzeń) – tendencja spadkowa.
- Dynamiczny Hub innowacji i technologii
  - liczba bezrobotnych absolwentów szkół techników i szkół zawodowych – tendencja spadkowa,
  - liczba firm prowadzących działalność w Płocku – tendencja wzrostowa,
  - liczba oferowanych przez Miasto e-usług – tendencja wzrostowa.
- Harmonijna przestrzeń do życia
  - ilość osób objętych pomoc społeczną – tendencja spadkowa,
  - powierzchnia urządzonych terenów zielonych poza pasami drogowymi – tendencja wzrostowa,
  - średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 mieszkańca – tendencja wzrostowa.

3. Metoda badawcza i wyniki badań

Do zebrania informacji na temat doboru wskaźników do pomiaru zrównoważonego rozwoju miasta według mieszkańców Płocka została zastosowana ankieta w formie elektronicznej i papierowej. Zawierała ona 11 pytań jednokrotnego oraz wielokrotnego wyboru, jak i pytania otwartego. Ankieta została przeprowadzona z mieszkańcami miasta Płocka lub Powiatu Płockiego. Wyniki zostały zebrane w maju 2023 roku na terenie miasta Płock w województwie mazowieckim. W badaniu wzięły udział 104 osoby. 83% respondentów stanowili mieszkańcy miasta Płock.

W badaniu wzięło udział 51% kobiet i mężczyzn 49% (zob. Wykres 1).

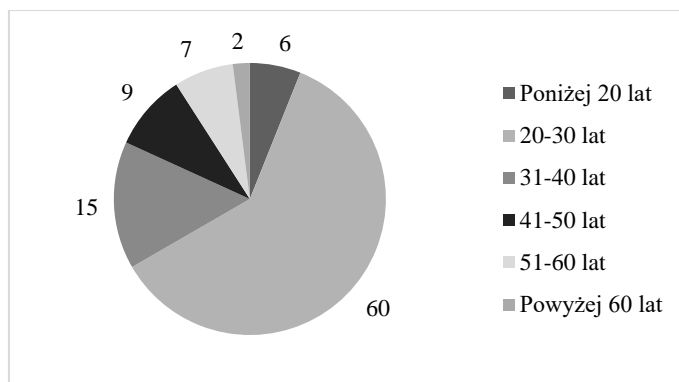
Wykres 1. Płeć ankietowanych mieszkańców (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Analiza struktury wiekowej respondentów wskazuje, że ponad 60% ankietowanych ma 20-30 lat, najmniej osób wzięło udział w badaniu w wieku powyżej 60 lat (zob. Wykres 2).

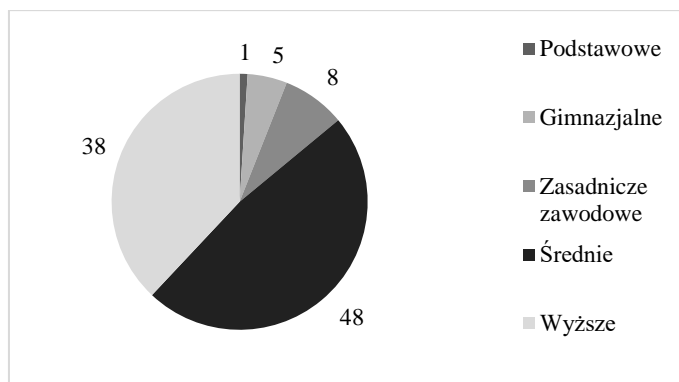
Wykres 2. Wiek ankietowanych mieszkańców (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Największa grupa ankietowanych miała wykształcenie średnie (zob. Wykres 3).

Wykres 3. Wykształcenie ankietowanych mieszkańców (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W ankietach wskaźniki zostały podzielone na sześć głównych obszarów:

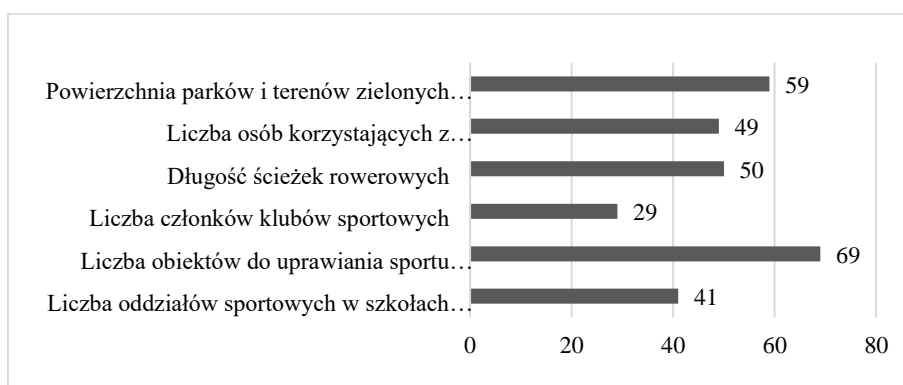
1. sport,
2. zdrowie,
3. rynek pracy,
4. edukacja,
5. innowacyjny rozwój,
6. organizacja życia miejskiego.

W każdym z wyszczególnionych obszarów respondenci zostali poproszeni o wybranie wskaźników, które w ich opinii są najważniejsze.

3.1. Obszar sportu

Z aspektu sportu spośród 6 wskaźników, które zostały przedstawione na wykresie 4., trzy najważniejsze to: wskaźnik opisujący liczbę obiektów do uprawiania sportu wyczynowego i amatorskiego, drugi najczęściej wybieranym wskaźnikiem był wskaźnik odpowiadający za powierzchnię parków i terenów zielonych w mieście a trzecim najczęściej wybieranym wskaźnikiem był wskaźnik odnoszący się do długości ścieżek rowerowych.

Wykres 4. Wskaźniki zrównoważonego rozwoju najważniejsze z punktu widzenia sportu (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

3.2. Obszar zdrowia

Respondenci mieli 12 wskaźników do wyboru, trzy wskaźniki najistotniejsze z punktu widzenia zdrowia to: wskaźnik postrzegający liczbę przychodni, wskaźnik odpowiadający za liczbę łóżek w szpitalach ogólnych oraz liczba przeprowadzonych programów zdrowotnych dla mieszkańców Płocka finansowanych z budżetu miasta (zob. Tab. 1).

Tabela 1. Wskaźniki zrównoważonego rozwoju najważniejsze z punktu widzenia zdrowia (w %)

Wskaźniki	Odsetek
Liczba przychodni	41
Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby	28
Liczba aptek	30
Liczba łóżek w szpitalach ogólnych	38
Liczba programów zdrowotnych dla mieszkańców Płocka finansowanych z budżetu miasta	36
Liczba urodzeń żywych	13
Liczba hospicjów	16
Współczynnik dzietności ogólnej	15
Poziomy odzysku i ograniczenia składowania frakcji bio	15
Zatrudnieni w war. zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia	20
Dziki wysypiska w Płocku (zlikwidowane w ciągu roku)	14
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

3.3. Obszar rynku pracy

Ankietowani wybrali z spośród 8 wskaźników w aspekcie punktu pracy trzy najważniejsze: ilość nowych firm zarejestrowanych w Płocku, liczbę bezrobotnych absolwentów szkół techników i szkół zawodowych, liczbę firm prowadzących działalność w Płocku oraz z taką samą liczbą odpowiedzi, ilość projektów realizowanych przez Płockie uczelnie wyższe we współpracy z przedsiębiorcami (zob. Wykres 5).

Wykres 5. Wskaźniki zrównoważonego rozwoju najważniejsze z punktu widzenia rynku pracy (w %)

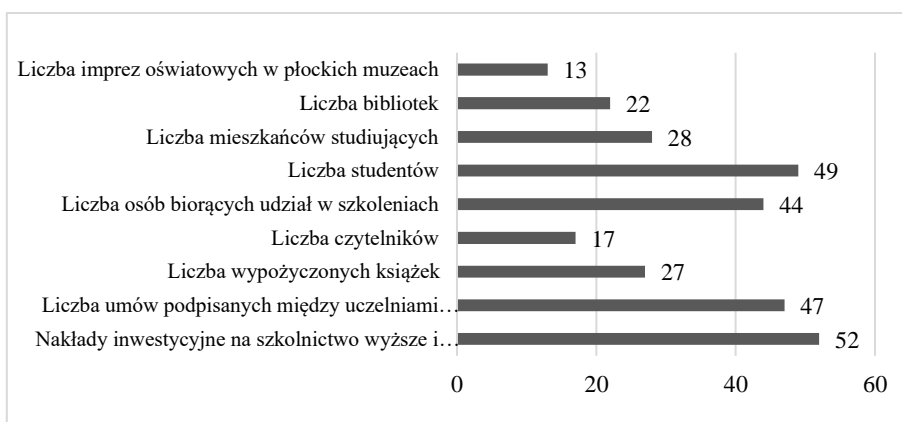

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

3.4. Obszar edukacji

Jeśli chodzi o obszar edukacji większość ankietowanych wskazała nakłady inwestycyjne na szkolnictwo wyższe i naukę jako istotny wskaźnik (zob. Wykres 6). Często odpowiedzią były również: liczba studentów – 48%, liczba umów podpisanych między uczelniami wyższymi a miastem – 46% oraz liczba osób biorących udział w szkoleniach – 45%. Mieszkańcy za najmniej istotny wskaźnik uznali liczbę imprez oświatowych w płockich muzeach – 13%, co ciekawe był on wybierany trzy razy częściej przez mężczyzn.

Wykres 6. Wskaźniki zrównoważonego rozwoju najważniejsze z punktu widzenia edukacji (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

3.5. Obszar innowacyjnego rozwoju

W aspekcie innowacyjnego rozwoju najwięcej głosów otrzymała wielkość wydatków budżetu miasta na inwestycje – 48%, nieco mniej miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta – 40% oraz liczba zakupionych ekologicznych pojazdów komunikacji miejskiej (zob. Tab. 2). Zdaniem ankietowanych najmniej istotnymi wskaźnikami są dotacje na termomodernizację – 14% oraz liczba wydanych opinii plastycznych oraz dokonanych uzgodnień projektów/przedsięwzięć przez Zespół ds. Estetyki Miast. Mieszkańcy Płocka z wykształceniem zasadniczym zawodowym najczęściej wybierali liczbę zakupionych ekologicznych pojazdów komunikacji miejskiej oraz liczbę inicjatyw lokalnych zorganizowanych na rzecz wykluczonych społecznie.

Tabela 2. Wskaźniki zrównoważonego rozwoju najważniejsze z punktu widzenia innowacyjnego rozwoju (w %).

Wskaźniki	Odsetek
Dotacje na termomodernizację	14
Liczba wydanych opinii plastycznych oraz dokonanych uzgodnień projektów/przedsięwzięć przez Zespół ds. Estetyki Miast	15
Liczba inicjatyw lokalnych zorganizowanych na rzecz wykluczonych społecznie	21
Liczba udzielonych dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków	24
Liczba organizacji pozarządowych działających w mieście	28
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach	33
Liczba oferowanych przez miasto E- usług	36
Liczba zakupionych ekologicznych pojazdów komunikacji miejskiej	39
Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta	40
Wielkość wydatków budżetu miasta na inwestycje	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

3.6. Organizacja życia miejskiego

Przechodząc do obszaru organizacji życia miejskiego, najczęściej zaznaczanym wskaźnikiem została średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na jednego mieszkańca (zob. Tab. 3). Na drugim miejscu znalazły się dwie pozycje: kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych użytkownikom lokali oraz liczba supermarketów, a na trzecim miejscu również ex aequo plasowały się liczba przekazanych mieszkań komunalnych i socjalnych oraz liczba wydarzeń kulturalnych otwartych. Najmniejszą popularnością cieszył się wskaźnik długość sieci ciepłej, a zaraz po nim liczba osób objętych ubezpieczeniem emerytalno-rentowym oraz odsetek osób głoszących w budżecie obywatelskim. Mieszkanki miasta znacznie częściej niż mieszkańcy wybierały liczbę wydanych kart mieszkańca oraz miejskich, zużycie wody, energii elektrycznej oraz kwoty wypłaconych datków mieszkańcom lokali. Liczba supermarketów, bilans migracji mieszkańców Płocka, liczba wolontariuszy to wskaźniki, które preferowali mężczyźni.

Tabela 3. Wskaźniki zrównoważonego rozwoju najważniejsze z punktu widzenia organizacji życia miejskiego (w %)

Wskaźniki	Odsetek
Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na jednego mieszkańca	33
Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych użytkownikom lokali	28
Liczba supermarketów	28
Liczba przekazanych mieszkań komunalnych i socjalnych	27
Liczba wydarzeń kulturalnych otwartych	27
Zużycie energii elektrycznej	22
Ilość osób korzystających z komunikacji miejskiej	20
Zużycie wody	19
Bilans migracji mieszkańców miasta	19
Ilość osób objętych pomocą społeczną	15
Sieć gazowa	14
Liczba wolontariuszy	13
Liczba wydanych kart mieszkańca oraz miejskich	12
Odsetek osób głosujących w budżecie obywatelskim	8
Liczba osób objętych ubezpieczeniem emerytalno-rentowym	7
Długość sieci ciepłej	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Wnioski

Celem niniejszego artykułu było znalezienie i wyróżnienie wskaźników, które będą łatwe do ustalenia oraz pozwolą na pomiar zróżnicowanego rozwoju miasta Płocka. Nie ma wątpliwości co do istotności koncepcji zróżnicowanego rozwoju miast oraz zasadności prowadzenia badań na jej temat. Jako że gospodarka, społeczeństwo i środowisko wzajemnie wpływają na siebie, należy znaleźć odpowiednie mierniki, które posłużą do badania ich wydzielonych obszarów. Dzięki przeprowadzonemu badaniu wyróżniono następujące wskaźniki:

- Obszar sportu - liczba obiektów do uprawiania sportu wyczynowego i amatorskiego;
- Obszar zdrowia - liczba przychodni;
- Obszar rynku pracy - ilość nowych firm zarejestrowanych w Płocku;
- Obszar edukacji - liczba studentów;
- Obszar innowacyjnego rozwoju - wielkość wydatków budżetu miasta na inwestycje;
- Obszar organizacji życia miejskiego - średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na jednego mieszkańca.

Bibliografia

Borychowski M., Staniszewski J., Zagierski B. (2016), Problemy pomiaru rozwoju zrównoważonego na przykładzie wybranych wskaźników, Roczniki Ekonomiczne Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy.

Dembicka-Niemiec A., (2017), Zrównoważony rozwój a funkcje miast w Polsce: Badanie związków między zrównoważonym rozwojem średnich miast w Polsce a ewolucją ich struktury funkcjonalnej, Uniwersytet Opolski Studia i Monografie Nr 540, Opole.

Brundtland G.H. (1978), Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future.

Hendel M. (2020), Miejsce zjawiska współdzielenia w koncepcji zrównoważonego rozwoju, Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny ROK LXXXII – zeszyt 2.

Kowalczyk M. (2021), Zrównoważony rozwój miast na prawach powiatu w Polsce w świetle wybranych wskaźników środowiskowych, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości.

Latoszek E., Proczek M., Krukowska M. (2016), Zrównoważony rozwój a globalne dobra publiczne w teorii i praktyce organizacji międzynarodowych, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa.

Mierzejewska L., Zrównoważony rozwój miasta – wybrane sposoby pojmowania, koncepcje i model, Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Nowakowska A., Zrównoważony, inteligentny i partycypacyjny rozwój miasta Uniwersytetu Łódzkiego.

Rokicka E., Woźniak W. (2016), W kierunku zrównoważonego rozwoju. Koncepcje, interpretacje, konteksty, Łódź.

Roszkowska E., Filipowicz-Chomko M. (2016), Ocena rozwoju społecznego województw polski w latach 2005 oraz 2013 w kontekście realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem metody TOPSIS.

Skrobacki Z. (2021), Od ogólnej idei zrównoważonego rozwoju do zasad zrównoważonego rozwoju transportu nr 12/2021.

Stelmach A. (2023), Zrównoważony rozwój zakłęcie globalistów, instrument totalnego zniewolenia, Stowarzyszenie Kultury Chrześcijańskiej im. Ks. Piotra Skargi, Kraków.

Rada Miasta Płocka (2018), Uchwała nr 810/XLIX/2018 w sprawie przyjęcia Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Płocka do 2030 roku.

Rozdział III.

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ MIASTA PŁOCKA W ŚWIETLE WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW Z OBSZARU ZDROWEGO SPOŁECZEŃSTWA

Karolina Kwiatkowska*, *Klaudia Wiśniewska***
Magdalena Kapela (Opiekun naukowy)

Summary

Celem artykułu jest analiza zmian w wybranych wskaźnikach zdrowia w latach 2012-2021 w kontekście Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Płocka do roku 2022 oraz ocena ich realizacji. W badaniach uwzględniono aspekty związane z aktywnością fizyczną, zielonymi przestrzeniami, transportem publicznym, jakością powietrza, opieką zdrowotną i ochroną środowiska. Wyniki pokazują pozytywne zmiany w trzech wskaźnikach i negatywne w trzech pozostałych. Warto kontynuować działania na rzecz zdrowia mieszkańców i zrównoważonego rozwoju miasta.

Słowa kluczowe: Zrównoważony rozwój miast, ecomiasto, zdrowie, ekologia.

Summary

The aim of the article is to analyze changes in selected health indicators between 2012 and 2021 in the context of the Sustainable Development Strategy for the City of Płock until 2022 and assess their implementation. The study considered aspects related to physical activity, green spaces, public transport, air quality, healthcare, and environmental protection. The results show positive changes in three indicators and negative changes in three others. It is advisable to continue efforts for the health of residents and sustainable urban development.

Key words: Sustainable urban development, eco-city, health, ecology.

JEL: R520.

---

* Politechnika Warszawska, KNEiS; karolina.kwiatkowska2.stud@pw.edu.pl.

** Politechnika Warszawska, KNEiS; klaudia.wisniewska3.stud@pw.edu.pl.

Wstęp

Temat zrównoważonego rozwoju miasta Płocka w kontekście zdrowia społecznego jest niezwykle ważny z kilku powodów. Po pierwsze, zdrowie społeczne ma ogromny wpływ na jakość życia mieszkańców miasta. Ludzie, którzy mają dostęp do czystego powietrza, wody i gleby, a także do infrastruktury rekreacyjnej i sportowej, są bardziej skłonni do prowadzenia zdrowego stylu życia jak i unikania chorób. Z drugiej strony, gdy miasto jest zanieczyszczone, a ludzie mają ograniczony dostęp do zielonych przestrzeni i innych możliwości aktywności fizycznej, może to prowadzić do problemów zdrowotnych, takich jak choroby układu oddechowego, choroby serca i cukrzyca.

Po drugie, zrównoważony rozwój miasta jest ważny ze względu na wpływ, jaki miasto ma na środowisko naturalne. W ostatnich latach coraz więcej ludzi zaczyna zdawać sobie sprawę z faktu, że nasze działania mają wpływ na nasze naturalne ekosystemy, a zanieczyszczenie i degradacja środowiska mogą prowadzić do poważnych problemów zdrowotnych i ekologicznych. Właściwe zarządzanie miastem może pomóc w zmniejszeniu negatywnego wpływu na środowisko naturalne i poprawić jakość życia zarówno dla mieszkańców, jak i dla innych istot żyjących w pobliżu miasta.

Ten temat jest poruszany ze względu na jego kluczowe znaczenie dla rozwoju miasta, co może przynieść liczne korzyści dla mieszkańców i środowiska naturalnego. Poprawa zdrowia społeczności oraz zmniejszenie negatywnego wpływu miasta na środowisko naturalne są ważnymi celami, które warto osiągnąć w procesie planowania i zarządzania miastem.

Celem opracowania jest zbadanie zmian poziomu wybranych wskaźników w obszarze zdrowia ze Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Płocka Do Roku 2022 w latach 2012-2021 oraz ocena realizacji zamierzonych zmian.

Opracowanie ma zwrócić uwagę na ważność takiego podejścia do rozwoju miast, które uwzględniá równocześnie aspekty ekonomiczne, społeczne i ekologiczne. Poprzez analizę wybranych wskaźników z obszaru zdrowego społeczeństwa pokazane zostanie, jak zrównoważony rozwój miasta może wpłynąć na poprawę jakości życia mieszkańców, a także na ochronę środowiska naturalnego.

1. Przegląd literatury

Miasto pełni istotną rolę w gospodarce jako ośrodek koncentrujący różnorodne działalności gospodarcze oraz przyciągający inwestycje. Jest to miejsce, gdzie działa wiele przedsiębiorstw, instytucji finansowych i handlowych oraz centra badawczo-rozwojowe. Miasto ma także wpływ na rozwój regionu, ponieważ często pełni funkcję centrum przemysłowego, handlowego i kulturalnego, a także zapewnia infrastrukturę transportową i komunikacyjną dla mieszkańców oraz dla okolicznych obszarów.

Bazując na ustawie miasto to „Jednostka osadnicza o przewodzie zwartej zabudowy i funkcjach nierolniczych, posiadająca prawa miejskie bądź status miasta nadany w trybie określonym odrębnymi przepisami.” [Ustawa 2003].

Miasta odgrywają kluczową rolę w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju. Wiele działań podejmowanych przez miasta ma wpływ na środowisko naturalne oraz styl życia mieszkańców. Aby zrównoważyć rozwój ekonomiczny, społeczny i środowiskowy, miasta muszą inwestować w rozwój infrastruktury zielonej, takiej jak parki, ogrody, alejki i place zabaw. Miasta powinny promować zrównoważoną mobilność, rozwijając sieć dróg rowerowych, infrastrukturę dla pieszych oraz transport publiczny.

Sama idea zrównoważonego rozwoju zyskała na znaczeniu, dzięki przygotowanemu przez Światową Komisję ds. Środowiska i Rozwoju raportu „Nasza Wspólna Przyszłość” (tzw. Raport Brundtland). Według niego „Zrównoważony rozwój Ziemi to rozwój, który zaspokaja podstawowe potrzeby wszystkich ludzi oraz zachowuje, chroni i przywraca zdrowie i integralność ekosystemu Ziemi bez zagrożenia możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń i bez przekraczania długookresowych granic pojemności ekosystemu Ziemi” [Stappen 2006]. Zgodnie z warunkami opracowanymi przez światowe instytucje m.in. ONZ, miasta powinny być w taki sposób zarządzane, aby w jak najmniejszym stopniu oddziaływać na środowisko naturalne oraz tworzyć odpowiednie warunki dla mieszkańców.

Koncepcję zrównoważonego rozwoju można znaleźć w Ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska, której treść brzmi następująco: „Rzeczpospolita Polska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, oznaczającą dążenie do:

- zachowania możliwości odtwarzania się zasobów naturalnych,
- racjonalnego użytkowania zasobów nieodnawialnych i zastępowania ich substytutami,
- ograniczenia uciążliwości dla środowiska i nieprzekraczania granic wyznaczonych jego odpornością,
- zachowania różnorodności biologicznej,
- zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa ekologicznego,
- tworzenia podmiotom gospodarczym warunków do uczciwej konkurencji w dostępie do ograniczonych zasobów i możliwości odprowadzania zanieczyszczeń,
- zapewnienia ochronę i racjonalne kształtowanie środowiska stanowiącego dobro ogólnonarodowe oraz tworzy warunki sprzyjające urzeczywistnieniu prawa obywateli do równoprawnego korzystania z wartości środowiska.” [Ustawa 1997].

Według K. Brzoskiej i A. Lewandowskiej [2013] „Zrównoważony rozwój zdaje się być rozsądnym rozwiązaniem, realizowanym w trzech wymiarach, tzn. ekonomicznym, społecznym i środowiskowym, tak aby prowadzić m.in. do: wzrostu PKB i zapewnienia optymalnej ilości dóbr oraz poziomu usług; zaspokojenia

podstawowych potrzeb społecznych mieszkańców; podnoszenia jakości życia i poprawy warunków pracy, poprawy stanu środowiska i zachowania potencjału przyrodniczego wraz z ochroną bioróżnorodności” [Hull 2011].

Z. Paszkowski dodaje, iż „idealne miasto zrównoważone to miasto, które korzysta z zasobów środowiskowych w takim stopniu, w jakim może te zasoby odbudować. To miasto, którego rozwój jest stopniowy, przemyślany i celowy” [Paszkowski 2011: 196]. Postęp miasta w głównej mierze ma również sprzyjać rozwojowi samych mieszkańców. Jak podkreśla Skowroński „Koncepcja zrównoważonego rozwoju zakłada wdrożenie nowej formy świadomego oraz odpowiedzialnego życia zarówno indywidualnego, jak i społecznego, które opierać się ma na zasadzie rozwoju wraz z otoczeniem społecznym i przyrodniczym, uwzględniając ograniczenia ekologiczne i oczekiwania społeczne” [Skowroński 2006: 51]. Można zatem przyjąć, że „celem zrównoważonego rozwoju staje się poprawa jakości życia. W tych kategoriach rozpatruje się ją jako potrzebę względnie równej dystrybucji jakości życia w obrębie obecnego pokolenia oraz konieczność osiągnięcia i utrzymania satysfakcjonującej jakości życia w długim horyzoncie czasowym poprzez zagwarantowanie trwałości podstaw osiągania niemalejącej jakości życia przez przyszłe pokolenia [Dobrzański, Dobrzańska 2010: 258].

Z biegiem czasu coraz więcej osób zwraca uwagę na własne zdrowie. Według definicji WHO zdrowie jest definiowane jako „stopień, do którego jednostka lub grupa jest zdolna do realizowania dążeń i zaspokajania potrzeb, do zmiany lub radzenia sobie ze środowiskiem. Zdrowie jest zasobem dla codziennego życia, nie zaś celem życia; to pozytywne pojęcie, w którym uwypukla się zasoby społeczne i osobiste, jak również możliwości fizyczne” [Health promotion 1984].

WHO dodaje również, że „Zdrowie jest zatem czymś więcej niż brakiem choroby i jednostkowym wymiarem warunków zdrowotnych. Stąd też nowa definicja wymagała nowych wskaźników mierzących wielopodmiotowy, całkowity dobrostan oraz tego wszystkiego, co pozwala określić zdolność posiadania i osiągania założonych celów, odpowiadania na osobiste potrzeby, a także radzenia sobie w codziennym życiu” [WHO 1986]. W kontekście dzisiejszego społeczeństwa, w którym coraz częściej spotyka się zjawiska takie jak stres, przemęczenie czy problemy psychiczne, konieczne staje się zwrócenie uwagi na zdrowie społeczne. W związku z tym, aby skutecznie dbać o zdrowie społeczeństwa, konieczne jest wypracowanie wskaźników, które pozwolą na kompleksowe ocenienie jego stanu i określenie obszarów wymagających interwencji. Tylko wtedy będziemy w stanie osiągnąć założone cele i zapewnić zdrowie oraz dobrostan wszystkim członkom społeczeństwa.

Propagując hasło „zdrowy styl życia”, ludność skupia się na warunkach miasta w kontekście dostępu do służby zdrowia, miejsc rekreacji czy występowania terenów zieleni. Paszkowski podaje, że „wśród zasad postulowanych przez ten prąd ideowy

wymienia się m.in. zagospodarowanie przestrzeni ulic sprzyjające ruchowi pieszemu, rozwój wysokiej jakości transportu publicznego i ścieżek rowerowych, różnorodność funkcji (w tym np. zróżnicowanie społeczne mieszkańców pod względem ekonomicznym, rasowym i wiekowym) oraz zwiększoną gęstość zabudowy” [Paszkowski 2011].

Powyższe idee autorów stanowią kwintesencję rozważań na temat zrównoważonego miasta. Należy podkreślić, że dążenie do zrównoważonego rozwoju miast staje się coraz ważniejsze w obliczu wzrastających problemów związanych z urbanizacją i degradacją środowiska.

2. Metodologia badań

Bazą do wyboru wskaźników była Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Płocka (SZRMP). Strategia ta została podzielona na trzy obszary: Zdrowe społeczeństwo, Harmonijna przestrzeń do życia, Dynamiczny HUB innowacji i technologii.

W dokumencie uwzględniono perspektywę planowania na rok 2022, z uwzględnieniem okresu do 2050 roku dla dużych projektów infrastrukturalnych. Realizacja strategii została podzielona na cztery podokresy: do 2010 w ujęciu programowym, do 2014, do 2018 i do 2022 roku.

Głównym celem strategii jest poprawa jakości życia mieszkańców miasta, co zostało uwzględnione w założeniach dotyczących jej przygotowania i realizacji. Strategia rozwoju miasta Płock jest dokumentem nadrzędnym w stosunku do pozostałych dokumentów planistycznych przyjętych przez władze Miasta.

Przygotowanie strategii i jej realizacja uwzględnia zasady zrównoważonego rozwoju, co oznacza, że ograniczenia wynikające z takiego podejścia były uwzględnione podczas procesu jej tworzenia. Zadaniem strategii rozwoju jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych długookresowych kierunków rozwoju miasta. Wskazano również, że strategia wskazuje zadania wspólne dla partnerów społecznych, a jej realizacją kierują władze miasta.

Proces pracy nad opracowaniem dokumentu strategii przewiduje udział przedstawicieli społeczności miasta oraz poddanie celów strategii rozwoju konsultacjom społecznym. Ponadto, strategia ma być spójna z zamierzeniami zewnętrznych dokumentów planistycznych, co ma przyczynić się do koordynacji działań w obszarze rozwoju miasta.

W dokumencie odwołano się również do założeń dotyczących zrównoważonego rozwoju w związku z ustawą Prawo Ochrony Środowiska, co dotyczy integracji działań politycznych, gospodarczych oraz społecznych, z zachowaniem równowagi i trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Termin ten oznacza zachowanie szansy dla przyszłych pokoleń na realizację ich potrzeb, poszanowanie zasobów

ze względu na ich ograniczoność, harmonizowanie celów rozwoju z ekologicznymi, społecznymi i ekonomicznymi oraz długookresowe podejście do planowania i urzeczywistniania tych celów.

Przyjęta misja Płocka pozwala dokonać jej dekompozycji na następujące cele nadrzędne:

- lepiej zaspokojone potrzeby i wysoka jakość życia mieszkańców,
- wysoki stopień rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej,
- harmonijny rozwój przestrzenny i wysoka jakość środowiska,
- dynamiczny rozwój gospodarki z zachowaniem bezpieczeństwa środowiska,
- wysoka atrakcyjność Płocka dla gości i turystów [SZRMP 2008].

Dla każdego celu strategicznego uwzględniono działania strategiczne. Między innymi, aby zapewnić cel jakim jest zaspokojone potrzeby w zakresie pomocy społecznej opisane są działania, które pomogą w osiągnięciu sytuacji materialnej i zapewnieniu wsparcia najbardziej, seniorom oraz zagrożonym wykluczeniem społecznym.

W ramach tych działań proponowane są różne rozwiązania, takie jak doskonalenie systemu zabezpieczenia materialnego, tworzenie miejsc opieki nad seniorami, obsługa miejsc opieki paliatywnej oraz wsparcie dla infrastruktury technicznej dotyczącej formy opieki instytucjonalnej.

Dodatkowo, w celu rozwiązania problemu bezdomności, proponowane są m.in. takie rozwiązania jak: przyznanie puli środków dla programów wspomagających wychodzenie z bezdomności, pomoc w budowaniu świadomości społecznej na ten temat oraz programy wychodzenia z bezdomności i wykluczenia społecznego.

Biorąc pod uwagę cel jakim jest „Poprawa dostępności i sprawności działania służby zdrowia” działaniami mającymi poprawić bazę lokalową dla nocnej i świątecznej opieki medycznej w Płocku (ze szczególnym uwzględnieniem bazy przy ul. Strzeleckiej) oraz zwiększyć dostępność do lekarzy specjalistów, skrócić czas oczekiwania na wizytę oraz zwiększyć ilość miejsc w hospicjach, należy podjąć kilka działań tj.

1. Zwiększenie liczby miejsc pracy dla lekarzy specjalistów oraz pielęgniarek, które pozwolą na lepsze pokrycie zapotrzebowania na usługi medyczne i skrócenie czasu oczekiwania na wizytę.
2. Ulepszanie i modernizacja bazy nocnej i świątecznej opieki medycznej, aby zapewnić lepszą jakość świadczonych usług oraz zwiększyć dostępność do nich.
3. Budowa nowych hospicjów lub rozbudowa już istniejących, aby zwiększyć liczbę miejsc i poprawić jakość opieki nad pacjentami wymagającymi opieki paliatywnej.
4. Współpraca z lokalnymi władzami i organizacjami pozarządowymi, w celu pozyskania dodatkowych środków finansowych na rozwój i poprawę infrastruktury medycznej.

Działania te pozwolą na poprawę sytuacji medycznej w Płocku oraz zwiększą jakość i dostępność usług medycznych dla mieszkańców, w szczególności osób potrzebujących specjalistycznej opieki oraz osób wymagających opieki paliatywnej.

W przypadku celu strategicznego jakim jest „Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców” kluczowe działania opierają się na obiektach rekreacyjno-sportowych, propagowaniu zdrowego stylu życia oraz podnoszeniu świadomości społeczeństwa w zakresie zdrowego odżywiania.

W celu zwiększenia wartości obiektów rekreacyjno-sportowych, należy uwzględnić potrzeby użytkowników i znaleźć obszary, w których występują braki w infrastrukturze sportowej.

Propagowania zdrowego stylu życia można dokonać za pomocą działań edukacyjnych i rozrywkowych. W ramach nauczania edukacji można organizować szkolenia i warsztaty dotyczące aktywności fizycznej, aktywności i profilaktyki treningu. Imprezy rekreacyjne, takie jak biegi czy pikniki sportowe, przyciągną mieszkańców i zachęcą do aktywności fizycznej.

Podnoszenie świadomości społeczeństwa w celu wspomagania żywienia może pomóc w prowadzeniu kampanii informacyjnej dotyczącej korzyści dobrego (zdrowego) odżywiania, a także poprzez organizację szkoleń kulinarnych i degustacji zdrowych potraw.

Poprawę jakości żywienia zbiorowego można zapewnić poprzez ustanowienie norm żywienia w placówkach publicznych tj. szkoły, przedszkola czy stołówki zakładowe. Można również zwiększyć asortyment opcji żywieniowych poprzez dodanie dań zdrowych i wartościowych odżywczo.

W celu rozbudowy zbiorowych form żywienia, w tym stołówek w placówkach oświatowo-wychowawczych czy barów mlecznych, można przeprowadzić badania potrzeb żywieniowych mieszkańców i stworzyć nowe punkty żywieniowe tam, gdzie są potrzebne.

Strategia uwzględnia również plany i programy związane zdrowym społeczeństwem. Należą do nich:

- Program ochrony środowiska dla Miasta Płocka.
- Program ochrony powietrza.
- Miejski program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- Miejski program przeciwdziałania narkomani na terenie Miasta Płocka.
- Program „Organizacja prac społecznie użytecznych”.

Opracowanie skupia się na obszarze zdrowia, do analizy którego wybrano następujące wskaźniki:

1. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych (pyłowych).
2. Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby.
3. Dzikie wysypiska w Płocku (zlikwidowane w ciągu roku).

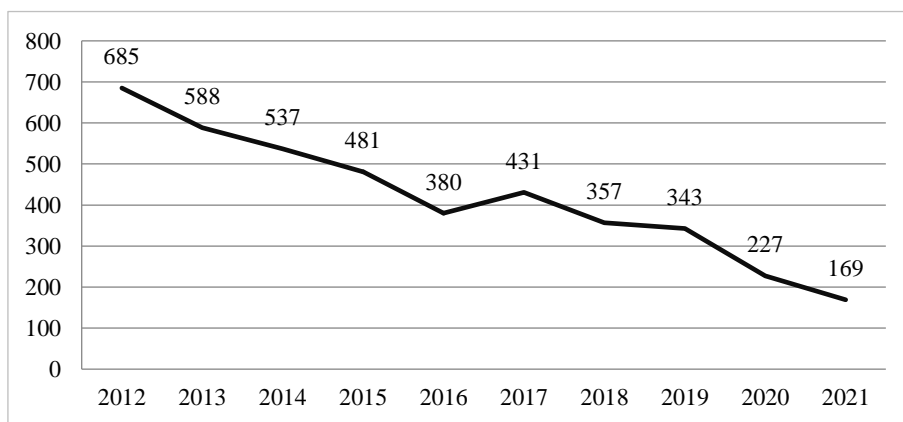
4. Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem.
5. Liczba oddziałów sportowych w płockich szkołach podstawowych.
6. Liczba obiektów do uprawiania sportu wyczynowego i amatorskiego.

3. Wyniki analiz

Analiza istotnych wskaźników dotyczących zdrowia w kontekście Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Płocka umożliwi ocenę postępów w realizacji zamierzonych celów i działań mających na celu poprawę zdrowia mieszkańców. Badanie pozwoli wskazać zarówno pozytywne tendencje, jak i obszary wymagające dalszego działania.

Analiza wskaźnika „Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych (pyłowych)” wykazała, iż rzecząty poziom cechy badanej wynosi 419,80 ton; natomiast mediana wykazuje 405,50 ton. W latach 2012-2020 emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych zmniejszyła się jednak z 685 ton do 169 ton (spadek prawie o 75%) (zob. Wykres 1).

Wykres 1. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych (pyłowych) w latach 2012-2021 (w tonach)

Źródło: MZS 2013-2021

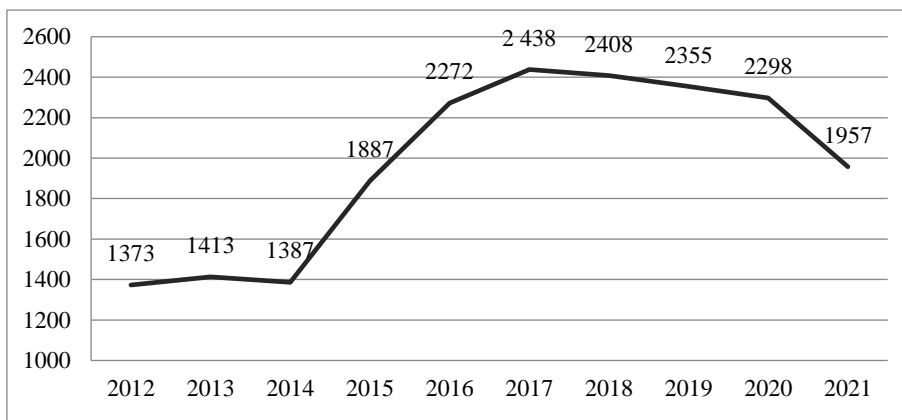
W ciągu ostatnich lat w znaczącym stopniu zmieniła się świadomość, a także wiedza na temat ochrony środowiska. Poprzez wprowadzenie odpowiedniej polityki przedsiębiorstwa wysoko emisyjne np. PKN Orlen S.A., dzięki zastosowaniu nowoczesnej technologii, wprowadziły zmiany, które pozwolą utrzymać normy środowiskowe. Według informacji podanej do opinii publicznej koncern paliwowy w roku 2022 rozpoczął budowę instalacji, która umożliwi redukcję emisji związków siarki do atmosfery.

Zebrane dane dotyczące miernika „Liczby rodzin objętych pomocą z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby” przedstawiają ogólną tendencję wzrostu ilości

rodzin, którym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Płocku udzielił niezbędnego wsparcia (zob. Wykres 2). Średnia ukształtowała się na poziomie 1.978,80 rodzin, a wartość środkowa wyniosła 2.114,50 rodzin.

Z roku na rok coraz więcej osób zapada na różnego rodzaju choroby trudne do wyleczenia. Tym samym odpowiednia pomoc ze strony miasta, w znaczącym stopniu może wpłynąć na poprawę jakości życia najbardziej potrzebującym mieszkańcom.

Wykres 2. Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2012-2021 (w osobach)

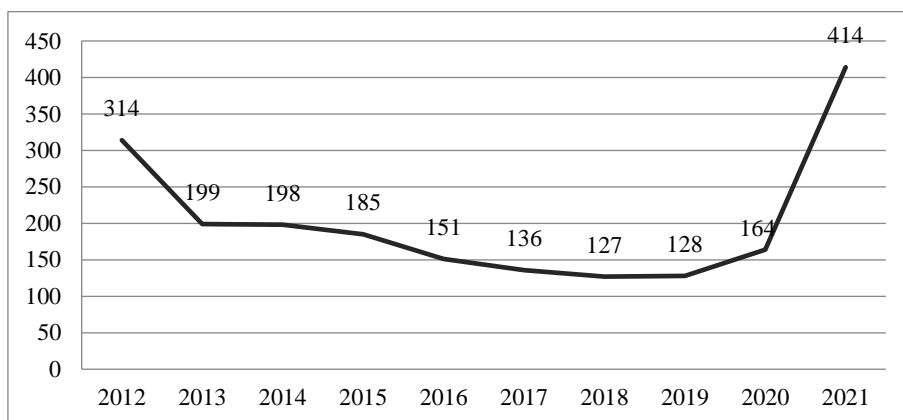
Źródło: MZS 2021.

Pomiar wskaźnika dotyczącego „Dzikich wysypisk w Płocku (zlikwidowanych w ciągu roku) w sztukach” prezentuje znaczący wzrost ich ilości w 2021 roku (zob. Wykres 3). Łącznie w badanym okresie zlikwidowano 2.016 dzikich wysypisk śmieci.

Do gwałtownego wzrostu wartości wskaźnika w roku 2021 mogło przyczynić się powołanie nowej jednostki w służbie straży miejskiej - Eko-Patrolu. Do jego zadań należy bowiem m.in.: kontrola miejsc dzikich wysypisk śmieci, kontrola w zakresie spalania odpadów, kontrola nieruchomości w zakresie umów na wywóz odpadów komunalnych i opróżniania zbiorników bezodpływowych, wraki pojazdów, reagowanie w sytuacji naruszenia przepisów ustawy o odpadach, ustawy o ochronie środowiska oraz ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym.

Dziki wysypiska są nie tylko problemem wizualnym, ale też stanowią poważne zagrożenie dla zdrowia i życia. Zgromadzone odpady stwarzają warunki do powstania różnorodnych bakterii, co przyczynia się do skażenia gleby i wód. Dlatego ważne jest zapobieganie powstawaniu nowych składowisk śmieci, tak by w przyszłości środowisko lokalne było korzystniejsze dla mieszkańców.

Wykres 3. Dzikie wysypiska w Płocku zlikwidowane w ciągu roku w latach 2012-2021

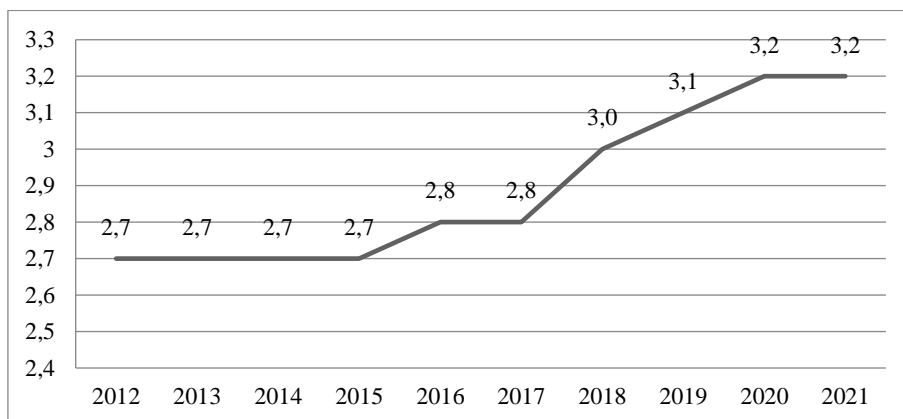

Źródło: MZS 2021.

Analiza wskaźnika „Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem” wykazała, że od roku 2016 nieznacznie zwiększyła się ilość terenów zielonych (zob. Wykres 4). Średnia wyniosła 2,89%, natomiast mediana 2,80%.

Biorąc pod uwagę zdrowotne i estetyczne aspekty istnienia tzw. zielonych płuc, wielkość udziału zieleni powinna być większa, w odniesieniu do zagospodarowanego terenu. Niemniej jednak, odwołując się do ustaleń Europejskiego Komitetu Regionów do projektu rozporządzenia Parlamentu i Rady UE w sprawie odtwarzania przyrody, do roku 2040 udział przyrody miejskiej powinien stanowić co najmniej 3%. Tym samym miasto Płock spełnia przyjęte normy.

Wykres 4: Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem w latach 2012-2021 (w %)

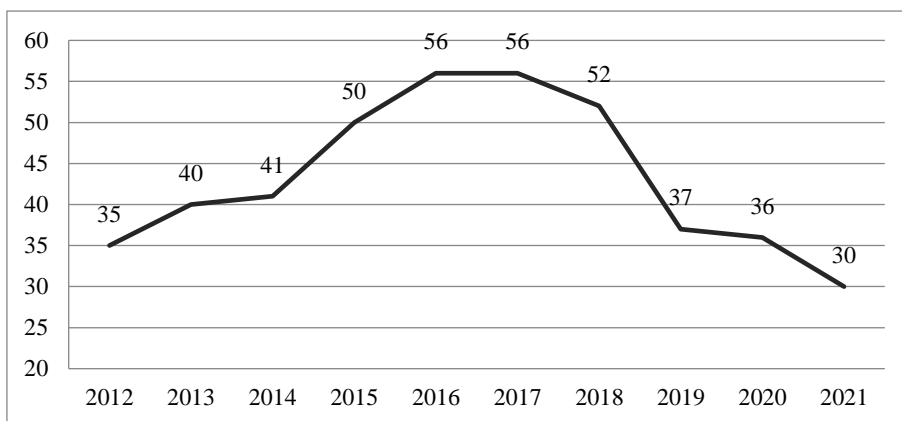

Źródło: MZS 2021.

Pomiar wskaźnika „Liczba oddziałów sportowych w płockich szkołach podstawowych, wykazał spadek wartości badanej w porównaniu roku 2012 z rokiem 2021 o 5 obiektów (zob. Wykres 5). Średnia obiektów wynosiła 43,30 %, natomiast mediana wykazała wartość 40,50%.

Wraz z rozwojem Internetu i social mediów młode społeczeństwo stawia na piedestale życie w wirtualnych świecie, tym samym zaniedbując relacje z otoczeniem i rówieśnikami, ale także do ograniczenia aktywności fizycznej. Uzależnienie od świata wirtualnego prowadzi do pogorszenia stanu zdrowia (nadwaga, cukrzyca) i sprawności fizycznej. Stąd spadek liczby oddziałów sportowych w Płocku jest zjawiskiem niekorzystnym. Częściowo wynika on jednak z małego zainteresowania młodzieży sportem.

Wykres 5. Liczba oddziałów sportowych w płockich szkołach podstawowych w latach 2012-2021

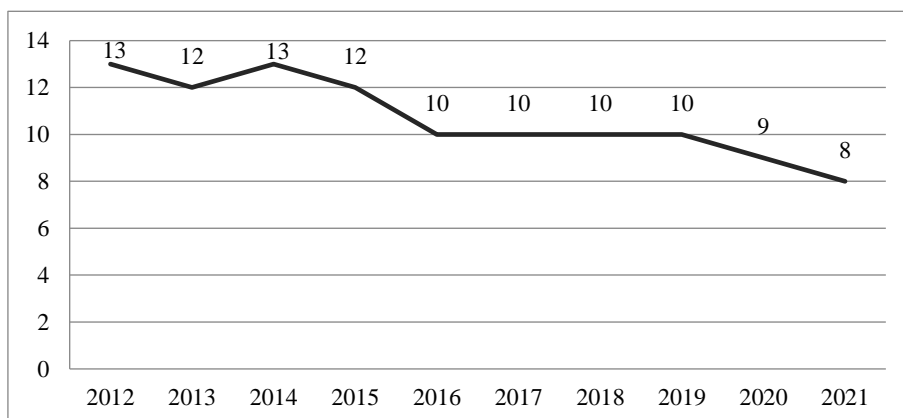

Źródło: MZS 2021.

Dane dotyczące wskaźnika „Liczba obiektów do uprawiania sportu wyczynowego i amatorskiego” wykazały, że w odniesieniu do roku 2012 w roku 2021 liczba obiektów spadła o 5 (spadek o 38,46%). Średnia wyniosła 10,70%; natomiast mediana 10%.

Zjawisko to jest niekorzystne, gdyż może wskazywać na ograniczony dostęp do aktywności fizycznej i sportu dla mieszkańców.

Wykres 6: Liczba obiektów do uprawiania sportu wyczynowego i amatorskiego w latach 2012-2021

Źródło: MZS 2021.

Wnioski

Zrównoważony rozwój ma za zadanie zapewnić oczywiste podstawy życia ogółu społeczeństwa, ale również ma zachować ład ekonomiczny w otoczeniu każdego człowieka. Zakłada on między innymi, iż każdy z nas powinien mieć szansę do życia w zgodzie z naturą. Dlatego też cały czas naukowcy, poprzez zgłębianie wiedzy w tym obszarze, próbują znajdować takie rozwiązania, które pozwolą aby przyszłe pokolenia również mogły cieszyć się dobrami naturalnymi naszej planety, przy zachowaniu rozwoju ekonomicznego, społecznego i gospodarczego. Z tego względu konieczne jest analizowanie rozwoju perspektywnie i wychodząc naprzeciw potrzebom obecnych, ale także przyszłych mieszkańców.

Analiza przedstawionych wskaźników zdrowia w obszarze zrównoważonego rozwoju miasta Płocka dostarcza istotnych informacji dotyczących postępów i wyzwań związanych z poprawą zdrowia społeczeństwa. Trzy z badanych wskaźników tj. "Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych (pyłowych)", "Dziki wysypiska w Płocku (zlikwidowane w ciągu roku)" oraz "Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem", wykazują pożądane zmiany, co świadczy o osiągnięciu zamierzonych celów. Widoczny jest spadek emisji zanieczyszczeń powietrza, redukcja dzikich wysypisk oraz wzrost udziału terenów zielonych, co pozytywnie wpływa na jakość życia mieszkańców i ich zdrowie.

Jednakże trzy pozostałe wskaźniki tj. "Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby", "Liczba oddziałów sportowych w płockich szkołach podstawowych" oraz "Liczba obiektów do uprawiania sportu wyczynowego i amatorskiego", wykazują niepożądane kierunki zmian. Wzrost liczby rodzin

potrzebujących wsparcia zdrowotnego oraz spadek liczby oddziałów sportowych i obiektów sportowych sygnalizują istnienie problemów związanych z dostępem do opieki zdrowotnej oraz aktywności fizycznej, co może mieć negatywny wpływ na zdrowie mieszkańców.

Na podstawie tych wniosków zaleca się podejmowanie dalszych działań mających na celu poprawę tych wskaźników. Konieczne jest wdrożenie strategii, które skupią się na zapewnieniu dostępu do opieki zdrowotnej dla rodzin dotkniętych długotrwałymi lub ciężkimi chorobami. Ponadto, istotne jest rozwijanie infrastruktury sportowej oraz promowanie aktywności fizycznej wśród mieszkańców, aby zachęcić ich do zdrowego trybu życia.

Podsumowując, ocena wskaźników zdrowia w obszarze zrównoważonego rozwoju miasta Płocka wskazuje na osiągnięcie pożądaných zmian w niektórych obszarach, ale jednocześnie na potrzebę większego zaangażowania w poprawę innych aspektów zdrowotnych społeczeństwa. Poprawa tych wskaźników będzie kluczowym czynnikiem w kierunku budowy zdrowszego i bardziej zrównoważonego społeczeństwa w mieście Płocku.

Bibliografia

Brzoska K., Lewandowska A. (2013), Wzrost gospodarczy w dobie zrównoważonego rozwoju [w:] Kuczmarska, M., Pietryka I. (red.), Problemy Gospodarki Światowej Tom III, Toruń, Wydaw. Instytut Badań Gospodarczych i PTE Oddział w Toruniu.

Dobrzański G., Dobrzańska B. M. (2010), Trwały i zrównoważony rozwój [w:] Dobrzańska B.M., Dobrzański G., Kiełczewski D. (red.): Ochrona środowiska przyrodniczego, PWN, Warszawa.

Hull Z. (2011), Wprowadzenie do filozofii zrównoważonego rozwoju [w:] W. Tyburski (red.), Zasady kształtowania postaw sprzyjających wdrażaniu Zrównoważonego rozwoju, Wydawnictwo UMK, Toruń.

MZS (2008-2021), Miejski Zeszyt Statystyczny, UM Płocka, Płock.

Paszkowski Z. (2011), Miasto idealne i jego związek z urbanistyką współczesną, Universitas, Kraków.

Skowroński A. (2006), Zrównoważony rozwój perspektywą dalszego postępu cywilizacyjnego, Problemy Ekorozwoju Nr 2.

Stappen R., Raport Brundtland, Nowy York 2006.

SZRMP (2008), Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Płocka do 2022 roku, Załącznik Nr 1 do uchwały Nr 411/XXIX/08 Rady Miasta Płocka z dnia 25 listopada 2008r.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 133, poz. 885).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych (Dz.U. Nr 166, poz. 1612).

WHO (1986), Ottawa charter for health promotion. First International Conference on Health Promotion.

WHO (1984), ,Concepts and Principles in Health Promotion, Copenhagen, 9-13 July.

Szelągowska P. (2023), *Działalność inwestycyjna gminy oraz oczekiwania społeczne wobec niej na przykładzie gminy Bodzanów* [w:] Stępnia-Kucharska A., Kapela M. (red.), *Współczesne problemy gospodarcze – Zarządzanie i finanse sektora publicznego*, Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych, Politechnika Warszawska, Płock, s. 49-62.

Rozdział IV.

DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA GMINY ORAZ OCZEKIWANIA SPOŁECZNE WOBEC NIEJ NA PRZYKŁADZIE GMINY BODZANÓW

Patrycja Szelągowska*

Anna Stępnia-Kucharska (Opiekun naukowy)

Streszczenie

Celem opracowania jest zbadanie opinii mieszkańców na temat inwestycji przeprowadzonych w gminie Bodzanów oraz wskazanie oczekiwań mieszkańców wobec tej działalności w najbliższych latach.

Przeprowadzone analizy wykazały, że zdecydowana większość mieszkańców gminy Bodzanów jest zadowolona z prowadzonej działalności inwestycyjnej gminy w latach 2019 – 2021. Uważają oni, iż były to inwestycje potrzebne i zostały dobrze zrealizowane przez władze.

Słowa kluczowe: samorząd terytorialny, gmina, inwestycje, wydatki, dochody

Summary

The aim of the study is to examine the opinion of the inhabitants on the investments carried out in the Bodzanów commune and to indicate the expectations of the inhabitants regarding this activity in the coming years.

The conducted analyzes showed that the vast majority of the inhabitants of the Bodzanów commune are satisfied with the commune's investment activities in the years 2019-2021. They believe that these investments were needed and were well implemented by the authorities.

Keywords: local government, commune, investments, expenses, income

Kody JEL: H72, H760.

---

*Politechnika Warszawska, KNEiS; patrycja.szlagowska.stud@pw.edu.pl.

Wprowadzenie

Zakres działania jednostek samorządu terytorialnego obejmuje szereg spraw publicznych o znaczeniu lokalnym. Jednym z istotnych celów działania JST jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do niezbędnej infrastruktury. Wiąże się to z koniecznością prowadzenia działalności inwestycyjnej, która powinna być zgodna z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców. Jest ona jednak ograniczona możliwościami finansowymi jednostek lokalnych.

W związku z wysokimi oczekiwaniami mieszkańców, rywalizacją o obywatela i przedsiębiorcę jednostki samorządu terytorialnego podejmują liczne decyzje inwestycyjne. Głównym ich celem jest rozwój społeczno-gospodarczy oraz zwiększenie ich własnej konkurencyjności. Jednak jest to działalność wysoce kapitałochłonna, czasami bardzo trudna w realizacji, prowadząca do szukania partnerów inwestycyjnych.

Jednostki samorządu terytorialnego po podjęciu decyzji inwestycyjnych tworzą tzw. montaż finansowy, który ma na celu identyfikację możliwych źródeł finansowania projektu oraz wyliczeniu ich procentowego udziału.

Celem opracowania jest zbadanie opinii mieszkańców na temat inwestycji przeprowadzonych w gminie Bodzanów oraz wskazanie oczekiwań mieszkańców wobec tej działalności w najbliższych latach.

1. Zadania gminy jako jednostki samorządu terytorialnego

Najogólniej samorząd terytorialny można określić jako położoną wewnątrz państwa organizację lokalnej wspólnoty, posiadającą osobowość prawną oraz indywidualną strukturę, ale jednocześnie wykonującą zadania państwowe [Jędrzejewski 2007: 13]. Zadania przekazane samorządom można określić jako cele ich działalności. Najczęściej wyróżnia się trzy grupy zadań: własne (obowiązkowe i fakultatywne), zlecone (z obszaru administracji rządowej) oraz powierzone [Banaszewska, Kańduła, Przybylska 2020: 29].

Całość zadań mających na celu spełnienie grupowych potrzeb wspólnoty samorządowej jest zadaniami własnymi gminy [Kaszok 2020: 13]. Ich zakres obejmuje cztery kategorie:

- infrastrukturę techniczną (drogi, wodociągi, komunikacja publiczna itp.)
  - infrastrukturę społeczną (szkolnictwo, ochrona zdrowia, opieka społeczna itp.)
  - porządek i bezpieczeństwo publiczne (np. ochrona przeciwpożarowa)
  - ład przestrzenny i ekologiczny (planowanie przestrzenne, ochrona środowiska itp.)
- [Niewiadomski 1998: 16-17].

Gminy wykonują również zadania zlecone, które są zadaniami z obszaru administracji rządowej. Przekazanie gminom tych zadań wynika z ich gęstego

położenia na terytorium kraju, a tym samym ich bliskości wobec zdarzeń, które są przedmiotem działalności [Borodo 1997: 39].

2. Specyfika działalności inwestycyjnej gminy

Decyzje podejmowane w zakresie wydatków inwestycyjnych są podstawą decyzji budżetowych zarówno gospodarstw domowych, przedsiębiorstw jak i państwa. Słowo „inwestować” pochodzi z języka łacińskiego i oznacza: otaczać, przykrywać, odziewać. W literaturze można spotkać wiele różnych wyjaśnień tego terminu, jednak w pewnym stopniu są one wszystkie ze sobą powiązane. Każda z nich mówi o stworzeniu czegoś nowego lub ulepszeniu (zmodernizowaniu) posiadanych środków w celu usprawnienia procesów produkcyjnych. Ich częścią wspólną jest również zamierzenie osiągnięcia korzyści w przyszłości z przeprowadzonych inwestycji.

Zadania wykonywane przez sektor publiczny znacznie różnią się od tych, które są realizowane przez sektor prywatny. Podstawowym celem, jaki stawiają przed sobą przedsiębiorstwa jest pomnożenie ich majątku. Jednakże z racji, iż jednostki samorządu terytorialnego są podmiotami sektora publicznego, ich główna działalność to świadczenie usług na rzecz lokalnej społeczności. Zasadnicza różnica między jednostkami samorządowymi a prywatnymi przedsiębiorstwami polega więc na przewadze inwestycji majątkowych, których głównym celem jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców [Nowicka 2012: 85].

Do podstawowych charakterystycznych cech działalności inwestycyjnej gmin (oraz pozostałych jednostek samorządowych) należą:

- znaczący wpływ na stan dochodów i wydatków danej jednostki,
- duża kapitałochłonność (największa w początkowej fazie),
- problem z osiągnięciem efektywności,
- techniczna niepodzielność obiektów,
- długi okres zamrożenia środków,
- ograniczony zasięg,
- wzajemne uzupełnianie się kilku przeprowadzonych inwestycji,
- oddziaływanie na środowisko,
- użyteczność społeczno-gospodarcza,
- nieodwracalność skutków [Zimny 2008: 11-12].

Biorąc pod uwagę wyżej wymienione cechy samorządów terytorialnych można wyznaczyć definicję inwestycji konkretnie dla tych jednostek. Zatem inwestycje samorządowe (w tym gminne) to wydatkowanie środków pieniężnych, którego zadaniem w długiej perspektywie czasowej jest przysporzenie korzyści ogółowi lokalnego społeczeństwa [Zimny 2008: 12]. Należy jednak zaznaczyć, że definicja

inwestycji samorządowych jest tak samo zróżnicowana, jak definicja samych inwestycji.

Głównym obszarem działalności inwestycyjnej jednostek samorządów terytorialnych jest budowa oraz modernizacja infrastruktury technicznej oraz społecznej, w której zakres wchodzi:

- drogi (wojewódzkie, powiatowe i gminne),
- wodociągi i kanalizacja,
- świetlice i inne obiekty kulturalne,
- chodniki i oświetlenie ulic,
- boiska i inne obiekty sportowe,
- szkoły, ośrodki zdrowia i inne obiekty użyteczności publicznej,
- remizy strażackie,
- melioracja i zabezpieczenia przeciwpowodziowe,
- oczyszczalnie ścieków,
- przyłącze internetowe [Kowalski 2013: 14].

Inwestycje samorządów terytorialnych nazywane są również inwestycjami celu publicznego. Termin ten odnosi się do przedsięwzięć o charakterze lokalnym, wojewódzkim lub krajowym, które mają na celu realizację oczekiwań społecznych. Można z tej definicji łatwo wywnioskować, iż głównym celem działalności inwestycyjnej jednostek samorządu terytorialnego jest zaspokojenie oczekiwań społecznych (osiągnięcie korzyści pośrednich i niewymiernych) oraz sprzyjanie rozwojowi działalności gospodarczej (osiągnięcie korzyści bezpośrednich i wymiernych). Dane inwestycje mogą być jednak przeprowadzone jedynie po ich uprzednim wprowadzeniu do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego [GUS 2023b].

3. Charakterystyka gminy Bodzanów

Gmina Bodzanów to gmina miejsko-wiejska położona w północno-zachodniej części Mazowsza, w powiecie plockim. Jest to obszar wysoczyzny północno-mazowieckiej, zwanej też wysoczyzną plocko-ciechanowską. Gmina leży na dawnym głównym trakcie między Warszawą a Płockiem, jednak aktualnie również posiada dogodne powiązania komunikacyjne - jest położona wzdłuż drogi krajowej nr 62 Warszawa – Włocławek [Makowski 1998: 9].

Podstawowym czynnikiem wpływającym na możliwości inwestycyjne gminy są środki finansowe. Z tego powodu warto dokonać analizy poziomu dochodów i wydatków gminy.

W latach 2017-2021 widoczny jest systematyczny wzrost dochodów gminy Bodzanów (o 50 %). Wzrastają również dochody własne (o 55%), które stanowią ok. 1/3 dochodów ogółem (zob. Tab. 1). W przypadku dotacji inwestycyjnych w roku

2018 wystąpił gwałtowny wzrost ich wartości o ok. 412% w roku 2018. W kolejnych latach można zaobserwować jedynie kolejne spadki tych wartości. Warto także zaznaczyć, że w roku 2020 w przypadku dotacji inwestycyjnych był to bardzo gwałtowny spadek o ok. 43%.

Tabela 1. Dochody gminy Bodzanów w latach 2017 – 2021 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody ogółem, w tym:	34 078	40 104	42 470	43 145	51 070
– Dochody własne	11 274	13 448	13 613	15 224	17 535
– Dotacje inwestycyjne	1 089	4 487	4 541	1 954	1 529

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych [07.03.2023].

Analizując wydatki bieżące gminy Bodzanów w latach 2017 – 2021 można zauważyć, iż charakteryzują się one tendencją rosnącą (zob. Tab. 2). W okresie tym wydatki ogółem wzrosły o 24%, a bieżące o 24,6%. Niekorzystne jest jednak to, że wydatki bieżące rosną szybciej niż ogółem. Oznacza to bowiem, iż spada udział wydatków inwestycyjnych.

Tabela 2. Wydatki gminy Bodzanów w latach 2017 – 2021 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Wydatki ogółem	35 625	40 699	46 715	43 022	44 010
Wydatki bieżące	31 324	33 350	33 188	36 096	39 021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych [03.05.2023].

Analizę strukturalną wydatków gminy można poszerzyć o analizę jej wydatków inwestycyjnych. W latach 2017-2019 poziom wydatków inwestycyjnych gminy wzrósł o 285%. Analiza udziału tych wydatkach w wydatkach ogółem wskazuje jednak, iż od roku 2020 stanowią one coraz mniejszą część całkowitych wydatków (zob. Tab. 3). Jest to zjawisko bardzo niepokojące, jednak ostatnich latach charakterystyczne dla większości jednostek samorządowych. Możliwości gmin w zakresie inwestycji zostały ograniczone przez czynniki zewnętrzne tj. sytuacja gospodarcza kraju, Covid-19, zmiany ustawowe. Głównym problemem jednak są ograniczenia finansowe.

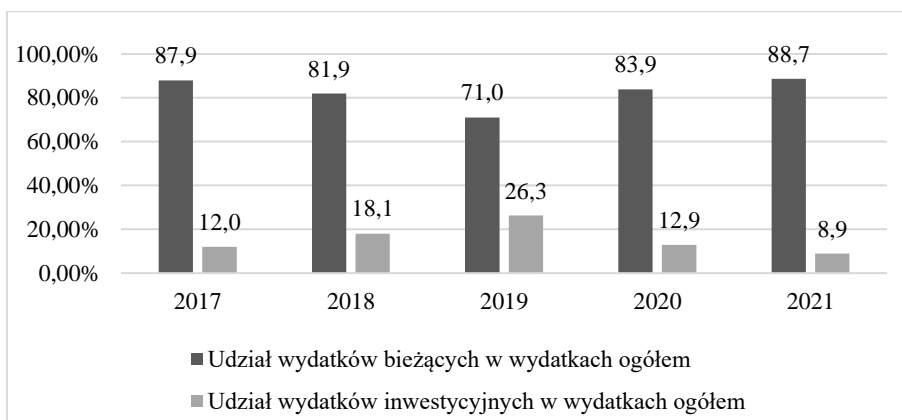
Tabela 3. Wydatki inwestycyjne gminy Bodzanów w latach 2017 – 2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Poziom wydatków (w tys. zł)	4 301	7 349	12 278	5 530	3 919
Udział w wydatkach ogółem (w %)	12,00	18,01	26,30	12,90	8,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych [03.05.2023].

Dokonując analizy struktury wydatków gminy warto zestawić ze sobą dwa wcześniejsze wskaźniki (zob. Wykres 1). Widać w ten sposób, jaką przewagę nad wydatkami inwestycyjnymi posiadają wydatki bieżące. W roku 2017 wielkości obu wskaźników różniły się o ok. 75 p.p., a w roku 2018 o ok. 60 p.p. W roku 2019 różnica między tymi dwoma wskaźnikami zdecydowanie się zmniejszyła i już tylko ok. 45 p.p. W roku 2020 jednak ponownie wzrosła i było to już ok. 70 p.p, a w roku 2021 ok. 80 p.p. W sytuacji, gdy wydatki bieżące z roku na rok rosły, wydatki inwestycyjne natomiast malały.

Wykres 1. Udział wydatków inwestycyjnych oraz bieżących w wydatkach ogółem gminy Bodzanów w latach 2017 – 2021 (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych [03.05.2023].

Gmina Bodzanów, mimo ciężkich warunków spowodowanych przez ogólną sytuację na świecie, systematycznie podejmowała się realizacji nowych inwestycji. Należą do nich:

- modernizacja/przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w miejscowościach Gromice, Niestuchowo, Reczyn, Wiciejewo, Borowice, Garwacz, Cieśle,
- zakup sprzętu pożarniczego, umundurowania lub specjalistyczne szkolenie dla członków OSP Mąkolin, Kępa Polska, Białobrzegi,
- usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy,
- pielęgnacja terenów zielonych w gminie,
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy (tj. rozbudowa stacji uzdatniania wody w Reczynie, rozbudowa sieci wodociągowej, budowa kanalizacji sanitarnej, modernizacja stacji uzdatniania wody w Leksynie, budowa pompowni pośredniej w Nowym Kanigowie),
- wyposażenie szkół działających na terenie gminy w niezbędny sprzęt do prowadzenia zdalnych lekcji,

- budowa i przebudowa dróg gminnych: Wykowo – Białobrzegi, Archutowo – Archutówko, Łagiewniki,
- remont budynku strażnicy OSP Bodzanów,
- budowa chodnika przy ul. Sierakowskiego w Bodzanowie, ul. Wiejskiej w Chodkowie, przy drodze gminnej w Łętowie, Kępie Polskiej, Kłaczkanie,
- zakup i montaż lamp solarnych w miejscowości Karwowo Duchowne, Peplowo,
- modernizacja hali gimnastycznej ZPO w Nowym Miszewie,
- przebudowa boiska sportowego przy ZPO w Bodzanowie [UG Bodzanów 2023].

Jak można zauważyć, główne obszary inwestycyjne gminy to: infrastruktura komunikacyjna, infrastruktura typu świetlice wiejskie/remizy oraz gospodarka wodna. Wszystkie wyżej wymienione inwestycje zostały wykonane ze środków pozyskanych z różnego rodzaju dofinansowań z funduszy unijnych oraz środków własnych gminy.

4. Ocena działalności inwestycyjnej gminy Bodzanów

Celem opracowania jest zbadanie opinii mieszkańców na temat inwestycji przeprowadzonych w gminie Bodzanów oraz wskazanie oczekiwań mieszkańców wobec tej działalności na nadchodzące lata. Aby zrealizować ten cel przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców.

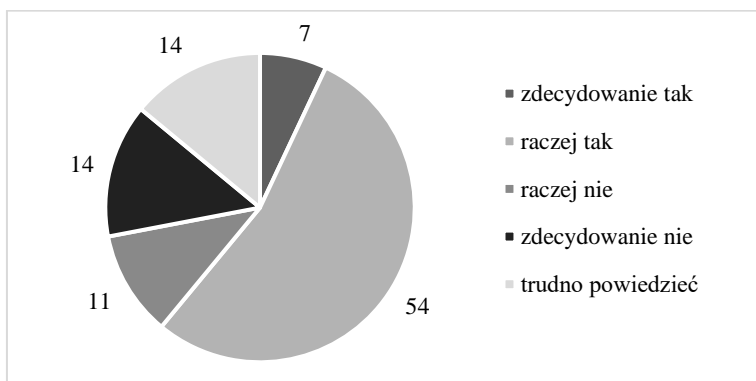
Badania były prowadzone w dwóch formach - elektronicznej za pomocą programu Microsoft Forms oraz tradycyjnego papierowego kwestionariusza. Taka forma badania umożliwiła poznanie opinii zarówno ludzi młodych, korzystających z Internetu, jak i osób starszych, niekorzystających z urządzeń elektronicznych. Badanie było przeprowadzane w dniach 20 kwietnia - 10 maja 2023 roku i uczestniczyło w nich stu mieszkańców gminy Bodzanów.

Ankieta została podzielona na dwie części. Pierwsza z nich miała zbadać opinie mieszkańców na temat inwestycji przeprowadzonych w gminie, a część druga oczekiwania lokalnej społeczności wobec działalności inwestycyjnej gminy w najbliższych latach.

Podstawową kwestią jest zbadanie czy mieszkańcy mają wiedzę o inwestycjach prowadzonych przez gminę. Łącznie, ponad 61% badanych zna zakres inwestycji prowadzonych w gminie. Równocześnie jednak co czwarty mieszkaniec nie wie jakie inwestycje prowadziła gmina (zob. Wykres 2).

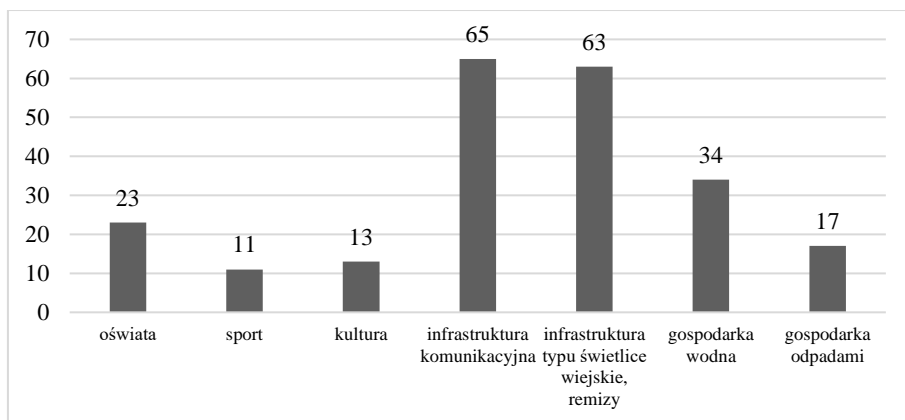
Wykres 2. Znajomość inwestycji przeprowadzonych w gminie (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W celu uszczegółowienia poprzedniego pytania respondenci zapytani zostali o obszar działalności inwestycyjnej gminy (zob. Wykres 3). Najczęściej wybieranym obszarem była „infrastruktura komunikacyjna” (65%). Zaraz za nią, na drugim miejscu, znajduje się „infrastruktura typu świetlice wiejskie, remizy” (63%), a na trzeciej pozycji „gospodarka wodna” (34%).

Wykres 3. Najważniejsze obszary, w których gmina przeprowadzała inwestycje (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż inwestycje które są najbardziej znane mieszkańcom gminy to „Modernizacja przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w miejscowościach Gromice, Niesłuchowo, Reczyn, Wiciejewo, Borowice, Garwacz, Cieśle” oraz „Remont budynku strażnicy OSP Bodzanów” (po 76%). Równie dobrze znane są inwestycje takie jak „Przebudowa boiska sportowego przy ZPO w Bodzanowie” oraz „Pielęgnacja terenów zielonych w gminie” (75%). Natomiast najmniej znane mieszkańcom gminy są takie inwestycje jak „Zakup i montaż lamp

solarnych w miejscowości Karwowo Duchowne, Peplowo” (49%) oraz „Modernizacja hali gimnastycznej ZPO w Nowym Miszewie”.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż mieszkańcy uważają wszystkie inwestycje za zdecydowanie potrzebne lub raczej potrzebne (zob. Tab. 4). Suma procentowego udziału odpowiedzi „zdecydowanie tak” oraz „raczej tak” w każdym przypadku stanowi od ok. 70% do ok. 90%. Za najbardziej potrzebną inwestycję ankietowani uważają „Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy” (65% zdecydowanie tak oraz 27% raczej tak). Największe niezdecydowanie respondentów wystąpiło przy inwestycjach takich jak: „Remont budynku strażnicy OSP Bodzanów”, „Pielęgnacja terenów zielonych w gminie” oraz „Budowa i przebudowa dróg gminnych: Wykowo – Białobrzegi, Archutowo – Archutówko, Łagiewniki”.

Tabela 4. Celowość działalności inwestycyjnej gminy (w %)

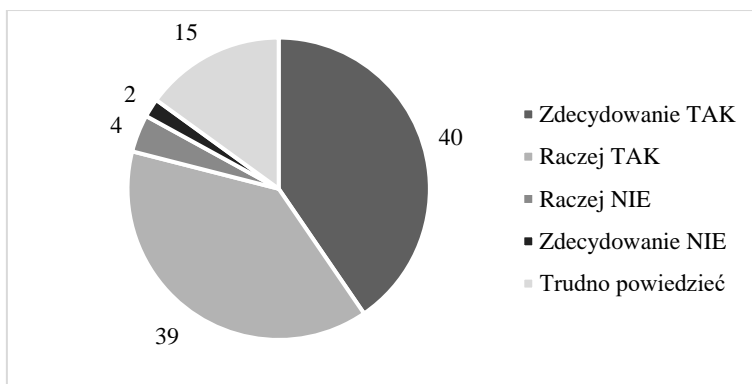
Rodzaj przeprowadzonej inwestycji	Zdecydowanie TAK	Raczej TAK	Raczej NIE	Zdecydowanie NIE	Trudno powiedzieć
Modernizacja/przebudowa budynków świetlicy wiejskiej	52	32	6	1	9
Zakup sprzętu pożarniczego, specjalist. szkolenia dla OSP	66	24	0	2	8
Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest	65	27	4	2	2
Pielęgnacja terenów zielonych w gminie	46	34	3	1	16
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy	58	31	2	0	9
Wyposażenie szkół w sprzęt do prowadzenia zdalnych lekcji	59	30	3	2	6
Budowa i przebudowa dróg gminnych	54	30	1	0	15
Remont budynku strażnicy OSP Bodzanów	46	26	5	1	22
Budowa chodników	53	28	7	2	10
Oświetlenie solarne ulic	44	38	3	4	10
Modernizacja hali gimnastycznej	55	31	3	2	9
Przebudowa boiska sportowego	54	28	5	0	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Generalnie, mieszkańcy gminy są zadowoleni z realizowanych inwestycji – 40% z nich jest zdecydowanie zadowolonych, a 39% jest raczej zadowolonych (zob. Wykres 4). Oczywiście poziom zadowolenia zależy od rodzaju inwestycji. Najwięcej pozytywnych ocen otrzymały: „Modernizacja/przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w miejscowościach Gromice, Niesłuchowo, Reczyn, Wiciejewo, Borowice, Garwacz, Cieśle” (88%) oraz „Pielęgnacja terenów zielonych w gminie” (83%). Najmniejsze zadowolenie mieszkańców wywołał natomiast „Remont budynku

strażnicy OSP Bodzanów” (70%). Różnice te są jednak niewielkie, a suma procentowego udziału odpowiedzi "zdecydowanie tak" oraz „raczej tak” w każdym przypadku stanowi od ok. 70% do ok. 90%.

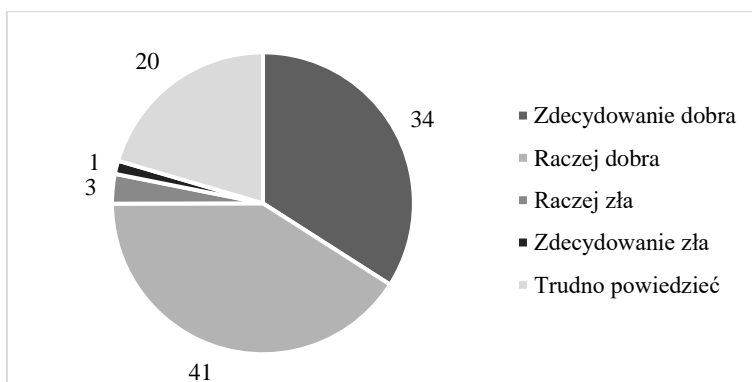
Wykres 4. Zadowolenie z wykonanych inwestycji (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Respondenci zapytani o jakość wykonanych inwestycji również byli zadowoleni. Suma procentowego udziału odpowiedzi „zdecydowanie dobrze” oraz „raczej dobrze” jest trochę niższa niż w poprzednim pytaniu, jednak nadal wynosi 75% (zob. Wykres 5). Również w tym przypadku ocena zależała od rodzaju prowadzonej inwestycji. Ponownie najlepiej oceniona została „Modernizacja/przebudowa budynku świetlicy wiejskiej...” (81%), a najgorzej „Remont budynku strażnicy OSP Bodzanów” (68%) oraz „Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy” (68%).

Wykres 5. Jakość wykonanych inwestycji (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Dotychczasowa analiza wykazała, iż mieszkańcy są zadowoleni z inwestycji prowadzonych przez gminę Bodzanów. Aby działalność inwestycyjna prowadzona była racjonalnie niezbędne jest jednak poznanie problemów mieszkańców. Z przeprowadzonych badań wynika, iż największym problemem zauważonym przez mieszkańców są „niewystarczające utwardzenie dróg gminnych” oraz „brak ścieżek rowerowych”(po 83%). Na drugiej pozycji znajduje się „brak chodników lub ich słaby stan” (82%), a na trzeciej „brak połączeń komunikacyjnych (typu autobusy, busy) z innymi miastami/wsiami (81%). Respondenci najmniejszy problem zauważają w przypadku „niewystarczającego dostępu do edukacji” (29%) (zob. Tab. 5).

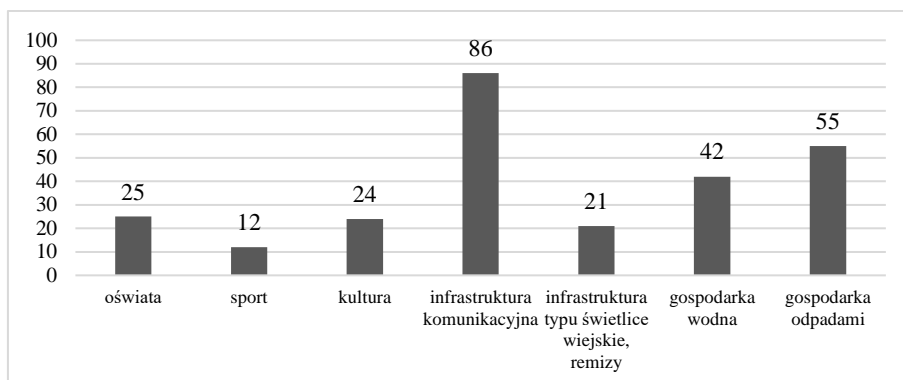
Tabela 5. Problemy występujące na terenie gminy (w %)

Rodzaj problemu	Zdecydowanie TAK	Raczej TAK	Raczej NIE	Zdecydowanie NIE	Trudno powiedzieć
Niewystarczające utwardzenie dróg gminnych	66	17	15	1	1
Brak ścieżek rowerowych	63	20	11	2	4
Brak chodników lub ich słaby stan	60	22	14	2	2
Brak oświetlenia dróg/przejść dla pieszych	46	29	20	3	2
Brak kanalizacji	28	35	21	2	14
Niewystarczający dostęp do edukacji	13	16	50	5	16
Niewystarczający dostęp do służby ochrony zdrowia	33	21	36	4	6
Zbyt małe wsparcie dla najuboższych mieszkańców	23	18	31	10	18
Brak połączeń komunikacyjnych	67	14	14	2	3
Zbyt mało imprez kulturalnych	32	23	32	4	9
Zbyt mało miejsc rekreacyjnych na terenie gminy	34	23	28	4	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Wymienione powyżej problemy sprawiają, że mieszkańcy oczekują w przyszłości inwestycji przede wszystkim w „infrastrukturę komunikacyjną” (86%), „gospodarkę odpadami” (55%) oraz „gospodarkę wodną” (42 %) (zob. Wykres 6).

Wykres 6. Obszary w których gmina powinna dokonywać inwestycji (w %)

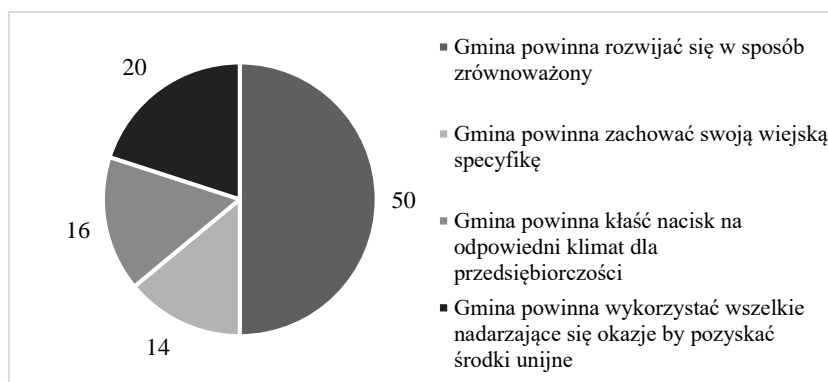

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Warto wspomnieć, iż wymienione przez ankietowanych obszary są obszarami, w których gminna nieustannie dokonuje inwestycji. W tym roku wójt gminy Bodzanów prowadzi z przedsiębiorcami rozmowy, mające na celu poszerzenie sieci kanalizacyjnej w samym mieście oraz ku końcowi zmierza budowa nowego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Również w planach budżetowych na ten rok uwzględnione są kolejne modernizacje i utwardzanie dróg gminnych w różnych miejscowościach.

Podsumowując, zapytano respondentów o kierunek w jakim powinien zmierzać rozwój gminy. Analizując otrzymane odpowiedzi widać, iż połowa ankietowanych jest zdania, że gmina powinna rozwijać się w sposób zrównoważony. Pozostałe 50% rozłożyło się na kolejne trzy odpowiedzi: 20% sądzi, że gmina powinna pozyskiwać środki unijne np. na inwestycje upiększające teren, 16% jest zdania, iż gmina powinna kłaść nacisk na odpowiedni klimat dla przedsiębiorczości, a 14% uważa, że gmina powinna zachować swoją wiejską specyfikę (zob. Wykres 7).

Wykres 7. Oczekiwany kierunek rozwoju gminy (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Wnioski

Celem opracowania było zbadanie opinii mieszkańców na temat inwestycji przeprowadzonych w gminie Bodzanów oraz wskazanie kierunków tej działalności w najbliższych latach.

Warto przypomnieć, że działalność inwestycyjna jednostek samorządu terytorialnego finansowana jest zarówno ze środków własnych gminy jak i środków pozyskanych z funduszy unijnych. Można zauważyć, iż w badanym okresie zmianie ulegała intensywność tej pomocy finansowej, co było bezpośrednio powiązane z sytuacją panującą w kraju oraz na świecie. Tendencja spadkowa zaczyna się w roku, w którym został przeprowadzony słynny strajk nauczycieli w Polsce (8.04.2019r. – 27.04.2019r.). To samorządy zostały obciążone dodatkowymi obowiązkami, wynikającymi z podniesienia przez rząd wynagrodzenia dla nauczycieli z placówek państwowych. Należy zaznaczyć, iż nie otrzymały one dodatkowych funduszy na ten cel i były zmuszone pokryć te koszty z własnych dochodów. Kolejne lata nie były łatwiejsze dla samorządów. 11 marca 2020 roku Światowa Organizacja zdrowia ogłosiła pandemię zakaźnej choroby COVID-19. Liczne zakazy oraz nakazy mające na celu chronić życie i zdrowie całego społeczeństwa wpłynęły na działalność inwestycyjną samorządów, która została zdecydowanie ograniczona.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż mieszkańcy gminy Bodzanów w zdecydowanej większości znają inwestycje, które zostały przeprowadzone w ostatnich latach na terenie gminy. Uważają oni, iż były to działania potrzebne i zostały dobrze zrealizowane przez władze zgodnie z celami inwestycyjnymi jednostek samorządu terytorialnego. Ważne jest, aby zaznaczyć, iż ankietowani aktywnie korzystają z tych inwestycji (w głównej mierze z infrastruktury komunikacyjnej, gospodarki wodno-ściekowej czy placów zabaw i boisk sportowych).

Do najważniejszych ogólnych obszarów, w jakich mieszkańcy chcą, aby gmina inwestowała w nadchodzących latach należą infrastruktura komunikacyjna, gospodarka wodna oraz gospodarka odpadami. Są to jednak sektory, w których gmina na bieżąco dokonuje kolejnych inwestycji. W planach budżetowych na ten rok uwzględnione są remonty konkretnych dróg oraz poszerzenie sieci kanalizacyjnej. Ku końcowi zmierza również budowa nowego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Widać w ten sposób, iż działalność inwestycyjna gminy zmierza w tym samym kierunku co oczekiwania mieszkańców.

Zdaniem ankietowanych gmina powinna rozwijać się w sposób zrównoważony tzn. wspierać zarówno nowoczesne rolnictwo, przemysł i infrastrukturę społeczną, inwestując w melioracje i drogi do pól, tereny przemysłowe dla przedsiębiorców, a także w rozbudowę wsi o cechach osiedli.

Bibliografia

Banaszewska M., Kańduła S., Przybylska J. (2020), *Finanse samorządu terytorialnego Ujęcie praktyczne*, CeDeWu, Warszawa.

Bank Danych Lokalnych. [www. stat.gov.pl](http://www.stat.gov.pl).

Borodo A. (1997), *Samorząd terytorialny System prawno-finansowy*, PWN, Warszawa.

GUS (2023a,b), *Pojęcia stosowane w statystyce publicznej*, Warszawa.

Jędrzejewski L. (2007), *Gospodarka finansowa samorządu terytorialnego w Polsce Wybrane zagadnienia*, BRANTA, Bydgoszcz – Gdańsk.

Kaszok A. (2020), *Prawo samorządu terytorialnego*, OD.NOWA, Bielsko-Biała.

Kowalski A. (2013), *Inwestycje lokalne i źródła ich finansowania*, Narodowe Centrum Nauki, Warszawa.

Makowski M. (1998), *Parafia i gmina Bodzanów*, Płocki Instytut Wydawniczy, Bodzanów.

Niewiadomski Z. (1998), *Ustrój samorządu terytorialnego i administracji rządowej po reformie*, Difin, Warszawa.

Nowicka J. (2012), *Społeczne oddziaływanie inwestycji prywatnych i publicznych w Polsce*, Rynek – Społeczeństwo – Kultura Nr 1.

Zimny A. (2008), *Uwarunkowania efektywności inwestycji gminnych w sferze infrastruktury technicznej*, wyd. PWSZ, Konin.

Brzostek D. (2023), *Cudzoziemcy na polskim rynku pracy. Analiza korelacji wpływu przepisów legislacyjnych na proces integracji migrantów zarobkowych w Polsce* [w:] Stepniak-Kucharska A., Kapela M. (red.), *Współczesne problemy gospodarcze – Zarządzanie i finanse sektora publicznego*, Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych, Politechnika Warszawska, Płock, s. 63-75.

Rozdział V.

CUDZOZIEMCY NA POLSKIM RYNKU PRACY. ANALIZA KORELACJI WPLYWU PRZEPISÓW LEGISLACYJNYCH NA PROCES INTEGRACJI MIGRANTÓW ZAROBKOWYCH W POLSCE

Dominika Brzostek*
Paweł Bykowski (Opiekun naukowy)

Streszczenie

Artykuł skupia się na analizie wpływu przepisów legislacyjnych na proces integracji migrantów zarobkowych w Polsce. Autorka bada, jak regulacje prawne wpływają na zdolność migrantów do zatrudnienia i adaptacji w polskim społeczeństwie. Praca opiera się na metodologii ilościowo-jakościowej. Wyniki badania pilotażowego wskazują na istnienie powiązań między przepisami legislacyjnymi a procesem integracji migrantów zarobkowych. Wnioski mają istotne implikacje dla polityki migracyjnej i legislacyjnej, sugerując konieczność tworzenia bardziej przyjaznego i elastycznego środowiska, które w pełni umożliwiłoby migrantom wykorzystanie potencjału na polskim rynku pracy.

Słowa kluczowe: migranci zarobkowi, przepisy legislacyjne, pobyt i zatrudnienie, integracja społeczna, wyzwania migracyjne.

Summary

The article focuses on analyzing the impact of legislative regulations on the process of integration of labor migrants in Poland. The author examines how legal regulations affect migrants' ability to be employed and adapt in Polish society. The paper is based on a quantitative-qualitative methodology. The results of the pilot study indicate the existence of links between legislative regulations and the integration process of labor migrants. The findings have important implications for migration and legislative policy, suggesting the need to create a more welcoming and flexible environment that would fully enable migrants to realize their potential in the Polish labor market.

Key words: labor migrants, legislative provisions, residence and employment, social integration, migration challenges.

Kody JEL: F22, J61, K37, O15.

---

⁵ Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. E. Kwiatkowskiego w Gdyni; domi.brzostek@gmail.com.

Wprowadzenie

W obliczu globalizacji, ewaluacji podlegają także rynki pracy, a co za tym idzie rola cudzoziemców w kraju. Tym samym problematyka migracji międzynarodowych staje się istotnym elementem dyskusji, nie tylko ekspertów czy polityków, ale także kręgów społecznych. Jak wskazują dane Eurostatu, od kilku lat Polska stała się liderem w Europie pod względem napływu migrantów zarobkowych.

Kluczowym celem pracy jest ujęcie szerokiego kontekstu udziału migrantów w polskiej gospodarce oraz rynku pracy. Jako cel główny przyjęto identyfikację determinant warunkujących udział migrantów w polskim rynku pracy, ale także identyfikację zjawisk występujących w związku z procesem zatrudnienia oraz migracji do Polski. Jako drugorzędne autorka podjęła próbę rekomendacji dobrych praktyk, umożliwiających obustronną maksymalizację korzyści płynących z procesu migracji. Istotne w badaniu jest także poszerzenie świadomości zarówno polskiej społeczności, jak i cudzoziemców na temat ich roli w polskim rynku pracy oraz odbiór procesów legislacyjnych.

1. Istota rynku pracy

Współcześnie rynek pracy wywiera bardzo silny wpływ na funkcjonowanie państwa, zachodzą na nim różne procesy ekonomiczne, zależny jest on od wielu czynników zewnętrznych, takich jak sytuacja gospodarcza kraju, poziom bezrobocia, wzrost gospodarczy, ale także polityka. Najogólniej rynek pracy to ogół form i procesów zatrudnienia pracowników przez pracodawców, ale jest to także ogół instytucji, uwarunkowań oraz czynników negocjacji warunków zatrudnienia, pracy i płac [encyklopedia.pwn.pl]. Jest to rynek, na którym dokonuje się alokacja siły roboczej i podejmuje się decyzje o zatrudnieniu. Rynek pracy jest jednym z podstawowych rynków czynników produkcji, obok rynku kapitału i ziemi.

Z ekonomicznego punktu widzenia praca, a konkretniej świadczenie pracy, jest towarem, który oferują potencjalni pracownicy, natomiast przedsiębiorcy oferują miejsca pracy, zgłaszając tym samym popyt na usługi. Rynek pracy obejmuje wszelkie formy zatrudnienia, prace na etat, tymczasową, pracę na umowę o dzieło czy zlecenie, tworzony jest przez zasoby kapitału ludzkiego i jego wykorzystanie, istotny jest także podział pracowników w poszczególnych sektorach oraz struktura bezrobocia. Rynek odgrywa kluczową rolę w gospodarce poprzez:

- dostarczanie ludziom możliwości zarobku, dzięki ofercie pracy,
- stanowienie głównego źródła siły roboczej dla firm, które potrzebują pracowników.

Składowym elementem funkcjonowania rynku pracy jest aktywna polityka rynku pracy. Te działania mają na celu zwiększenie zatrudnienia i spadek bezrobocia, zwiększając popyt na pracę np. poprzez subsydiowanie zatrudnienia, ale także

racjonalizowanie funkcjonowania samego rynku np. przy pomocy pośrednictwa zawodowego czy szkoleń [wegorzewo.praca.gov.pl].

Przeciwną do neoklasycznej teorii rynku pracy jest teoria dualnego rynku pracy. Podkreśla ona znaczenie uwarunkowań strukturalnych związanych z funkcjonowaniem rynków pracy w krajach przyjmujących. Koncepcja ta dzieli rynki na wewnętrzny oraz zewnętrzny. Pojęcie wewnętrznego rynku pracy odnosi się przede wszystkim do dużych i średnich przedsiębiorstw, które należą do najbardziej stabilnej i administracyjnie dobrze zorganizowanej części gospodarki. Jedną z istotnych cech rynku wewnętrznego jest stawka płacy, która jest określana administracyjnie przez formalne lub nieformalne procedury. Ponadto stawka płacy jest jednym z elementów polityki zatrudnienia. W gospodarce funkcjonują także przedsiębiorstwa cechujące się niskimi płacami lub brakiem wymogów dotyczących kwalifikacji i nieustrukturyzowanymi warunkami pracy, jednak należą one do rynku zewnętrznego.

Teoria dualnego rynku pracy zakłada, że rynek pracy dzieli się na pierwotny, czyli podstawowy oraz wtórny, czyli drugorzędny. Praca w pierwotnym sektorze cechuje się wysokimi stawkami płac, dobrymi warunkami pracy, stabilnością zatrudnienia, szansami awansu i podporządkowaniem szeregu aktywności procedurom administracyjnym. W przeciwieństwie do tego, prace w sektorze wtórnym są zwykle niskopłatne, cechują się złymi warunkami pracy, ograniczonymi szansami awansu i dużą zmiennością. W przypadku sektora wtórnego wejście na rynek jest w mniejszym stopniu oparte o zasadę kolejności niż ma to miejsce w przypadku sektora pierwotnego, a co za tym idzie, wielu pracodawców nie czyni rozróżnienia między poziomem kapitału ludzkiego poszczególnych pracowników, koncentrując się na takich cechach jak płeć czy siła fizyczna, a tym samym często stosując dyskryminację [Kaczmarczyk 2005: 51-54].

Zaprezentowane koncepcje głównie opierają się na neoklasycznej wizji migracji, ale także wychodzą poza ramy tej perspektywy. Całość zagadnień związanych z rynkiem pracy rozgrywa się na poziomie relacji między popytem a podażą. Z kolei teoria dualnego rynku jest zdecydowanie bardziej holistyczna, traktuje rynek pracy jako instytucję. W modelowym ujęciu ekonomii klasycznej wielkość zatrudnienia na rynku pracy jest funkcją płac. Mają one elastyczny charakter i oddziałują natychmiast na rozmiary popytu na pracę.

W literaturze przedmiotu wymienia się również tzw. doskonały rynek pracy, dla którego charakterystyczne są następujące założenia:

- Istnienie stanu doskonałej konkurencji między pracodawcami oraz między pracodawcami oraz między pracownikami i osobami poszukującymi pracy. Oznacza to, że żaden pracodawca nie jest w stanie samodzielnie kształtować warunków na rynku, w szczególności płacy; z kolei pracownicy nie są w stanie oddziaływać na płace.

- Wysoka mobilność siły roboczej w aspekcie przestrzennym, zawodowym, sektorowym.
- Homogeniczność siły roboczej w zakresie kwalifikacji, dyscypliny i produktywności pracy, co umożliwia łatwe zastępowanie jedynych pracowników innymi.
- Wysoka przejrzystość informacyjna rynku, dzięki której pracodawcy mają informacje o wielkości i strukturze kwalifikacyjno-zawodowej siły roboczej, a poszukujący pracy są poinformowani o wymaganiach dotyczących pracy.
- Wysoka elastyczność regulacji z zakresu indywidualnego i zbiorowego prawa pracy, co umożliwia płynne dostosowywanie się popytu i podaży na rynku pracy oraz zmiany płac realnych.

Przedstawiony powyżej model jest pewnego rodzaju idealnym stanem, który nie występuje w realnym świecie. Chociaż zdecydowanie polityka rynku pracy powinna zmierzać do realizacji jego poszczególnych elementów, co umożliwiłoby zbliżenie się do stanu pełnego i racjonalnego zatrudnienia [Włudyka 2007: 166].

2. Rynek pracy w kontekście zatrudnienia obcokrajowców

Podstawą legalnego pobytu oraz aktywnego udziału w rynku pracy dla cudzoziemców są określone prawnie warunki i procedury, różniące się od siebie w zależności od celu pobytu oraz kraju pochodzenia. Jedną z możliwości legalizujących zarówno pobyt, jak i pracę cudzoziemca jest uzyskanie zezwolenia na pobyt i pracę [Ustawa 2013]. Cudzoziemiec, który planuje pozostać w Polsce dłużej niż 3 miesiące, ma możliwość ubiegania się o takie zezwolenie. Decyzja jednolita przez okres swojej ważności upoważnia cudzoziemca do pobytu w Polsce oraz podjęcia pracy. Migrant zwolniony jest wówczas z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę, jeśli w toku postępowania złoży dokumenty potwierdzające ten fakt, otrzymuje decyzję bez wskazanych warunków zatrudnienia. Zezwolenie wydawane jest na okres przewidywanego zatrudnienia - od 3 miesięcy do 3 lat. Legalizacja jednocześnie pobytu i pracy jest najpopularniejszą formą uzyskiwanych zezwoleń, jednak istnieją także inne cele pobytu.

Zezwolenie na pracę to dokument, który uprawnia cudzoziemca do podjęcia legalnej pracy pod warunkiem posiadania wizy lub zezwolenia na pobyt czasowy, pozwalający na wykonywanie pracy w Polsce. Każdy cudzoziemiec, który na mocy przepisów nie jest zwolniony z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę w Polsce, chcący podjąć zatrudnienie na terytorium Polski, musi posiadać odpowiednie zezwolenie [Ustawa 2004]. O zezwolenie na pracę do wojewody występuje pracodawca chcący zatrudnić cudzoziemca. Składa wówczas wniosek oraz, jeżeli jest to wymagane, informację starosty o wyniku testu rynku pracy. Co do zasady,

wydawane jest ono na okres do 3 lat. Dokument dotyczy wszystkich sekcji PKD z wyjątkiem określonych jako sezonowe.

Jedną z możliwości uproszczonej procedury administracyjnej dotyczącej zatrudnienia cudzoziemców jest oświadczenie o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi. Ten dokument przysługuje obywatelom 6 państw: Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji oraz Ukrainy. Warunki faktyczne wykonywanej pracy muszą być zgodne z tym, co określono w dokumencie, który jest składany przez pracodawcę do właściwego, ze względu na siedzibę, podmiotu powierzającego pracę, Powiatowego Urzędu Pracy. Prócz warunku jakim jest obywatelstwo jednego z sześciu państw, istotne jest także zachowanie maksymalnego okresu wykonywania pracy. Nowe przepisy dotyczące oświadczeń, które są składane od dnia 29 stycznia 2022 roku, umożliwiają uzyskanie zgody na pracę nawet na okres do 24 miesięcy. Wcześniej okres ważności dokumentu był ograniczony do 180 dni w ciągu kolejnych 12 miesięcy, niezależnie od liczby podmiotów powierzających temu cudzoziemcowi wykonywanie pracy. Procedura związana z uzyskaniem przedmiotowego dokumentu, jest relatywnie krótka w stosunku do zezwoleń i standardowo wynosi do 7 dni [Ustawa 2004].

Ze względu na trwającą od 24 lutego 2022 wojnę na terytorium Ukrainy, powstała pilna potrzeba uregulowania statusu osób, które wjechały na teren Polski. W związku z tym wprowadzono szczególne instrumenty prawne doraźnie regulujące pobyt oraz pracę uchodźców wojennych [Ustawa 2022]. Specustawa zapewnia wszystkim obywatelom Ukrainy, którzy przybyli z terytorium tego kraju nie wcześniej niż 24 lutego 2022 r., a przed tą datą zamieszkiwali na Ukrainie, ochronę przez okres 18 miesięcy. Powyższa ochrona daje tym cudzoziemcom bezwarunkową legalność pobytu, dostęp do publicznej opieki zdrowotnej, wykonywania pracy oraz prowadzenia działalności gospodarczej na podstawie uproszczonych zasad, a także możliwość ubiegania się o świadczenia socjalne.

Co do zasady, legalny pobyt zapewniony jest również osobom, które przebywały w Polsce wcześniej, na podstawie określonych dokumentów pobytowych lub ruchu bezwizowego, nieznajdującym się w procedurze uchodźczej. Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy zawiera także ułatwienia dla pracodawców. Mogą oni zatrudniać wszystkich obywateli Ukrainy bez uzyskiwania dotychczasowych dokumentów legalizujących pracę. Wiąże się to z brakiem obligatoryjnego, w innych przypadkach, uzyskiwania zezwolenia na pracę bądź oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi. W tych przypadkach konieczne jest jedynie złożenie w Urzędzie Pracy powiadomienia o zatrudnieniu obywatela Ukrainy.

W kontekście podejmowania oraz wykonywania działalności gospodarczej ustawa określa takie same zasady jak dla obywateli Polski. We wcześniejszym okresie działalność gospodarczą na podstawie wpisu w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej mogli podejmować jedynie cudzoziemcy posiadający

zezwolenie w celu kształcenia się na studiach, na pobyt stały lub rezydenta długoterminowego UE. Co niezwykle istotne i znaczące dla statystyk, od 29 stycznia 2022 roku oświadczenie pracodawcy o powierzeniu pracy cudzoziemcowi pozwala na pracę przez 24 miesiące i nie wymaga wahadłowego ruchu pomiędzy ojczyzną, a Polską.

3. Metodyka badań

Niezbędnym warunkiem kształtującym przeprowadzone badania, z pewnością jest wybór metody badawczej. Pilotażowe badanie ilościowo - jakościowe zostało przeprowadzone w oparciu o kwestionariusz ankiety, przy zastosowaniu pytań o wysokim stopniu standaryzacji, na grupie 54 migrantów. Ankietowani to wyłącznie cudzoziemcy będący uczestnikami polskiego rynku pracy. Ta metoda pozwoliła na obiektywną analizę zjawiska, kierując się opinią respondentów, których bezpośrednio dotyczy problem badawczy.

Przeprowadzone analiza odpowiada na dwa kluczowe problemy badawcze. Pierwszym z nich jest określenie sytuacji oraz perspektyw polskiego rynku pracy dla obcokrajowców. Kolejny problem badawczy dotyczy determinant warunkujących udział migrantów w polskim rynku pracy.

W ramach badania próbie weryfikacji poddana została następująca hipoteza: „Choć imigranci odgrywają istotną rolę dla polskiej gospodarki, to stały wzrost ich liczby na krajowym rynku pracy nie jest wyłącznie wynikiem procesów legislacyjnych ani socjologicznych w kraju. Głównym czynnikiem determinującym to zjawisko są osobiste motywacje migrantów oraz efektywne zaangażowanie pracodawców”.

4. Charakterystyka badanej populacji

W pracy posłużono się kwestionariuszem ankiety, który zawierał 18 pytań. Badaniem objęto 54 osób, są to migranci podejmujący zatrudnienie w Polsce. Wybór badanej grupy był celowy.

W badaniu wzięło udział 10 kobiet oraz 44 mężczyźni. Zauważalna jest stosunkowo duża dysproporcja w rozkładzie płci, gdyż znaczną większością w grupie stanowią mężczyźni (81,5%), a kobiety jedynie 18,5%. Jest to przede wszystkim efekt tego, że w strukturze migracji zarobkowych dotychczas większość stanowili mężczyźni. W badanej populacji z pewnością jednym z czynników jest bariera kulturowa i społeczna. W wielu krajach kobiety mają trudności z uzyskaniem takiego samego jak mężczyźni dostępu do edukacji i zatrudnienia. Często są one odpowiedzialne za opiekę nad domem i innymi członkami rodziny, co uniemożliwia im podjęcie pracy za granicą. Istotnym elementem jest także słabsza znajomość języka niż u mężczyzn, co również wpływa negatywnie na podjęcie pracy.

Konflikt zbrojny w Ukrainie może jednak oddziaływać na strukturę udziału płci w procesie migracji. Od lutego 2022 roku, granicę zaczęły przekraczać kobiety z dziećmi, co zasadniczo wpływa na proporcje udziału w rynku i jego kształtowanie.

Przeprowadzona analiza pokazuje, że dominantą w przypadku wieku uczestników badania jest 27 lat. Wynika z tego, że większość badanych jest poniżej średniej wieku pracowników, która kształtuje się na poziomie 40 lat. Dane wskazują, że najwięcej osób (35% badanych) znajduje się w przedziale wiekowym 26-30 lat. Kolejne 31% w przedziale między 20 a 25 lat. Natomiast najmniej osób (2%) ma mniej niż 20 lat lub więcej niż 45 lat.

Następną cechą charakteryzującą badaną populację jest obywatelstwo. W grupie 54 migrantów, najwięcej z nich jest pochodzenia bangladeskiego (31,5%), dalej ukraińskiego/białoruskiego oraz indyjskiego (po 22,2%). Pozostali cudzoziemcy są obywatelami Gruzji, Zimbabwe oraz Kambodży (po 5,6%), Iraku (3,7%), Brazylii oraz Uzbekistanu (po 1,9%).

Kolejną cechą jest rodzaj wykształcenia. Dane wskazują, że w grupie badawczej zdecydowaną większość stanowią cudzoziemcy posiadający wyższe wykształcenie (68,5%), w dalszej kolejności średnie wykształcenie (25,9%), zasadnicze zawodowe (1,9%), gimnazjalne (1,9%) i podstawowe (1,9%). Ta struktura oznacza, że większość migrantów w grupie badawczej ma wykształcenie pozwalające na poszukiwanie pracy na wyższych stanowiskach lub w wyspecjalizowanych branżach, co może przyczynić się do lepszej adaptacji do rynku pracy w Polsce. Jednak należy pamiętać, że poziom wykształcenia nie jest jedynym czynnikiem decydującym o sukcesie zawodowym. Inne czynniki jak doświadczenie zawodowe, język obcy stopień otwartości pracodawców stanowią równie ważną rolę.

5. Prezentacja i analiza wyników badań

Do weryfikacji hipotezy i analiz międzygrupowych zastosowano test t-Studenta oraz analizę korelacji rang Spearmana dla zmiennych porządkowych. Ze względu na ograniczony charakter pracy w opisie uwzględniono wyłącznie wyniki istotne pod względem statystycznym (dla których $p < 0,05$) (zob. Tab. 1).

W toku analizy nie zaobserwowano różnic płciowych w zakresie dokonywanych ocen polskiego rynku pracy (dla t, wartość $p < 0,05$). Nie zaobserwowano też różnic międzypłciowych, co do długości czasu pobytu w Polsce. Analiza korelacji zgodności kwalifikacji z pracą wskazuje, że im bardziej praca jest zgodna z kwalifikacjami obcokrajowca, tym bardziej osoba zatrudniona ma poczucie, że rynek pracy w Polsce jest przyjazny dla cudzoziemców ($r = 0,355$; $p < 0,05$). Wspomniana korelacja miała charakter dodatni, a jej siła charakteryzowała się średnio nasiloną zależnością.

Tabela 1. Analiza korelacji zgodności kwalifikacji z podejmowaną pracą (N=54)

Oceń:		Na ile zgadzasz się ze stwierdzeniem: Polski rynek pracy jest przyjazny dla cudzoziemców
Czy podejmowana praca jest zgodna z Twoimi kwalifikacjami	Korelacja Pearsona	0,355
	Istotność (dwustronna)	0,008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Cudzoziemcy oceniają polski rynek pracy jako przyjazny (zob. Tab. 2), im bardziej:

- doświadczają możliwości rozwoju ($r=0,647$; $p<0,05$),
- doceniają swoją rolę jako potrzebnych na rynku pracy w Polsce ($r=0,328$; $p<0,05$),
- są zadowoleni ze współpracy w firmie ($r=0,269$; $p<0,05$).

Tabela 2. Analiza korelacji przyjazności rynku pracy z podejmowaną pracą oraz procesami legislacyjnymi (N=54)

Oceń:	Na ile zgadzasz się ze stwierdzeniem: Polski rynek pracy jest przyjazny dla cudzoziemców	
	Korelacja Pearsona	Istotność (dwustronna)
Na ile zgadzasz się ze stwierdzeniem: Na polskim rynku pracy mam możliwość rozwoju	0,647	0
Rolę cudzoziemców na polskim rynku pracy (skala 1-5)	0,328	0,016
Stopień ogólnego zadowolenia ze współpracy w Twojej firmie (skala 1-5)	0,269	0,049
Stopień przejrzystości/zrozumiałości przepisów imigracyjnych obowiązujących w Polsce (skala 1-4)	0,357	0,008
Stopień trudności załatwiania formalności związanych z legalizacją pobytu, pracy czy podjęciem edukacji w Polsce (skala 1-5)	0,386	0,004

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Ponadto bardziej przyjaźnie oceniają rynek pracy, im bardziej są dla nich przejrzyste i zrozumiałe przepisy polskiego prawa ($r=0,357$; $p<0,05$) oraz z im większą łatwością mogą legalizować pobyt w Polsce, aktywność zawodową oraz rozwój edukacyjny ($r=0,386$; $p<0,05$). Dość silny związek poczucia przyjaznego charakteru rynku pracy obserwuje się wraz ze wzrostem oceny otwartości polskiego społeczeństwa na cudzoziemców ($r=0,506$; $p<0,05$). Najsilniejsze współwystępowanie z poczuciem przyjaznego polskiego rynku pracy, odnotowano

w zakresie możliwości rozwoju, najniższe zaś z zadowoleniem ze współpracy w miejscu zatrudnienia.

Wszystkie korelacje miały charakter dodatni, co oznacza, że wraz ze wzrostem poziomu jednej zmiennej, wzrasta poziom i nasilenie drugiej zmiennej. Przytoczone powyżej wyniki świadczą o tym, że nie samo środowisko pracy ma wpływ na ocenę polskiego rynku pracy dla cudzoziemców, ale przede wszystkim, to jak duże możliwości rozwoju ten rynek oferuje, jak również, jak bardzo polskie społeczeństwo jest otwarte na współpracę i obecność obcokrajowców. Ważna dla cudzoziemców pracujących na terenie RP, choć nieco mniej niż powyższe aspekty, była również przejrzystość przepisów prawa oraz wszelkie formalności związane z zatrudnieniem, legalizacją pobytu, czy edukacją. Być może mniejsze znaczenie tych aspektów wynika z dostępności wielu instytucji i firm oferujących swoją pomoc w tym zakresie.

Analiza korelacji między możliwościami rozwoju a przyjaznością rynku pracy (zob. Tab. 3), polega na określeniu, czy istnieje związek między tymi dwoma czynnikami. Pozytywna korelacja oznaczałaby, że rynki o wyższym poziomie rozwoju oferują więcej możliwości rozwoju dla pracowników, natomiast negatywna korelacja sugerowałaby, że rynki oferują mniej możliwości rozwoju. Istotne jest, że korelacja nie oznacza przyczynowości, a jedynie pozwala zbadać związek między dwiema zmiennymi.

Tabela 3. Analiza korelacji możliwości rozwoju z przyjaznością rynku pracy (N=54)

Oceń:		Przejrzystość/zrozumiałość przepisów imigracyjnych obowiązujących w Polsce (skala 1-4)	Stopień trudności załatwiania formalności związanych z legalizacją pobytu, pracy czy podjęciem edukacji w Polsce (skala 1-5)	Prawdziwość stwierdzenia: Polskie społeczeństwo jest otwarte na cudzoziemców
Na ile zgadzasz się ze stwierdzeniem:	Korelacja Pearsona	0,364	0,470	0,381
Na polskim rynku pracy mam możliwość rozwoju	Istotność (dwustronna)	0,007	0,000	0,005

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Cudzoziemcy pracujący w Polsce deklarują tym większą możliwość rozwoju, im bardziej mają poczucie przyjaznego rynku pracy w Polsce. Możliwość rozwoju na polskim rynku wiąże oni w średnio nasilony sposób z przejrzystością przepisów ($r=0,364$; $p<0,05$), formalnymi aspektami pobytu ($r=0,470$; $p<0,05$) oraz otwartością polskiego społeczeństwa ($r=0,381$; $p<0,05$).

Dalsza analiza obrazuje korelację pomiędzy stopniem przejrzystości i zrozumiałości przepisów imigracyjnych obowiązujących w Polsce, a stopniem

łatwości załatwiania formalności związanych zarówno z pracą, pobytem jak i edukacją oraz otwartością społeczeństwa (zob. Tab. 4).

Tabela 4. Analiza korelacji pomiędzy stopniem przejrzystości przepisów imigracyjnych, a stopniem łatwości załatwiania formalności oraz otwartością społeczeństwa (N=54)

Oceń:		Stopień trudności załatwiania formalności związanych z legalizacją pobytu, pracy czy podjęciem edukacji w Polsce (skala 1-5)	Prawdziwość stwierdzenia: Polskie społeczeństwo jest otwarte na cudzoziemców
Przejrzystość/zrozumiałość przepisów imigracyjnych obowiązujących w Polsce (skala 1-4)	Korelacja Pearsona	0,567	0,412
	Istotność (dwustronna)	0,000	0,002

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Nie dziwi też fakt, że przejrzystość i zrozumiałość przepisów obowiązujących w obcym kraju pośrednio daje poczucie bezpieczeństwa. Ocena przejrzystości prawa dla imigrantów jest zatem skorelowana w zrozumiały sposób dość silnie i dodatnio ze stopniem łatwości załatwiania różnego rodzaju formalności ($r=0,567$; $p<0,05$) oraz nieco słabiej z otwartością Polaków na obecność w ich otoczeniu zawodowym cudzoziemców ($r=0,412$; $p<0,05$).

Co istotne, długość pobytu w Polsce w żaden sposób nie wpływała i nie współwystępowała z różnymi aspektami oceny rynku pracy, zrozumiałością przepisów prawa, poczuciem otwartości Polaków na cudzoziemców oraz innymi badanymi obszarami. Można zatem uznać, że stopień adaptacji i asymilacji, pośrednio mierzony długością pobytu na imigracji, nie ma tak dużego znaczenia, jak wyjściowa ocena rynku pracy w Polsce dokonywana przez imigrantów.

Badana populacja składała się głównie z osób z wykształceniem średnim i wyższym. Jedynie 4 osoby posiadały wykształcenie niższe niż średnie. Stąd też analizę różnic dotyczących oceny polskiego rynku pracy przez cudzoziemców dokonano w oparciu o dwie najbardziej liczebne grupy pod względem wykształcenia. Jeśli te wyniki będą prezentowane dla szerszego grona obcokrajowców, obejmujących osoby z niższym wykształceniem, może to wpłynąć zdecydowanie mniej pozytywnie, jeżeli chodzi o postrzeganie Polski jako kraju atrakcyjnego do zatrudnienia i mieszkania dla obcokrajowców, a to może mieć negatywny wpływ na rozwój gospodarczy kraju.

Istnieje również związek między poziomem wykształcenia a poziomem zadowolenia ze współpracy (zob. Tab. 5). Ta analiza może mieć istotny wpływ na identyfikację i rozwiązanie problemów dotyczących zadowolenia pracowników i/lub wprowadzaniu odpowiednich działań rozwojowych.

Tabela 5. Statystyka ogólnego zadowolenia ze współpracy w oparciu o wykształcenie

	Wykształcenie	N	Średnia	Odchylenie standardowe	Błąd standardowy średniej
Oceń stopień ogólnego zadowolenia z współpracy w Twojej firmie (skala 1-5)	Średnie	14	3,36	0,929	0,248
	Wyższe	37	2,78	0,886	0,146

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Analiza wykazała, że wykształcenie wiąże się jedynie z oceną ogólnego zadowolenia ze współpracy w firmie. Osoby z wykształceniem wyższym ($M=2,78$; $SD=0,886$) są na ogół mniej zadowolone ze współpracy w firmie niż osoby z wykształceniem średnim ($M=3,36$; $SD=0,929$).

Analiza testem t – studenta okazała się bowiem istotna pod względem oceny różnic w zakresie średniego zadowolenia w tych dwóch grupach badanych (zob. Tab. 6).

Tabela 6. Test Levene'a jednorodności wariancji oceny polskiego rynku pracy w oparciu o poziom wykształcenia

		Test Levene'a jednorodności wariancji				
		F	Istotność	t	df	Istotność (dwustronna)
Oceń stopień ogólnego zadowolenia ze współpracy w Twojej firmie (skala 1-5)	Założono równość wariancji	0,093	0,762	2,036	49	0,047
	Nie założono równości wariancji			1,992	22,533	0,059

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Analiza ukazuje, że wykształcenie ma wpływ na ocenę ogólnego zadowolenia ze współpracy w firmie ($t(49)=2,036$; $p<0,05$). Średnie zadowolenie pracowników z wykształceniem wyższym jest niższe niż w przypadku pracowników z wykształceniem średnim. Test t-Studenta potwierdził istotność różnic między średnim zadowoleniem w obu grupach badanych. Firmy powinny zwrócić uwagę na to zjawisko i przeanalizować przyczyny tej różnicy, by podjąć odpowiednie działania, które poprawią zadowolenie pracowników z wykształceniem wyższym ze współpracy w firmie.

Wnioski

Migracje zarobkowe bez wątpienia stanowią źródło rozwoju gospodarczego. Dzięki rozproszeniu ludności przepływa także wiedza, technologie inwestycje oraz działania edukacyjne. Zacieśnia się współpraca między krajem wysyłającym, a przyjmującym, wpływ procesów migracyjnych jest istotny w kształtowaniu sytuacji gospodarczej obu stron.

Przeprowadzone analizy pokazują, że im bardziej migranci doświadczają możliwości rozwoju, tym bardziej oceniają polski rynek jako przyjazny i tym bardziej doceniają swoją rolę na tym rynku oraz wykazują większe zadowolenie ze współpracy w firmie. Ocena rynku pracy jako przyjaznego jest wyższa, gdy przepisy są zrozumiałe. Widać dość silny związek między poczuciem przyjaznego charakteru rynku pracy ze wzrostem oceny otwartości społeczeństwa polskiego na przyjezdnych. Cudzoziemcy pracujący w Polsce deklarują tym większą możliwość rozwoju, im bardziej mają poczucie przyjaznego rynku pracy w Polsce. Oczywisty jest również fakt, że zrozumiałość i przejrzystość przepisów obowiązujących w obcym kraju pośrednio daje poczucie bezpieczeństwa. Natomiast osoby pracujące poniżej swoich kwalifikacji nieco gorzej oceniają przyjazność polskiego rynku pracy dla cudzoziemców, w mniejszym też stopniu zadowolone są ze współpracy w swojej firmie. Jeżeli chodzi o wykształcenie, wiąże się ono jedynie z oceną ogólnego zadowolenia ze współpracy w firmie. Osoby z wykształceniem wyższym są na ogół mniej zadowolone ze współpracy w firmie niż osoby z wykształceniem średnim. Średnie zadowolenie pracowników z wykształceniem wyższym jest niższe niż w przypadku pracowników z wykształceniem średnim.

Okazało się, że osoby z bloku wschodniego różnią się od drugiej grupy pod względem oceny przejrzystości i zrozumiałości przepisów imigracyjnych obowiązujących w Polsce. Gruzini, Ukraińcy i Białorusini lepiej oceniają zrozumiałość tych przepisów niż osoby pochodzące z Bangladeszu i Indii.

Wyniki przedstawionych badań oraz ich analiza pozwalają na sformułowanie różnorodnych postulatów w stosunku do praktyki gospodarczej. Imigracja jest pozytywnym czynnikiem wpływającym na obniżenie bezrobocia- napływ pracowników z zewnątrz powoduje spadek bezrobocia, co sugeruje, że imigranci nie zabierają pracy rodzimym pracownikom.

Warto rozważyć ujednoczenie i liberalizację zasad zatrudnienia i pobytu cudzoziemców, ponieważ korzyści z imigracji przewyższają straty i wpływają pozytywnie zarówno na migrantów, jak i na pracodawców. Migranci przyczyniają się do ekspansji eksportu, a także podniesienia poziomu przedsiębiorczości, zbyt skomplikowane procedury często skutkują niewykazywaniem woli związania się z terytorium Polski na stałe.

Niekwestionowaną zaletą, przynoszącą obustronne korzyści jest świadome podążanie za rozwojem, edukacja kulturowa, empatia, ale też postawa otwarta względem roli, jaką pełni każdy mieszkaniec terytorium Polski, niezależnie od narodowości. Z pewnością utrwalenie takiego funkcjonowania nie przyczyni się do zatracenia kultur w toku unifikacji, ale przekształci różnice kulturowe z barier, w szansę i możliwości.

Choć opracowanie stanowiło próbę identyfikacji determinant warunkujących udział migrantów w polskim rynku pracy oraz identyfikacji zjawisk występujących w związku z procesem zatrudnienia oraz migracji do Polski, należy zauważyć, że ujęta tematyka jest niezwykle dynamiczna i rozległa. Tym samym przedstawiona interpretacja nie wyczerpuje w pełni obszaru tematycznego. Niemniej jednak, przedstawiona analiza danych, postulaty i wnioski pozwoliły na zobrazowanie relacji jaka zachodzi między migrantami, a Polską. Poruszony zakres tematyczny jest na tyle obszerny, że sięga wielu obszarów, które wpisują się w problematykę w sposób pośredni, dotykając tym samym wielu dziedzin naukowych. Pomimo tego, że temat nie został w pełni wyczerpany, z pewnością jest wciąż aktualnym obszarem do badań oraz dyskusji, a dalsze prace i pogłębianie wiedzy społeczeństwa w tym obszarze może być przyczynkiem do wypracowania coraz to skuteczniejszej polityki migracyjnej, a także do indywidualnych refleksji oraz wniosków.

Bibliografia

Encyklopedia PWN (2023), Rynek pracy, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/rynek-pracy;3970479.html>.

Kaczmarczyk P. (2005), Migracje zarobkowe Polaków w dobie przemian, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Powiatowy Urząd Pracy w Węgorzewie (2022), Rynek pracy <https://wegorzewo.praca.gov.pl/documents/1717602/2960404/Rynku%20pracy%2C%20w%20tym%20o%20pracodawcach%20i%20profilach%20prowadzonej%20przez%20nich%20działalności.pdf/b53f6251-3347-4e3e-ac5e-e368ecb33c4b>.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 690 z późn. zm.).

Ustawa o cudzoziemcach z dnia 12 grudnia 2013 r. (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2354 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583, z późn. zm.).

Rozdział VI.

RYZYKO LOKOWANIA ŚRODKÓW W FUNDUSZE INWESTYCYJNE NA PRZYKŁADZIE BANKU PEKAO S.A.

Tomasz Kuciel*

Anna Stępnia-Kucharska (Opiekun naukowy)

Streszczenie

Fundusze inwestycyjne stanowią alternatywę dla klasycznych lokat bankowych, jednak w przeciwieństwie do nich charakteryzują się znacznie wyższym ryzykiem i stwarzają możliwość utraty przynajmniej części zainwestowanego kapitału. Mimo tego, inwestowanie środków pieniężnych poprzez fundusze inwestycyjne staje się coraz bardziej popularne zarówno w Polsce jak i na świecie.

Celem opracowania jest próba wskazania różnic w poziomie zysku funduszy w zależności od przypisanego ryzyka inwestycyjnego oraz odpowiedź na pytania: (1) Czy różnice pomiędzy funduszami o tym samym ryzyku są widoczne w badanym okresie, jaka jest różnica w zyskowności? (2) Czy fundusze o przypisanym większym ryzyku generują widocznie większy zysk w badanym okresie w porównaniu do mniej ryzykownych funduszy?

Przeprowadzone badanie opiera się na porównaniu zyskowności 10 subfunduszy banku Pekao S.A. w okresie od 2015 do 2020 roku.

Słowa kluczowe: fundusze inwestycyjne, ryzyko, bank, inwestowanie.

Summary

Investment funds are an alternative to classic bank deposits, but in contrast to them, they are characterized by a much higher risk and create the possibility of losing at least part of the invested capital. Despite this, investing money through investment funds is becoming more and more popular both in Poland and around the world.

The purpose of the study is to attempt to identify the differences in the level of profit of funds in relation to the assigned investment risk and to answer the following questions: (1) Are differences between funds with the same risk visible over the period under review, what is the difference in profitability? (2) Do funds with a higher risk assigned generate a significantly higher profit in the analyzed period compared to less risky funds?.

The conducted study is based on a comparison of the profitability of 10 sub-funds of Bank Pekao S.A. in the period from 2015 to 2020 in relation to the assigned investment risk.

Key words: investment funds, risk, bank, investment.

JEL: E220, G11.

---

*Politechnika Warszawska, KNEiS, tomasz.kuciel.stud@pw.edu.pl.

Wprowadzenie

Fundusze inwestycyjne inwestują kapitał przedsiębiorstw, jak również klientów indywidualnych i stanowią alternatywę dla klasycznych lokat bankowych. Jednak inwestycje w fundusze zbiorowego inwestowania, w przeciwieństwie do klasycznych lokat bankowych, wiążą się ze znacznie większym ryzykiem i stwarzają możliwość utraty przynajmniej części zainwestowanego kapitału. Mimo tego, inwestowanie środków pieniężnych poprzez fundusze inwestycyjne staje się coraz bardziej popularne zarówno w Polsce jak i na świecie.

Inwestowanie środków na rynku finansowym zawsze wiąże się z ryzykiem. Jego poziom jest jednak bardzo zróżnicowany - od bardzo niskiego w przypadku obligacji skarbowych, do bardzo wysokiego, grożącego utratą wszystkich środków w przypadku na przykład instrumentów pochodnych. Zyskowość oraz ryzyko każdego funduszu inwestycyjnego zależą od wielu czynników, jak na przykład pochodnej instrumentu finansowego w które inwestuje fundusz, polityki inwestycyjnej towarzystwa czy sposobu zarządzania aktywami funduszu. Każde Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych posiada w swojej ofercie od kilku do kilkudziesięciu funduszy inwestycyjnych, zróżnicowanych pod względem poziomu ryzyka.

Celem opracowania jest próba wskazania różnic w poziomie zysku funduszy w odniesieniu do przypisanego ryzyka inwestycyjnego, w okresie od początku 2015 do końca 2020 roku. Celem przeprowadzonego badania jest próba odpowiedzi na dwa pytania:

1. Czy różnice pomiędzy funduszami o tym samym ryzyku są widoczne w badanym okresie, jaka jest różnica w zyskowości?
2. Czy fundusze o przypisanym większym ryzyku generują widocznie większy zysk w badanym okresie w porównaniu do mniej ryzykownych funduszy?

1. Fundusze inwestycyjne

Fundusze inwestycyjne są jednym z podstawowych segmentów rynku finansowego, a ich liczne zalety, wielkość rodzajów i szeroka dostępność sprawiają, że zajmują one ważne miejsce wśród różnych form lokowania oszczędności i wolnych środków obrotowych na rynku kapitałowym. Pełniąc na rynku kapitałowym funkcję pośredników finansowych, emitentów lub inwestorów instytucjonalnych fundusze inwestycyjne reprezentują zarówno podaż, jak i popyt na kapitał pieniężny, urzeczywistniając przy tym podstawowy cel swojej działalności, jakim jest osiągnięcie korzyści finansowych w ramach wspólnego inwestowania [Perez 2012: 15].

W literaturze przedmiotu pojęcie funduszy inwestycyjnych nie jest określone w jednoznaczny sposób. Najczęściej określane są one jako:

- „instytucja finansowa gromadząca powierzone środki finansowe, aby przynosiły dochód w postaci wartości dodanej” [Kamińska – Szmał 2001: s. 253],
- instytucje finansowe, które gromadzą rozproszony kapitał inwestorów, a następnie alokują go dalej, umożliwiając uczestnikom funduszy uzyskanie korzyści majątkowych [Gabryelczyk 2006: 15],
- forma lokaty pieniężnej umożliwiająca inwestorom udział w majątku w postaci papierów wartościowych, towarów lub nieruchomości, za pomocą dowolnych wpłat wnoszonych systematycznie niesystematycznie, z zachowaniem korzyści inwestycyjnych wynikających z profesjonalnego zarządzania oraz podziału ryzyka [Ignatiuk 2012: 26],
- profesjonalne instytucje finansowe, które mają osobowość prawną, gromadzą środki pieniężne poprzez publiczne lub niepubliczne zbycie jednostek uczestnictwa albo przez emisję certyfikatów inwestycyjnych, a zebrane w ten sposób środki pieniężne lokują w sposób zgodny z ustalonym celem inwestycyjnym, w zamian za opłatę lub bez opłat manipulacyjnych, lecz uwzględniając opłaty za zarządzanie [Dawidowicz 2008: 12].

Warto również zwrócić uwagę na definicję funduszy inwestycyjnych znajdującą się w ustawie z 2004 roku o funduszach inwestycyjnych, zgodnie z którą jest to „osoba prawna, której wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze publicznego, a w przypadkach określonych w ustawie również niepublicznego, proponowania nabycia jednostek uczestnictwa albo certyfikatów inwestycyjnych, w określone w ustawie papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe” [Ustawa 2004].

Fundusz inwestycyjny jest osobą prawną, z usługi, której w celu pomnożenia swojego kapitału może korzystać każdy. Kapitałem klientów, którzy zainwestowali swoje oszczędności w fundusze zarządzają specjaliści, którzy zobligowani są do posiadania licencji doradcy inwestycyjnego. Ich zadaniem jest osiągnięcie jak najwyższego zysku, jednocześnie lokując środki klientów zgodnie ze strategią inwestycyjną. Najczęściej dla każdego Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych TFI, pracuje wielu analityków finansowych, odpowiedzialnych za rozpoznanie ryzyka oraz zarządzający funduszami, którzy podejmują ostateczne decyzje inwestycyjne. W ramach każdego Towarzystwa oferowanych jest kilka rodzajów funduszy inwestycyjnych tj.: akcyjne, zrównoważone, obligacyjne, rynku pieniężnego i inne [Banachowicz 2007: 7].

W literaturze można wyróżnić dwa podstawowe kryteria podziału funduszy zbiorowego inwestowania. Można je podzielić za względu na kryteria ekonomiczne oraz prawne.

W pierwszym przypadku fundusze inwestycyjne można podzielić ze względu na ryzyko inwestycji na:

- fundusze akcyjne, zwane funduszami agresywnego inwestowania,
- fundusze hybrydowe,
- fundusze papierów dłużnych,
- fundusze rynku pieniężnego [Ignatiuk 2012: 29].

Natomiast klasyfikacja według kryterium konstrukcji funduszu jest skutkiem regulacji prawnych, których zadaniem jest organizowanie działalności funduszu. Zgodnie z przepisami ustawy o funduszach inwestycyjnych dzieli się na:

- fundusze inwestycyjne otwarte (FIO),
- fundusze inwestycyjne zamknięte (FIZ),
- specjalistyczne fundusze inwestycyjne otwarte (SFIO) [Pochmara 2004: 18].

2. Istota ryzyka w funduszach inwestycyjnych

Ryzyko jest jednym z najpopularniejszych pojęć pojawiających się w literaturze ekonomicznej. Podjęcie każdego działania i każdej decyzji wiąże się z ryzykiem, zaś działanie w warunkach ryzyka stanowi nieodłączny atrybut każdej gospodarki [Michalski 2000: 16].

Ryzyko w ekonomii jest pojęciem bardzo złożonym, dlatego precyzyjne jego zdefiniowanie powoduje wiele trudności. Zgodnie z koncepcją prakseologiczną występującą w literaturze ryzyko to „stopień prawdopodobieństwa zajścia zdarzeń niezależnych od podmiotu działającego, których nie może on dokładnie przewidzieć i którym nie można w pełni zapobiec, ale które przez zmniejszenie wydatków użytecznych lub przez zwiększenie kosztów odebrałyby działaniu zupełnie lub częściowo cechę skuteczności, korzyści i ekonomiczności [Szopa 2012: 23].

Ryzyko każdej inwestycji można podzielić na różne rodzaje. Podstawowy podział obejmuje ryzyko systematyczne i ryzyko niesystematyczne (specyficzne).

Ryzyko systematyczne, określane jest jako podstawowe, odnosi się do ogółu społeczeństwa, przez co nie może być kontrolowane (nawet częściowo) przez pojedynczą osobę. Ryzyko systematyczne odnosi się do między innymi: sił przyrody lub warunków ekonomicznych danego rynku, które nie mogą być kontrolowane przez jednostkę [Przybylska-Kapuścińska 2001: 35–36].

W ramach ryzyka systematycznego wyróżnia się:

- ryzyko stopy procentowej - związane jest ze zmiennością stóp procentowych na rynku finansowym i dotyczy instrumentów, których ceny zależą od stóp procentowych,
- ryzyko walutowe - występuje w przypadku instrumentów finansowych, które wyrażone są w walucie innej niż waluta kraju inwestora, co wynika ze zmiany kursów walut,

- ryzyko rynku - związane jest głównie z rynkiem akcji i polega na tym, że ogólna sytuacja na rynku akcji znajduje odzwierciedlenie w kursach poszczególnych akcji i bezpośrednio wpływa na stopę zwrotu z inwestycji, a kursy poszczególnych akcji zazwyczaj podążają za trendami giełdowymi,
- ryzyko inflacyjne - wynika z niepewności co do przyszłego poziomu siły nabywczej pieniądza na rynku, a więc dotyczy niepewności co do poziomu inflacji w przyszłości,
- ryzyko wydarzeń - związane jest z możliwością wystąpienia niepożądanych zdarzeń losowych, które mogą bezpośrednio wpłynąć na pojedyncze instrumenty finansowe lub na sytuację gospodarczą i rynek jako całość [Tarczyński 2001: 15].
Ryzyko specyficzne, zwane indywidualnym, jest związane z przyszłymi zdarzeniami, które można częściowo kontrolować bądź przewidywać. Należy przy tym pamiętać, że jedno zdarzenie gospodarcze może wpłynąć na cenę jednej zmiennej, natomiast nie mieć wpływu na inne [Dziawgo 1998: 13].

Przykładami ryzyka niesystematycznego w kontekście inwestowania są:

- ryzyko niedotrzymania warunków polega na możliwości niedotrzymania warunków kontraktu określonych w danym instrumencie finansowym np. wykupu obligacji przez emitenta, wypłaty należnych odsetek od obligacji lub dywidendy w przypadku akcji,
- ryzyko biznesu związane jest z dążeniem do realizacji strategii funduszu lub portfela inwestycyjnego poprzez podejmowanie decyzji zakupowych przez zarządzających,
- ryzyko zarządzania – jego źródłem są błędne decyzje podejmowane przez zarządzających powierzonymi aktywami,
- ryzyko bankructwa (dźwigni finansowej) związane jest bezpośrednio z ryzykiem niedotrzymania warunków oraz ryzykiem zarządzania i polega na możliwości utraty całości zainwestowanych środków [Smithson i in. 2000: 515–516].

3. Zyskowność wybranych funduszy inwestycyjnych banku Pekao S. A. w latach 2015-2022

Towarzystwo funduszy inwestycyjnych banku Pekao S. A. jest najdłużej działającym w Polsce towarzystwem funduszy inwestycyjnych. W 1992 roku amerykańska spółka Pioneer Investments Management założyła TFI Pioneer, Pierwsze Polskie Towarzystwo Funduszy Powierniczych SA, nazwane potem Pioneer TFI. W 2001 zostało ono przejęte przez Pekao TFI, które działało w Polsce od 1996 do 2017 roku pod nazwą Pioneer Pekao TFI. Dopiero wówczas, wskutek zmian właścicielskich zmieniono nazwę na Pekao TFI. W lutym 2023 roku Pekao TFI dysponowało około 20 mld złotych aktywów, co dawało mu 7,34% udziału w rynku, a liczba klientów sięgała 440 tysięcy.

Pekao TFI oferuje sześć grup funduszy podzielonych ze względu na instrumenty finansowe, w jakie inwestowane są środki klientów:

- fundusze dłużne krótkoterminowe - 4 subfundusze,
- fundusze akcji - 13 subfunduszy,
- fundusze obligacji - 10 subfunduszy,
- fundusze mieszane - 11 subfunduszy,
- fundusze alternatywne - 2 subfundusze,
- fundusze PPK - 10 subfunduszy.

W przypadku funduszy dłużnych krótkoterminowych środki inwestowane są w krótkoterminowe dłużne papiery wartościowe, czyli różnego rodzaju obligacje skarbowe. Charakteryzują się one stosunkowo niskim poziomem ryzyka, jednak przy możliwej stracie w krótkim okresie.

Fundusze akcji inwestują przede wszystkim w akcje oraz udziałowe papiery wartościowe. Jest to grupa funduszy, która może osiągać wysokie zyski przy równie wysokim poziomie ryzyka inwestycyjnego.

Fundusze obligacji środki inwestorów inwestują w średnio- i długoterminowe papiery wartościowe. Charakteryzują się one umiarkowanym zyskiem i ryzykiem.

Środki w grupie funduszy mieszanych inwestowane są zarówno w papiery dłużne, jak i w udziałowe, najczęściej akcje. Fundusze te charakteryzują się niższym poziomem zysku oraz niższym poziomem ryzyka niż fundusze akcji.

Fundusze alternatywne tworzone są na podstawie trendów z całego świata.

Z uwagi na mnogość funduszy, do porównania przedstawiającego zależność zyskowności funduszu z przypisanym do niego ryzykiem, z każdej z pięciu grup wybrano:

- z grupy funduszy dłużnych krótkoterminowych wybrano: Pekao Konserwatywny oraz Pekao Spokojna Inwestycja,
- z grupy funduszy akcji wybrano: Pekao Akcji Amerykańskich oraz Pekao Akcji Rynków Wschodzących,
- z grupy funduszy obligacji wybrano: Pekao Obligacji Plus oraz Pekao Obligacji Dolarowych Plus,
- z grupy funduszy mieszanych wybrano: Pekao Zrównoważonego Rynku Amerykańskiego, Pekao Kompas oraz Pekao Globalnej Strategii,
- z grupy funduszy alternatywnych wybrano jedynie subfundusz: Pekao Surowców i Energii (jest to jedyny subfundusz z tej grupy istniejący przez cały okres badania).

Wybór funduszy do poniższego porównania był subiektywny. Przy wyborze nie brano pod uwagę konkretnych cech funduszu. Nie wszystkie z aktualnie oferowanych funduszy funkcjonowały w latach 2015-2020. W wyborze nie uwzględniono również żadnych funduszy wycofanych z oferty Pekao TFI. W badaniach pominięto grupę

funduszy PPK, z uwagi na brak możliwości wyboru funduszu z tej grupy przez indywidualnego inwestora.

Tabela 1. Rodzaje inwestycji funduszy inwestycyjnych banku Pekao S. A.

Subfundusz	Instrumenty
Pekao Konserwatywny	Depozyty bankowe, dłużne instrumenty finansowe (obligacje skarbowe: RP, państw członkowskich UE i OECD oraz obligacje korporacyjne). Udział innych instrumentów finansowych niż lokaty – max. 20% wartości aktywów subfunduszu
Pekao Spokojna Inwestycja	Depozyty bankowe, dłużne instrumenty finansowe (obligacje skarbowe RP, obligacje korporacyjne). Udział innych instrumentów finansowych niż lokaty – max 20% wartości aktywów netto subfunduszu
Pekao Akcji Amerykańskich	Tytuły uczestnictwa funduszy zagranicznych o charakterze udziałowym oraz instrumenty finansowe o charakterze udziałowym, dające ekspozycję na akcje spółek oraz rynki akcyjne w USA lub Ameryce Północnej (min. 70%). Minimum 70% wartości aktywów netto subfunduszu jest denominowane w dolarze amerykańskim. Dodatkowo: obligacje skarbowe, instrumenty rynku pieniężnego oraz depozyty bankowe.
Pekao Akcji Rynków Wschodzących	Tytuły uczestnictwa funduszy zagranicznych o charakterze udziałowym, dające ekspozycję na akcje spółek oraz rynki akcyjne z krajów zaliczanych do rynków wschodzących (min. 70% wartości aktywów netto). Dodatkowo: obligacje skarbowe oraz depozyty bankowe.
Pekao Obligacji Plus	Dłużne instrumenty finansowe (obligacje skarbowe, instrumenty rynku pieniężnego, depozyty bankowe). Dodatkowo: obligacje przedsiębiorstw i inne kategorie lokat (max. 20% aktywów subfunduszu). Udział lokat denominowanych w walutach obcych lub emitowanych przez podmioty mające siedzibę za granicą – max. 33% aktywów funduszu.
Pekao Obligacji Dolarowych Plus	Tytuły uczestnictwa funduszy zagranicznych o charakterze dłużnym oraz w instrumenty finansowe o charakterze dłużnym (min. 70% wartości aktywów netto). Min. 70% wartości aktywów netto subfunduszu jest denominowane w USD. Dodatkowo: obligacje skarbowe, instrumenty rynku pieniężnego, depozyty bankowe. Aktywa subfunduszu nie są lokowane w instrumenty finansowe o charakterze udziałowym.
Pekao Zrównoważony Rynek Amerykańsk.	Tytuły uczestnictwa funduszy zagranicznych o charakterze udziałowym oraz instrumenty finansowe o charakterze udziałowym, dające ekspozycję na akcje spółek oraz rynki akcyjne w USA lub Ameryce Północnej (40%-65% wartości aktywów netto); tytuły uczestnictwa funduszy zagranicznych o charakterze dłużnym oraz w instrumenty finansowe o charakterze dłużnym, a minimum 70% wartości aktywów netto subfunduszu jest denominowane w dolarze amerykańskim. Dodatkowo: lokaty denominowane w dowolnych walutach, obligacje skarbowe, instrumenty rynku pieniężnego oraz depozyty bankowe.
Pekao Kompas	Instrumenty finansowe o charakterze udziałowym oraz dłużnym na rynku krajowym i na rynkach globalnych. Dodatkowo: depozyty bankowe i inne instrumenty finansowe denominowane w walutach obcych.
Pekao Strategii Globalnej	Tytuły uczestnictwa funduszy zagranicznych o charakterze udziałowym, inwestujących na globalnych rynkach akcji (40%-65% wartości aktywów netto). Dodatkowo: obligacje skarbowe, instrumenty rynku pieniężnego oraz depozyty bankowe.
Pekao Surowców i Energii	Tytuły uczestnictwa emitowane przez fundusze zagraniczne, dające ekspozycję na globalne rynki surowcowe lub akcje spółek działających w branżach związanych z wydobyciem, przetwórstwem lub dystrybucją surowców lub działających w branżach związanych z wytwarzaniem i przesyłaniem energii (min.70% wartości aktywów netto). Dodatkowo: obligacje skarbowe oraz depozyty bankowe.

Źródło: pekaotfi.pl [23.05.2023].

Analizując fundusze inwestycyjne należy jednak pamiętać, że każdy z badanych funduszy może różnić się między innymi:

1. horyzontem czasowym - jego zyskowość oraz ryzyko mogą być widoczne w innym okresie, co może powodować różne wyniki zyskowości funduszu w jednakowym horyzoncie czasowym, przy tym samym ryzyku inwestycyjnym,
2. profilem inwestora - każdy fundusz posiada własny profil inwestora co sprawia, że nie wszystkie z badanych funduszy posiadają część wspólną dla potencjalnego inwestora,
3. wkładem początkowym oraz dopłatą minimalną - inwestor indywidualny może nie wybrać danego funduszy z uwagi na przykład na zbyt wysoką wpłatę początkową, nie biorąc pod uwagę innych korzyści oferowanych przez fundusz.

Wszystkie oferowane przez bank Pekao S.A. fundusze posiadają przypisane ryzyko inwestycyjne w skali od 1 - najmniejsze ryzyko, do 7 - największe ryzyko, co stanowi nominalną wartość przypisaną do każdego z nich.

Wszystkie fundusze aktualnie oferowane przez Pekao TFI posiadają ryzyko inwestycyjne między 2 a 5. Przeważające ryzyko występuje na poziomie 2, a najwyższe ryzyko przypisane jest jedynie do jednego subfunduszu z grupy akcyjnych - Pekao Megatrendy (poziom 5), jednak nie został on wybrany ze względu na pierwsze notowanie w dniu 04.06.2019.

Celem przeprowadzonego badania jest ocena ryzyka wybranego funduszu w stosunku do pozostałych i odpowiedź na pytania:

1. Czy różnice pomiędzy funduszami o tym samym ryzyku są widoczne w badanym okresie, jaka jest różnica w zyskowości?
2. Czy fundusze o przypisanym większym ryzyku generują widocznie większy zysk w badanym okresie w porównaniu do mniej ryzykownych funduszy?

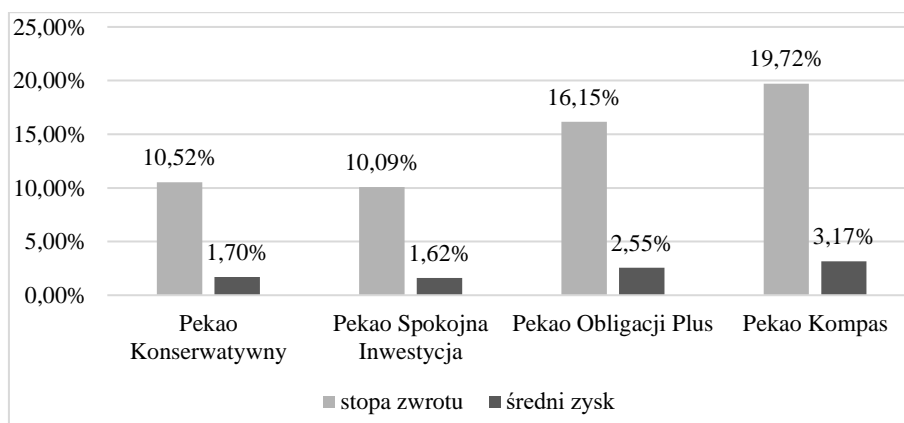
3.1. Różnice pomiędzy funduszami o tym samym ryzyku

Subfundusze z ryzykiem na poziomie 2

Spośród wybranych subfunduszy występują cztery z ryzykiem na poziomie 2. Są to fundusze z grupy dłużnych krótkoterminowych: Pekao Konserwatywny oraz Pekao Spokojna Inwestycja i jeden subfundusz z grupy funduszy obligacyjnych - Pekao Obligacji Plus oraz jeden z grupy funduszy mieszanych - Pekao Kompas. Różnica w poziomie zysku i stopy zwrotu jest podobna jedynie pomiędzy subfunduszami z tej samej grupy: dłużne krótkoterminowe i wynosi mniej niż 0,5 pp. Natomiast różnica subfunduszy z tej grupy w stosunku do pozostałych dwóch jest znacząca, ponieważ subfundusz Pekao Obligacji Plus w badanym okresie odnotował ponad 50% większy zysk niż fundusze dłużne krótkoterminowe. Największą stopę zwrotu odnotował subfundusz Pekao Kompas, którego wynik był wyższy o prawie

100% w stosunku do subfunduszy dłużnych krótkoterminowych oraz o ponad 20% w stosunku do subfunduszu Pekao Obligacji Plus (zob. Wykres 1).

Wykres 1. Subfundusze Pekao z ryzykiem 2

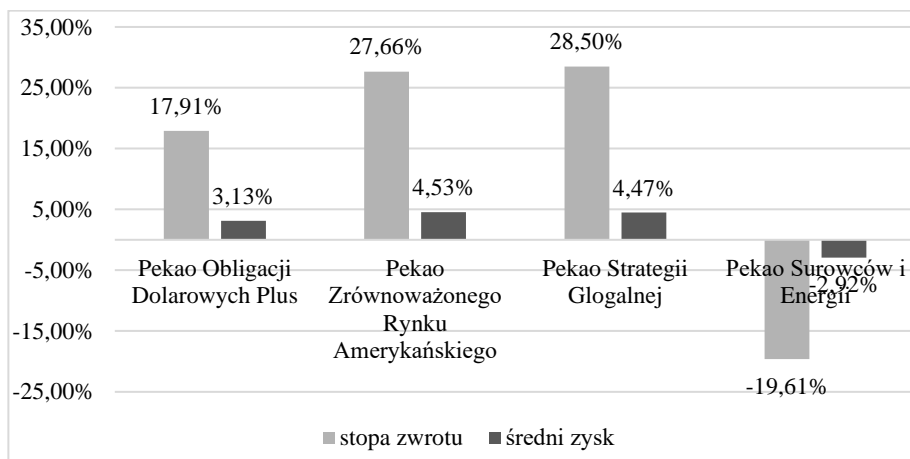
Źródło: pekaotfi.pl [23.05.2023].

Subfundusze z ryzykiem na poziomie 3

W wybranych subfunduszach występują cztery subfundusze z ryzykiem na poziomie 3. Są to fundusze z grupy funduszy mieszanych: Pekao Zrównoważonego Rynku Amerykańskiego oraz Pekao Strategii Globalnej i jeden subfundusz z grupy funduszy obligacyjnych - Pekao Obligacji Dolarowych Plus oraz jeden z grupy funduszy alternatywnych - Pekao Surowców i Energii. Różnica w poziomie zysku i stopy zwrotu jest podobna jedynie pomiędzy subfunduszami z tej samej grupy: mieszane i wynosi mniej niż 1 pp. Subfundusze z tej grupy cechują się największą stopą zwrotu spośród subfunduszy z ryzykiem na poziomie 3.

Subfundusz Pekao Obligacji Dolarowych Plus odnotował stopę zwrotu o około 45% mniejszą niż subfundusze z grupy mieszanych. Subfundusz Pekao Surowców i Energii jako jedyny spośród badanych subfunduszy odnotował ujemną stopę zwrotu w badanym okresie (zob. Wykres 2). Ponadto jednostki uczestnictwa w tym funduszu wykazywały dużą zmienność w czasie. Największe spadki miały miejsce między lipcem 2016 roku oraz w pierwszej połowie roku 2020. W pierwszym przypadku wynikało to głównie ze spadku cen ropy naftowej na światowych giełdach. W 2014 roku średnia cena ropy za baryłkę wynosiła - 98,95 USD, w 2015 - 52,39 USD, a w roku 2016 - 43,73 USD [BP 2017]. Natomiast spadek wartości jednostek w roku 2020 był konsekwencją pandemii Covid- 19, która doprowadziła do gwałtownego spadku zapotrzebowania na paliwa i energię (w szczególności na ropę naftową) i tym samym do spadku ich cen na rynkach światowych.

Wykres 2: Subfundusze Pekao z ryzykiem 3

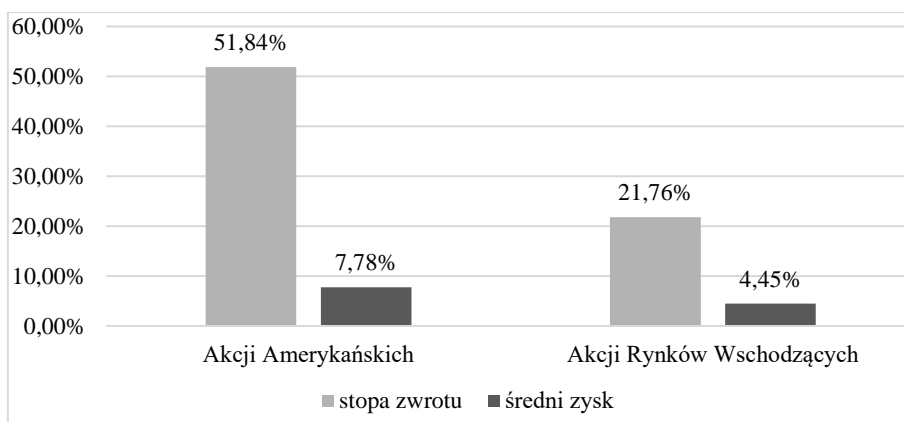

Źródło: pekaotfi.pl [23.05.2023].

Subfundusze z ryzykiem na poziomie 4

Z wybranych subfunduszy występują dwa subfundusze, z grupy funduszy akcyjnych, z ryzykiem na poziomie 4. Są to Pekao Akcji Amerykańskich oraz Pekao Akcji Rynków Wschodzących. Subfundusz Akcji Rynków Amerykańskich odnotował najwyższą stopę zwrotu spośród wszystkich badanych subfunduszy. Stopa zwrotu subfunduszu akcji Rynków Amerykańskich przewyższa ponad dwukrotnie stopę zwrotu subfunduszu Pekao Akcji Rynków Wschodzących. W grupie z najwyższym ryzykiem inwestycyjnym tylko Pekao Akcji Amerykańskich odnotował najwyższą stopę zwrotu spośród wszystkich subfunduszy (zob. Wykres 3).

Wykres 3: Subfundusze Pekao z ryzykiem 4

Źródło: pekaotfi.pl [23.05.2023].

3.2. Zależność między ryzykiem a zyskiem

Analizowane subfundusze Banku Pekao S.A. cechuje generalna zależność: im niższe ryzyko tym mniejsza stopa zwrotu (mniejsza strata). Wyjątkiem są dwa subfundusze:

1. Subfundusz Pekao Kompas odnotował większą stopę zwrotu niż Pekao Obligacji Dolarowych Plus, pomimo niższego ryzyka.
2. Stopa zwrotu subfunduszu Pekao Akcji Rynków Wschodzących była niższa niż subfunduszy: Pekao Zrównoważonego Rynku Amerykańskiego oraz Pekao Strategii Globalnej, pomimo wyższego ryzyka inwestycyjnego (zob. Tab. 2).

Tabela 2. Subfundusze Banku Pekao S.A.

L.p.	Grupa	Subfundusz	Ryzyko	Stopa zwrotu	Średni zysk
1.	Dłużne krótkoterminowe	Pekao Konserwatywny	2	10,52%	1,70%
2.		Pekao Spokojna Inwestycja	2	10,09%	1,62%
3.	Akcji	Pekao Akcji Amerykańskich	4	51,84%	7,78%
4.		Pekao Akcji Rynków Wschodzących	4	21,76%	4,45%
5.	Obligacji	Pekao Obligacji Plus	2	16,15%	2,55%
6.		Pekao Obligacji Dolarowych Plus	3	17,91%	3,13%
7.	Mieszane	Pekao Zrównoważonego Rynku Amerykańskiego	3	27,66%	4,53%
8.		Pekao Kompas	2	19,72%	3,17%
9.		Pekao Strategii Globalnej	3	28,50%	4,47%
10.	Alternatywne	Pekao Surowców i Energii	3	-19,61%	-2,92%

Źródło: pekaotfi.pl [23.05.2023].

Wnioski

Fundusze inwestycyjne stanowią alternatywę dla klasycznych lokat bankowych, jednak przyszły zysk z zainwestowanego kapitału w fundusze inwestycyjne nie jest z góry ustalony jak w przypadku lokat bankowych. Towarzystwa funduszy inwestycyjnych inwestują bowiem w różnego rodzaju instrumenty finansowe, obciążone różnym ryzykiem inwestycyjnym oraz możliwym do osiągnięcia zyskiem. Z uwagi na możliwy większy zysk z inwestycji w fundusze inwestycyjne możliwa jest również strata określana ryzykiem inwestycyjnym.

Przeprowadzona analiza wykazała, że:

1. Generalnie, im wyższe ryzyko inwestycyjne tym wyższa stopa zwrotu.
2. W przypadku subfunduszy o wyższym ryzyku, wyższe jest również prawdopodobieństwo wystąpienia strat oraz ich wysokość.

3. Wewnętrzne zróżnicowanie stopy zwrotu subfunduszy zależy od stopnia przypisanego ryzyka.
4. Im wyższy poziom ryzyka, tym większe są różnice stopy zwrotu pomiędzy subfunduszami należącymi do tej samej grupy.
5. Różnice w stopie zwrotu pomiędzy subfunduszami są większe pomiędzy subfunduszami z różnych grup oraz mniejsze pomiędzy subfunduszami z tych samych grup, przy tym samym ryzyku inwestycyjnym.
6. Zarówno stopa zwrotu, jak i średni zysk zależą od ogólnej koniunktury gospodarczej – w okresach kryzysów ulegały one spadkowi.
7. Najniższą stopę zwrotu odnotował subfundusz Pekaó Surowców i Energii, jako jedyny ujemną na poziomie: -19,61%. Przyczyny ujemnej stopy zwrotu tego subfunduszu wynikają z sytuacji rynkowej obecnej w okresie badania. Ujemny wynik subfunduszu Pekaó Surowców i Energii potwierdza możliwość utraty środków poprzez inwestycje w fundusze zbiorowego inwestowania.
8. Najwyższą stopę zwrotu odnotował subfundusz: Pekaó Akcji Amerykańskich na poziomie: 51,84%, z najwyższym ryzykiem na poziomie: 4.

Bibliografia

Banachowicz A. (2007), Fundusze inwestycyjne, Złote myśli, Gliwice.

BP (2017), Statistical Review of World Energy 2017, London.

Dawidowicz D. (2008), Fundusze inwestycyjne. Rodzaje, typy, metody pomiaru i ocena efektywności, CeDeWu, Warszawa.

Dziawgo D. (1998), Credit-rating. Ryzyko i obligacje na międzynarodowym rynku finansowym, PWN, Warszawa.

Gabryelczyk K. (2006), Fundusze inwestycyjne. Rodzaje, zasady funkcjonowania, efektywność, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.

Ignatiuk S. (2012), Fundusze inwestycyjne jako forma lokowania środków pieniężnych, Economy and Management Nr 3.

Kamińska – Szmaj I. (2001), Słownik wyrazów obcych, Europa, Wrocław.

Michalski T.(2000), Ryzyko w działalności człowieka. Podstawy ubezpieczeń – mechanizmy i funkcje, Poltext, Warszawa.

Pekaó, <https://pekaotfi.pl/fundusze-inwestycyjne>.

Perez K. (2012), Fundusze inwestycyjne: rodzaje, zasady funkcjonowania, efektywność, JAK, Warszawa.

Pochmara W. Zapała A. (2004), Prawa uczestnika funduszu inwestycyjnego i sposób ich realizacji, KPWiG, Warszawa.

Przybylska-Kapuścińska W.(2001), Zarządzanie ryzykiem i płynnością banku komercyjnego, wyd. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.

Smithson C., Smith C., Wilford S. (2000), Zarządzanie ryzykiem finansowym, ABC, Kraków

Szopa A. (2012), Podstawy inżynierii finansowej, Wolters Kluwer, Warszawa.

Tarczyński W., Mojsiewicz M. (2001), Zarządzanie ryzykiem, PWE, Warszawa.

Ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1546, art. 3, pkt 1., ze zm.).

POLITECHNIKA WARSZAWSKA
Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych
www.pw.plock.pl

ISBN 978-83-959294-8-9